

รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน
เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

สุวิดา ตันตพระศาสน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวสุวิดา ตัณฑประศาสน์ แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... (รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา)	ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)
..... (ศาสตราจารย์ ดร.บุญเต็ม พิศะใหม่)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี สาริตานันต์)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมสงวน ปัสสาโก)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

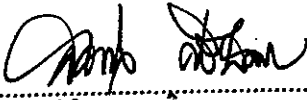
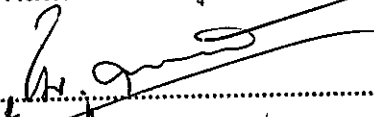
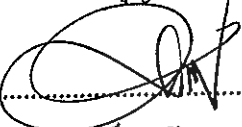
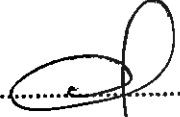
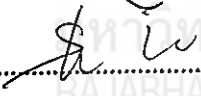
มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรรณกุล) คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธิ์ ดีเมืองชัย) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
---	---

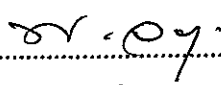

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวสุวิดา ตันตพประศาสน์ แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากฎมภาค ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปรีดดา)	ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)
 (ศาสตราจารย์ ดร.บุญเดียม พิศสะไหม)	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ)
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนี สาธิตานนท์)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมสงวน ปัสสาวโก)	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรกุล) คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิธ ดีเมืองชัย) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... 13 พ.ค. 2559
--	--

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ควรพัฒนาโครงการที่จะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในแนวทางพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริงภายใต้ความต้องการของชนเผ่าลื้อ ทั้ง 2 ด้าน กล่าวคือ ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาโครงการหมู่บ้านตัวอย่างสาธารณสุข และความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ควรส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ที่ประกอบด้วย โครงการเลี้ยงไก่ โครงการเลี้ยงหมู โครงการเพาะเห็ด โครงการเลี้ยงปลา โครงการเลี้ยงกบ และโครงการปลูกพืชผักสวนครัว

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน พบว่า การทดลองทุกด้าน มีผลการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วม, ชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน, สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE: A Community Development Model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha District, Luang Nam Tha Province, Lao People's Democratic Republic (PDR)

AUTHOR: Suwida Tantaprasart **DEGREE:** Ph.D. (Regional Development Strategies)

ADVISORS: Asst. Prof. Dr. Rungson Singhalert Major Advisor

Asst. Prof. Dr. Sunee Sathitanant Co-advisor

Asst. Prof. Dr. Somsanguan Passago Co-advisor

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2016

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and test a community development model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha District, Luang Nam Tha Province, Lao People's Democratic Republic (PDR). The research was implemented into three stages : stages 1, to study current circumstances, problems and needs for community development by Lue tribes participation. The sample was 81 households. For the quantitative data, the researcher analyzed data by using statistic method with frequency and percentage. stages 2, to development a community development by Lue tribes participation by experts in community development by the method of participation; stage 3, trial evaluation of community development by Lue tribes participation. The target group composes of 25 households of Lue tribes in Ban Nam Ngen, Vieng Phoukha, Luang Nam Tha, Lao People's Democratic Republic (PDR). The experiment was a 1 year. Data obtained were analyzed using a MANOVA : Repeated Measures. The results of the research found that :

1. The recruitment of Lue tribes in Ban Nam Ngen with 81 household, 113 families, and a population of 337. The Lue tribes to different religious groups with the majority of people practicing Buddhism. The problems can be classified into 5 types:
1) health problems, 2) environment prevention, 3) primary health care,

4) potential community development, and 5) poverty and debt. Most people needed to develop a primary health and strengthen local economy.

2. The community development model by Lue tribes participation in Ban Nam Ngen should be development project to organize themselves to solve their own 2 problems based on the need of Lue tribes. Primary health care must develop demonstration healthvillage project. Strengthening community economy development must be provided for all occupation consists of Demonstration healthvillage project, feeding hen project, feeding pig project, mushroom planting project, feeding fish project, feeding frog project and vegetables gardening project.

3. The experimental result indicated that The Lue tribes community after development by community participation model were significantly higher than that before development by community participation model, at the .05 level.

Keywords : A community development model, Lue tribes participation in Ban Nam Ngen, Lao People's Democratic Republic

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอิงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์
สิงห์เลิศ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุณี สาริตานันต์ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมสงวน ปัสสาโก กรรมการที่ปรึกษา และอาจารย์หลักสูตรปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากฎมภาคทุกท่าน ที่ได้เมตตาให้ความรู้
ให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้
สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.บุญเต็ม พิศะใหม่ และ รองศาสตราจารย์
ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อสังเกตเพิ่มเติม
ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
และมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้วยการสนับสนุน สถานที่ อุปกรณ์
เครื่องใช้ รวมทั้ง การจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่
ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ของเมืองเวียงจันทน์ รวมทั้งประชาชน
และกลุ่มตัวอย่างในบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว ทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูลอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ ประธานบริษัท ผู้อำนวยการ และพนักงาน บริษัท ขุดค้นถ่านหิน
เวียงจันทน์ จำกัด สปป.ลาว ทุกท่านที่สนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้อย่างยิ่ง

ด้วยความอาลัยถึง คุณพ่อไพศาล ตันตประศาสน์ และคุณแม่เกษียณี ตันตประศาสน์ ผู้
ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ชีวิต ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจ และทุกสิ่งทุกอย่าง
เพื่อลูกๆ ตลอดมา และขอขอบคุณญาติพี่น้องทุกคนที่ช่วยสนับสนุน และคอยให้กำลังใจจน
ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยจนสำเร็จ
การศึกษา ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณ
ของบิดา มารดา ผู้ล่วงลับไปแล้ว ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุวิดา ตันตประศาสน์

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
สมมติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
รูปแบบการพัฒนา	15
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	20
แนวคิดการมีส่วนร่วม	26
การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน	33
การศึกษาชุมชน	45
บริบทบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
กรอบขั้นตอนในการวิจัย	70

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	71
การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	71
การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	78
การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	87
ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	102
ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน ของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	114
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	127
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	127
สมมติฐานการวิจัย	127
วิธีดำเนินการวิจัย	127
สรุปผลของการวิจัย	131
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม	140

หัวข้อเรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ก การวิจัยในระยะที่ 1	151
ภาคผนวก ข การวิจัยในระยะที่ 2	173
ภาคผนวก ค การวิจัยในระยะที่ 3	188
ประวัติผู้วิจัย	208

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละความต้องการด้านกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน	100
2	แบบประเมินกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วม ของชนเผ่าลื้อ	106
3	ค่าเฉลี่ย (Mean) แบบประเมินกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน	107
4	ผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)	109
5	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	117
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	119
7	การทดสอบการแจกแจงปกติ ค่า Kolmogorov-Smirnov และ Shapiro-Wilk ของตัวแปร	122
8	ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยใช้ สถิติ MANOVA (Repeated Measure)	123
9	เปรียบเทียบ โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า ของการดำเนินการตามรูปแบบ การพัฒนาชุมชน แบบที่ละตัวแปร Univariate Tests	124

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- 1 รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก
แขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) 70
- 2 กิจกรรม/โครงการในสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว) 108
- 3 แสดงแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว) 112
- 4 กระบวนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว) 126

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) : Lao People's Democratic Republic (PDR.) เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับประเทศไทย ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม มีเขตแดนติดต่อกับประเทศไทยทั้งทางบกและทางน้ำเป็นแนวยาวถึง 1,810 กิโลเมตร และเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล มีพื้นที่ 236,800 ตารางกิโลเมตร (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. 2010 : 7) พรมแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับประเทศจีนและพม่า ทิศตะวันออกติดกับประเทศเวียดนาม ทิศใต้ติดกับประเทศกัมพูชา และทิศตะวันตกติดกับประเทศไทย ภูมิประเทศแบ่งได้ 3 เขต คือ 1) เขตภูเขาสูงอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ 2) เขตที่ราบสูงอยู่ทางภาคใต้ของประเทศ และ 3) เขตที่ราบลุ่มเป็นเขตแนวตามแนวฝั่งแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่าง ๆ ซึ่งเป็นเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด เมื่อนำเอาพื้นที่ของเขตภูเขาสูงและเขตที่ราบสูงมารวมกันแล้วจะมากถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ประเทศลาวทั้งหมด (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2014)

เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 1 เขตการปกครองพิเศษ คือ นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวง และ 17 แขวง ได้แก่ พงสาลี หลวงน้ำทา บ่อแก้ว หัวพัน หลวงพระบาง เชียงขวาง อุดมไซ ไชยะบูลี เวียงจันทน์ บอลิคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต สาละวัน จำปาสัก เซกอง อັดตะปือ และไชยสมบูรณ์ แขวงที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด คือ แขวงสะหวันนะเขต (21,774 ตารางกิโลเมตร) แขวงที่มีพื้นที่เล็กที่สุด คือ นครหลวงเวียงจันทน์ (3,960 ตารางกิโลเมตร) มีประชากรจำนวน 6.7 ล้านคน (2013) แขวงที่มีประชากรมากที่สุด คือ สะหวันนะเขต (ประมาณ 900,000 คน) แขวงที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ แขวงเซกอง (ประมาณ 90,000 คน) ส่วนนครหลวงเวียงจันทน์มีประชากรประมาณ 730,000 คน (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์. 2014 : 2) ประกอบไปด้วยชนชาติต่าง ๆ หลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งภาษาลาวจะเรียกกันว่า “ประชาชนบรรดาเผ่า” สามารถจำแนกได้ 48 ชนเผ่า โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามถิ่นที่อยู่อาศัย คือ 1) กลุ่มลาวลุ่มเป็นชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบและกระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นกลุ่มลาวที่มีมากที่สุดในประเทศ 2) กลุ่มลาวเทิงเป็นชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูงจะอยู่ทางภาคใต้

ของประเทศ และ 3) กลุ่มลาวสูงเป็นชาวลาวที่อาศัยอยู่ในเขตภูเขาสูงจะอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ ใช้ภาษาลาวเป็นภาษาทางการ ส่วนในกลุ่มลาวเทิงและลาวสูงยังคงมีการใช้ภาษาประจำเผ่าของตนควบคู่กับภาษาลาว สำหรับการรู้หนังสือของลาว ประมาณร้อยละ 78 ของประชากรทั้งประเทศ ชาวลาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติและนับเป็นแบบแผนหลักของวัฒนธรรมลาว (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2014)

การสร้างปัจจัยพื้นฐานจำเป็นเพื่อก้าวขึ้นสู่ระบบสังคมนิยมและเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายการสร้างประเทศลาวให้เป็นประเทศสันติภาพ เอกกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ และพัฒนาการนั้น ปัจจุบันสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ใช้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์เพื่อการเติบโตและลดล้างความยากจนแห่งชาติ เรียกว่า ยลช. (National Growth and Poverty Eradication Strategy : NGPES) ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อมาจาก แผนลดล้างความทุกข์ยากแห่งชาติ (NPEP) โดยรัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ได้ค้นคว้าร่วมกับประเทศญี่ปุ่น เกี่ยวกับการพัฒนาทางเลือกอื่น พบว่าวิธีการพัฒนาแบบธรรมชาติ หรือแบบสมดุล มีความเหมาะสม โดยปฏิบัติตามวิธีการ “สามเหลี่ยม” ที่กลมกรียวเพื่อการพัฒนา ซึ่งคล้ายกับกรณีเตาไฟพื้นเมืองของลาว ที่มีสามขา เพื่อสมดุล สามขา ได้แก่ การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ, การพัฒนาสังคม-วัฒนธรรม และการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ต่างฝ่ายต่างค้ำกัน (คณะกรรมการแผนการ และการลงทุน สปป.ลาว. 2004 : 18)

ยลช. เป็นหัวใจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรอบยุทธศาสตร์ที่ได้รวบรวมความสำคัญของวิธีการของรัฐบาลสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งมีจุดสองประสงค์หลัก คือ ส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาและลดล้างความทุกข์ยาก เพื่อบรรลุเป้าหมายของประเทศ คือ ให้พ้นจากสภาวะด้อยพัฒนาภายในปี 2020 ทำให้มีการต่อสู้กับความยากจน โดยรัฐบาลได้เสนอยุทธศาสตร์ระยะกลาง (ระยะ 10 ปี) ในการต่อสู้กับความยากจน ด้วยวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาชนบทและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป้าหมายสูงสุดต้องการให้ชาติมีความรุ่งเรืองศรีวิไล สังคมมีความสงบและยุติธรรม ประชาชนมีความสุข เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวรัฐบาลได้กำหนดการพัฒนาไว้ 2 ระยะ (กระทรวงแผนการและการลงทุน สปป.ลาว. 2011 : 8-14)

ระยะที่ 1 ปี 1975-1985 ได้พัฒนาตามกลไกเศรษฐกิจแผนการแบบรวมศูนย์ โดยรัฐเป็นผู้ที่มีภาระบทบาทหลัก เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เป็นเจ้าของการจัดตั้งการผลิต และเป็นผู้จัดสรรแบ่งผลผลิตแรงงาน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะนี้ได้ประสบผลสำเร็จสูง

พอสมควร และได้สร้างพื้นฐานวัตถุเทคนิคให้แก่การพัฒนาในระยะต่อมา มีผลงานที่เห็นได้เด่นชัด คือ สามารถรักษาความสงบและเสถียรภาพและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เส้นทางคมนาคมที่ถูกสงครามทำลายได้รับการปรับปรุง พื้นฟู และยกระดับให้สูงขึ้น ทำให้การคมนาคมขนส่งได้รับความสะดวกสบายและรวดเร็วยิ่งขึ้น พื้นฐานอุตสาหกรรมขยายตัวได้มีการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ โรงงานปูนซีเมนต์ โรงงานผลิตเครื่องมือกลกรรม และอื่น ๆ ส่วนด้านการศึกษาและสาธารณสุขได้รับการปรับปรุงและขยายไปสู่ชนบทห่างไกลทุรกันดารทำให้ประชาชนบรรดาเข้าสามารถเข้าถึงการบริการสะดวกสบายยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 ปี 1986 ถึงปัจจุบัน (ปี 2015) ได้พัฒนาไปตามกลไกเศรษฐกิจตลาดที่มีการคุ้มครองและดูแลของรัฐ โดยเปิดกว้างการร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้ากับบรรดาประเทศต่าง ๆ ในขอบเขตอนุภาคพื้นและสากล พร้อมกันนี้ก็ได้เปิดกว้างและส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนในและต่างประเทศ พิเศษในปี 1997 สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมประชาชาติเอเชีย (ASEAN) อย่างสมบูรณ์, เปิดดำเนินการของตลาดหลักทรัพย์ลาว ปี 2010 และในปี 2013 เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization) และได้เป็นเจ้าภาพจัดหลายการประชุมระดับสากล และจัดงานมหกรรมกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 25 ทำให้ชื่อเสียงของประเทศเป็นที่รับรู้ในเวทีสากลอย่างกว้างขวาง

นอกจากนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ได้รับผลสำเร็จอันใหญ่หลวงหลาย ๆ ด้าน เช่น สามารถรักษาเสถียรภาพทางการเมืองและความสงบภายในได้อย่างมั่นคง ภายใต้การเมืองของโลกที่มีความผันแปรอย่างสับสน สามารถรักษาเสถียรภาพและขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจไปอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้สภาพเศรษฐกิจของโลกมีความปั่นป่วน เปลี่ยนแปลงอย่างมาก และในทศวรรษที่ผ่านมาขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6 ต่อปี รายรับเฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 245 ดอลลาร์/คน/ปี ในปี 1985 มาเป็น 334 ดอลลาร์/คน/ปี ในปี 1995 และมาเป็น 1,030 ดอลลาร์/คน/ปี ในปัจจุบัน (คาดคะเน ปี 2010) การพัฒนาชนบทและการลดระดับความยากจนได้รับการแก้ไขและประสบผลสำเร็จเป็นลำดับ ทำให้อัตราส่วนผู้ยากจนได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 43.6 ในปี 1995 มาเป็นร้อยละ 36.7 ในปี 2000 และมาเป็นประมาณร้อยละ 25.2 ในปัจจุบัน (คาดคะเนปี 2010) เฉลี่ยแล้วลดลงประมาณร้อยละ 1.2 ต่อปี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงกับบรรดาประเทศในขอบเขตอนุภาคพื้นและสากลเป็นปรากฏการณ์ที่เด่นชัด การก่อสร้างเส้นทาง การโทรคมนาคม สนามบินยุทธศาสตร์ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว การขยายตัวด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นขบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ตามกลไกเศรษฐกิจใหม่ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับการปรับปรุงซึ่งได้รับรองการวิจัยจากองค์การ UNESCO ให้หลวงพระบางและวัดพูจำปาสักเป็นมรดกโลก ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนนับล้านคนจาก 130 กว่าประเทศหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ถัดจากไฟฟ้า น้ำตก และเหมืองแร่ได้สร้างงานและกิจกรรมหารายได้ให้แก่ประชาชนและบรรดาชนเผ่าทั้งรายได้จากทางตรงและทางอ้อมนับล้านคน การลงทุนของต่างประเทศในระยะ 35 ปีที่ผ่านมาในแต่ละปีการลงทุนนับพันล้านดอลลาร์สหรัฐจาก 138 ประเทศ โดยเฉพาะด้านการไฟฟ้า น้ำตก เหมืองแร่ กสิกรรม และอุตสาหกรรม-การค้า การลงทุนดังกล่าวก่อให้เกิดการสร้างงานเพราะได้นำเอาเงินทุนตลอดจนเทคนิคและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าสู่การพัฒนาของประเทศอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ระบบการศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นขยายไปสู่ชนบทและเขตห่างไกลทุรกันดาร ปัจจุบันทั่วประเทศมีโรงเรียน 10,006 แห่ง ได้ก่อสร้างมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ (หลวงพระบาง) มหาวิทยาลัยจำปาสัก มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และวิทยาลัยอีกหลายแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ระบบสาธารณสุขก็ได้รับการปรับปรุง ยกระดับ และขยายไปสู่ชนบท มีโรงพยาบาลทั้งหมด 151 แห่ง สถานีอนามัย 895 แห่ง ศูนย์ประจำบ้าน 5,850 บ้าน ทำให้ประชาชนลาวและชนเผ่าต่าง ๆ สามารถเข้าถึงการบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้ง่ายขึ้น ทำให้อายุยืนเฉลี่ยของประชาชนลาวเพิ่มขึ้นจาก 61.5 ปี ในปี 2005 มาเป็น 63.5 ปี การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะ 35 ปีที่ผ่านมายังมีสิ่งท้าทายหลายประการที่สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) จะปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถหลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาในปี 2020 เป็นต้นไป ปัญหาพัฒนาชนบท การลดช่องความยากจน การสร้างงาน ลดช่องความแตกต่างระหว่างตัวเมืองและชนบท เขตภูเขา เขตที่ราบ และระหว่างภาคต่าง ๆ ตลอดจนการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้เริ่มกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับแรกในปี 1981 สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ VI ระหว่างปี 2006 ถึงปี 2010 มีประเด็นสำคัญ คือ หันเปลี่ยนจากการพัฒนาที่ล่าช้าและยังไม่มั่นคง ไปสู่การพัฒนาที่รวดเร็วและต่อเนื่อง, ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนามนุษย์ เพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันในเวทีสากล โดยตั้งเป้าหมายอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 7.5-8 ต่อปี รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนทั้งจากในและต่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น (คณะกรรมการแผนการ และการลงทุน

สปป.ลาว. 2006 : 3) ทำให้เกิดความพยายามในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับแขวง ระดับเมือง และระดับบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านยากจน ปัจจุบันนำใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ VII (2011-2015) เป็นยุทธศาสตร์หันเป็นอุตสาหกรรม และทันสมัย, เปิดกว้างการเชื่อมโยงกับภาคพื้น-สากล และเป็นแผนสืบต่อ “บุกทะลุ” โดยมี 4 บุกทะลุ คือ บุกทะลุด้านจินตนาการ, บุกทะลุด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บุกทะลุระบบกลไก ครอบอบ ระเบียบการบริหาร และบุกทะลุด้านการแก้ไขความทุกข์ยากของประชาชน เป็นการพัฒนาที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน บรรลุให้ได้เป้าหมายสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MEGs) ให้ได้ภายในปี 2015 (กระทรวงแผนการและการลงทุน สปป.ลาว. 2011 : viii) ดังนโยบายการพัฒนาชนเผ่า หรือ ชนกลุ่มน้อย ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) แก้วอุ้นเรือน จันทวงศา (2013 : 81-86) กล่าวถึงแนวนโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในการพัฒนาชนกลุ่มน้อยว่า เป็นความพยายามในการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากปัญหาความยากจน ของชนกลุ่มน้อย เช่น ชนเผ่าม้ง ชนเผ่าลาวกลาง เป็นต้น ความพยายามพัฒนาสู่การหลุดพ้นออกจากประเทศที่ยากจนในปี 2020 นั้น นโยบายหลาย ๆ ด้านของรัฐส่วนใหญ่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบนพื้นที่สูงเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายลดล้างการปลูกฝิ่น นโยบายการรวบรวมหมู่บ้านและการตั้งถิ่นฐาน เป็นต้น โดยเฉพาะการดำเนินงานการพัฒนาในเขตพื้นที่สูงที่เป็นที่อยู่อาศัยบนที่ราบสูง

ในด้านการเมืองการปกครองในการบริหารท้องถิ่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มี 3 ระดับ คือ 1) แขวง (เทียบเท่าจังหวัด) 2) เมือง (เทียบเท่าอำเภอ) และ 3) บ้าน (เทียบเท่าหมู่บ้าน) ผู้บริหารสูงสุดในแต่ละระดับ ได้แก่ เจ้าแขวง เจ้าเมือง และนายบ้าน ตามลำดับ (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. 2010 : 8) แขวงหลวงน้ำทา (Luang Nam Tha Province) เป็นแขวงหนึ่งในประเทศที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือสุดของประเทศ ทิศเหนือติดกับประเทศจีน ทิศใต้ติดกับแขวงบ่อแก้ว ทิศตะวันออกติดกับแขวงอุดมไซ และทิศตะวันตกติดกับประเทศพม่า สำหรับภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน จึงเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่าต่างๆ ประกอบไปด้วยชนเผ่า 16 ชนเผ่า แบ่งการปกครองออกเป็น 5 เมือง คือ เมืองลอง เมืองนาแล เมืองน้ำทา เมืองสิงห์ และเมืองเวียงภูคา อาชีพหลักของพลเมือง คือ การกสิกรรม การค้า และการบริการ เมืองเวียงภูคาเป็นเมืองที่มีความยากจนกำลังพัฒนาเมืองหนึ่งของแขวง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2014) เมืองเวียงภูคา แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มบ้าน คือ กลุ่มบ้านน้ำสิงห์ กลุ่มบ้านน้ำเขียว

กลุ่มบ้านน้ำฟ้า กลุ่มบ้านน้ำแพ กลุ่มบ้านทุ่งลาด กลุ่มบ้านปากคาน และกลุ่มบ้านน้ำเงิน จำนวน 45 หมู่บ้าน โดยเฉพาะบ้านน้ำเงินซึ่งเป็นบ้านที่มีเหมืองถ่านหินมากเป็นอันดับหนึ่งของแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้แก่ เหมืองถ่านหินของบริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด

บ้านน้ำเงินซึ่งเป็นพื้นที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ อยู่ในกลุ่มบ้านน้ำเงิน ตั้งอยู่ห่างจากเทศบาลเมืองเวียงภูคา 12 กิโลเมตร ลักษณะบ้านน้ำเงินเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีพื้นที่ทั้งหมด 110,000 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ ทิศเหนือติดกับบ้านโพนทอง ทิศใต้ติดกับบ้านสะโกน ทิศตะวันออกติดกับบ้านไลลอด และทิศตะวันตกติดกับบ้านปางชาย มีจำนวน 81 หลังคาเรือน จำนวน 143 ครอบครัว มีประชากรทั้งหมด 337 คน เป็นชายจำนวน 143 คน เป็นหญิงจำนวน 194 คน เป็นชนเผ่าคือ อาชีพลัก คือ ชาวนาและเกษตรกรรม ในบ้านน้ำเงินมีครอบครัวยากจน 4 ครอบครัว (บ้านน้ำเงิน, 2009 : 1-2)

จากนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศดังกล่าวข้างต้น บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด ได้รับสัมปทานชุคคั้นถ่านหินบริเวณกลุ่มบ้านน้ำเงิน (บ้านน้ำเงิน บ้านสะโกน และบ้านไลลอด) เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นการลงทุนของนักธุรกิจต่างประเทศ คือประเทศไทย แต่ปี 1993 ในเขตสัมปทานดังกล่าว บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด มีแผนพัฒนาแหล่งถ่านหินบ้านน้ำเงินให้เป็นโครงการตัวอย่างและเป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศชาติของลาว ตลอดทั้งเป็นการสร้างงานให้ประชาชนหลายร้อยคนมีรายได้เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวอย่างมั่นคง อันจะนำมาซึ่งความอยู่ดีกินดี ทั้งได้ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรหนัก เพื่อเป็นการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น ส่วนทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม บริษัทฯ ถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่ง ได้เอาใจใส่ปฏิบัติการรักษาตามแนวทางแบบสากลเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อประชาชนและธรรมชาติที่อยู่ใกล้เคียง ดังคำขวัญของบริษัทฯ ที่ว่า “มุ่งมั่นพัฒนาควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อม” เพื่อเป็นการตอบแทนและรู้บุญคุณประเทศชาติและสังคมของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) บริษัทฯ ได้สมทบกับภาครัฐเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยอยู่รอบข้างเขตชุคคั้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการ พัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในการพัฒนาประเทศ บริษัทฯ ได้ร่วมมือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับท้องถิ่น โดยก่อสร้างเส้นทางตั้งแต่แขวงบ่อแก้วติดกับชายแดนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ไปถึงเขตสัมปทานชุคคั้นถ่านหิน (เหมือง)

ระยะทางประมาณ 113 กิโลเมตร พร้อมทั้งได้สร้างอาคารเรียน โรงเรียนบ้านน้ำเงิน สร้างโครงการน้ำสะอาด ก่อสร้างและติดตั้งสายไฟฟ้าเข้า 3 หมู่บ้าน การฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม นอกจากนี้บริษัทฯ ได้ประสานงานกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมแห่งราชอาณาจักรไทย ขอพระราชทานอุปการะให้แก่โรงเรียนมัธยมสมบุญเวียงจันทน์ โรงเรียนวัฒนธรรมเด็กกำพร้าหลัก 67 ในนครหลวงเวียงจันทน์ และโรงเรียนมัธยมสมบุญสันติภาพ แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) บริษัทฯ พร้อมให้การสนับสนุนในการพัฒนาเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่จะลดช่องความทุกข์ยากของประชาชนและให้ประเทศ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป. ลาว) หลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาภายในปี 2020 ต่อไป ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้จัดการฝ่ายบริหารของบริษัท ชุคคันถ่านหินเวียงคุก จำกัด และได้ทำงานอยู่ในประเทศลาวเป็นระยะเวลา 16 ปี (คาดคะเนปี 2010) จึงได้ศึกษาบริบทของบ้านน้ำเงิน พบว่า เป็นบ้านหนึ่งของเมืองเวียงคุก อยู่ในเป้าหมาย 47 เมืองยากจนที่สุด ต้องได้รับการพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ประชาชนยังประสบปัญหาความยากจนซึ่งส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ปัญหาที่พบในชุมชนมีทั้งปัญหาทางด้านสาธารณสุข ขาดห้องส้วม น้ำดื่มที่ไม่สะอาด บริเวณบ้านไม่สะอาด มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ไม่มีหลุมขยะ ยังไม่มีระบบระบายน้ำ ทุกรอบครัวนอนไม่กางมุ้ง เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี ยังฉีดยาไม่ครบ ยังไม่มีการวางแผนครอบครัว สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ คลอดลูกกับหมอตายที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน รวมถึงประชาชนยังมีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค ภายในครัวเรือน จากปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน บ้านน้ำเงิน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงวิธีการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพื่อสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมศักยภาพให้ชุมชนสามารถพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเอง

ชนเผ่าลื้อที่อาศัยอยู่ใน สปป.ลาว ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานและทำมาหากินอยู่แขวงภาคเหนือ จาริตประเพณีเหมือนชนเผ่าลาว ฮีตสิบสองครองสิบสี่ นับถือศาสนาพุทธ อย่างเคร่งครัด ลูกหลาน (ผู้ชาย) อายุ 10 ปีขึ้นไปจะต้องบวช ก่อนมีครอบครัว หลังการแต่งงานจะอยู่ฝ่ายใดก็ได้ แต่ตามประเพณี สามปีไป สามปีกลับ (เป็นเขยสามปี, เป็นสะใภ้สามปี) และยัง

เชื้อถื้อผี เช่น ผีพ่อแม่ ผีเรือน ผีบ้าน โดยเฉพาะผีเมือง แต่ละปีต้องได้เลี้ยงฆ่าควายหรือหมูถวาย และต้องห้ามคนในไม่ให้ออก คนนอกไม่ให้เข้าในหมู่บ้าน 3-7 วัน อาชีพหลักคือการทำนา การเกษตร และปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ ชีวิตการเป็นอยู่พื้นฐานเศรษฐกิจค่อนข้างมั่นคง มีความขยัน โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีความพิเศษในเรื่องการปลูกหม่อน เลี้ยงหม่อน ทอผ้า เย็บปักถักร้อย และค้าขายเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัว (ศูนย์กลางแนวท้าวสร้างชาติ, สปป.ลาว. 2005 : 38)

จากปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนบ้านน้ำเงินดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจ ศึกษาวิธีการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสม ในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) แต่เนื่องจากยังไม่มีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน การพัฒนาชุมชนดังกล่าวควรได้รับการสนับสนุนจาก ภาครัฐและบุคคลภายนอก เพื่อสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมศักยภาพให้ชุมชนสามารถพัฒนาเพื่อนำไป ผู้การพึ่งตนเอง ดังนั้นบริษัท ขุดค้นถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัท ที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในชุมชนดังกล่าว เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนา จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคส่วนของรัฐในการพัฒนาให้เป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาในด้านสาธารณสุข และด้าน เศรษฐกิจ ซึ่งนับว่าเป็นด้านที่มีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัย และความมั่นคงต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนชนบท ผู้วิจัยจึงได้นำมื่อนำทฤษฎีต้นแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมาเป็นต้นแบบในการพัฒนา รวมทั้ง ทฤษฎีการตัดสินใจและกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) ทฤษฎีสภาวะทันสมัย (Modernization theory) และทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic need theory) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ควรเป็นอย่างไร
3. การนำรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไปทดลองใช้ได้ผลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นอย่างไร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

สมมติฐานการวิจัย

ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ โดยการมีส่วนร่วม ของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดีขึ้นจากสภาพเดิมก่อนการพัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจ โดยการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะการวิจัย ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

4. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1

4.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว มีประชากร จำนวน 337 คน เป็นหญิง จำนวน 194 คน ชาย จำนวน 143 คน

4.1.2 ตัวแปรในการวิจัย ได้แก่

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ตัวแปรตาม คือ ผลลัพธ์ ของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ
ดังนี้

1) การพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับโครงการประเมินบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของบ้านน้ำเงิน จำนวน 1 ตัวแปร มี 22 ข้อ คือ

- 1.1) สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชม. โดยทางเดิน
- 1.2) มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน
- 1.3) มี คณะกรรมการอาสาสมัครหมู่บ้าน (คสบ).ดำเนินงานปกติ
- 1.4) มีหอข่าวด้านสาธารณสุข
- 1.5) มีน้ำลिनใช้เพียงพอตลอดปี
- 1.6) ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล
- 1.7) มี อาสาสมัครหมู่บ้าน (อสบ.) หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแย
- 1.8) มีผู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน)
- 1.9) มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ
- 1.10) ดื่มน้ำสะอาด (น้ำต้มสุกทุกครั้ง)
- 1.11) บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน
- 1.12) ไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก
- 1.13) มีหลุมขยะ ทำลาย เผาประจำ
- 1.14) มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง
- 1.15) ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ
- 1.16) ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง
- 1.17) เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดวัคซีนครบ (มีบัตร)
- 1.18) ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15 – 45 ปี ฉีดวัคซีนครบ (มีบัตร)
- 1.19) มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง)
- 1.20) สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร)
- 1.21) คลอดลูกกับหมอตำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือแพทย์
- 1.22) เด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน

2) การพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ตัวแปร คือ

- 2.1) รายได้ครัวเรือน
- 2.2) รายจ่ายครัวเรือน
- 2.3) จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 2.4) จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ

2.5) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ

2.6) จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

4.2 กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในระยะที่ 2

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสมาชิกของชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรมตลอดโครงการ จำนวน 25 ครอบครัว ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาครัฐ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท ชุมชนถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด และผู้วิจัย

4.3 กลุ่มทดลองและตัวแปรในระยะที่ 3

4.3.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ สมาชิกชนเผ่าลื้อ จำนวน 25 ครอบครัว

4.3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

2) ตัวแปรตาม คือ ผลลัพธ์ของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการพัฒนา หมายถึง ลักษณะของโครงการที่มีกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนและสามารถอธิบายลำดับขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ได้ถึงการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ตั้งใจทำให้ชุมชนของชนเผ่าลื้อเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีกระบวนการ ขั้นตอนและการเปลี่ยนแปลงที่จะให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยชนเผ่าลื้อสามารถดำเนินไปได้ด้วยตนเอง

ชุมชน หมายถึง ชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีเนื้อที่ทั้งหมด 110,000 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนวน 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว มีประชากร จำนวน 337 คน เป็นหญิงจำนวน 194 คน ชายจำนวน 143 คน

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนของชนเผ่าลื้อเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ตั้งแต่คิดโครงการ/กิจกรรม โดยเริ่มค้นหาปัญหา สาเหตุ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน ระดมทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย สรุปบทเรียน ติดตามประเมินผล รับผลที่เกิดร่วมกัน

การพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข หมายถึง การสร้างความเข้มแข็งทางด้านสุขภาพ ให้แก่ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย และปรับปรุงการรักษาสุขภาพพื้นฐานภายในบ้านให้มีความยั่งยืนของแต่ละครอบครัว คือ มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ ดื่มน้ำสะอาด (น้ำต้มสุกทุกครั้ง) บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน ไม่มีสัตว์เลี้ยงใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก มีหลุมขยะ ทำลาย เผาประจำ มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้าน ให้สะอาดอยู่เสมอ ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดยาครบ (มีบัตร) ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15-45 ปี ฉีดยาครบ (มีบัตร) มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง) สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร) คลอดลูกกับหมอดำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรม หรือแพทย์ และเด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน

การพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเอง การยังชีพในครัวเรือน และชุมชน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยชุมชนสามารถผลิตข้าว เลี้ยงปลา และถนอมอาหารไว้บริโภคในครอบครัวและชุมชนได้อย่างพอเพียง ผลผลิตในส่วนที่เหลือสามารถนำไปขายและกำหนดราคาเองได้ ซึ่งชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สามารถพึ่งตนเองในด้านอาหาร โดยการปลูกพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ บริโภคในครัวเรือนและชุมชน

รายได้ครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดที่ครัวเรือนหาได้ในรอบ 1 เดือน

รายจ่ายครัวเรือน หมายถึง รายจ่ายทั้งหมดที่ครัวเรือนใช้ไปในรอบ 1 เดือน

จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ หมายถึง พืชทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ พริก มะละกอ หอม กระเทียม มะเขือ ตะไคร้ มะนาว กล้าย เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นต้น

จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ หมายถึง จำนวนสัตว์ทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ หมู เป็ด ไก่ ปลา กบ เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นตัว

จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ หมายถึง จำนวนเห็ดทั้งหมดที่ครัวเรือนที่มีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เห็ดชนิดต่างๆ โดยนับจำนวนเป็นถุง (หัวเชื้อเห็ด)

จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า หมายถึง จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคทั้งหมดที่ครัวเรือนซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ได้แก่ น้ำปลา ผงชูรส พริก มะเขือ หอม กระเทียม มะนาว สบู่ ยาสีฟัน ยาสระผม สุรา บุหรี่ เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นชนิดของสินค้าที่ซื้อ 12 ชนิด

ปีที่ใช้ เป็นปีคริสต์ศักราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการทดลองทำให้ได้รูปแบบในการพัฒนาที่สามารถนำไปพัฒนาชุมชนจนสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนได้
2. ประชาชนของชนเผ่าลื้อมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสุขภาพอนามัยและมีเศรษฐกิจดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้
3. เป็นตัวอย่างของการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนา
2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดการมีส่วนร่วม
4. การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน
5. การศึกษาชุมชน
6. บริบทบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบขั้นตอนในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนา

1. ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” หรือ Model (โมเดล) เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งทั่วไปแล้วจะหมายถึง สิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รูปแบบในการพัฒนาชนบท เป็นต้น ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “รูปแบบ” ดังนี้

Longman (1981 : 668) สรุปความหมายของคำว่า “รูปแบบ” หรือ Model ไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริง ซึ่งเท่ากับแบบจำลอง 2) สิ่งของหรือคนที้นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ชุมชนต้นแบบ และ 3) รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในขณะที่นักวิชาการต่างประเทศ Willer (1967 : 15) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป ส่วน Stoner and Wankle (1986 : 12) ; Nadler (1980 : 72-90) ; Mescon and Khedouri (1985 : 199) ได้ให้ความหมายว่า

“รูปแบบ” หมายถึง การจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เป็นกระบวนการของปรากฏการณ์นั้นๆ ให้ง่ายขึ้น ในขณะที่ Hausser (1980 : 132-161) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง สิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง และ Corsini and Auerbach (1996 : 573-574) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง ชุดของความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นระหว่างปรากฏการณ์ในโลกความจริง และโครงสร้างที่กำลังศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ในโลกความจริง

สุบรรณ พันธุ์वास และชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์ (1979 : 22-23) ใช้คำว่า แบบจำลอง (Model) หมายถึง เท่ากับการย่อหรือเลียนแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นและเป็นระเบียบ ในขณะที่ บุญชม ศรีสะอาด (1990 : 19) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ ส่วน เขวาคี วิบูลย์ศรี (1993 : 25) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง วิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏในลักษณะของการสื่อสารในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง รูปแบบจึงเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ หรือเป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง เป็นแผนผัง หรือเป็นแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ สำหรับ อุทุมพร จามรมาน (1998 : 22) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้น ในโมเดลจึงน่าจะมีมากกว่า 1 มิติ หลายตัวแปร และตัวแปรดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้อง (เชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผล) ซึ่งกันและกัน และ ทิศนา ขัมมณี (2008 : 1) ได้ให้ความหมายว่า “รูปแบบ” หมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้น เพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง หรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ ความเข้าใจปรากฏการณ์

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ผู้สร้างได้ศึกษามาเป็นแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่างๆ เป็นสื่อที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน กระชับถูกต้อง ตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ หรือบางกรณีอาจจะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

2. ความหมายของการพัฒนา

คำว่า “การพัฒนา” เป็นคำนิยามที่ใช้ในการปรับปรุง ฟื้นฟู แก้ไขสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนา ดังนี้

วิไล พันดานวง (2004 : 1) สปป.ลาว กล่าวว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดี (ทางบวก) โดยที่การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับ ลักษณะทางปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ผลของการพัฒนาจะเป็นจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุ ซึ่งจุดหมายของการพัฒนาชนบทโดยทั่วไปก็เพื่อการอยู่ดีกินดี เกิดความ เสรีภาพในการบริการต่างๆ รวมทั้งไม่ให้เกิดการเหลื่อมล้ำในชีวิตความเป็นอยู่ Norman Jacobs (1971 : 9) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง การเพิ่มขีดความสามารถของสังคมอย่าง สูงสุด โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยเป้าหมายและ โครงสร้างพื้นฐานของสังคมใน ขณะนั้น เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ นอกจากนี้การพัฒนายัง สามารถวัดได้ในเชิงคุณภาพและปริมาณและ Bryant and White (1982 : 14-20) ได้ให้ ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง วิธีการในการเพิ่มพูนสมรรถนะของคนในการควบคุม อนาคตของสังคม อันมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) การเพิ่มความสามารถ (Capacity) 2) การสร้างความเป็นธรรม (Equity) 3) การสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) และ 4) การสร้าง เสถียรภาพ (Sustainability)

จรัส เกลิมพงษ์ (1997 : 8) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง ความ เจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงระบบ และระบบสังคมมีความสามารถในการตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการวางแผนเพื่อกระทำทำให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่ กำหนดขึ้น ในขณะที่ อร เกลิมพงษ์ (1999 : 3) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบต่างๆ ที่นอกเหนือจากความเจริญตามปกติ เป็นการตั้งใจทำให้ สังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยมีเหตุผล มีกระบวนการ มีขั้นตอน ซึ่งทำให้สังคมมีประสิทธิภาพ มากขึ้น โดยระบบสังคมนั้นสามารถดำเนินไปได้ด้วยตนเอง ส่วน ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร. (1999 : 1-2) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง การพัฒนาได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) ระยะแรก การพัฒนาเป็นการทำให้ทันสมัยอย่างสังคมตะวันตกผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจ การ พัฒนาอุตสาหกรรม และการเมือง โดยมีชื่อเรียกว่า ทฤษฎีการทำทันสมัย (Modernization Theory) 2) ระยะต่อมานักวิชาการเริ่มตระหนักว่าการพัฒนาที่ทำให้ทันสมัยสร้างปัญหา มากมาย เช่น ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการพึ่งตนเองไม่ได้ และ

3) ในช่วงปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา เริ่มมีการต่อต้านทฤษฎีการทำให้ทันสมัยและเกิดแนวคิดใหม่ๆ ขึ้นเช่น แนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติโดยท้องถิ่นและชุมชน และแนวคิดที่เรียกรื่องให้มนุษย์กลับมาใกล้ชิดกับธรรมชาติ อีกทั้ง วันทนีส์ นามสวัสต์ (1999 : 5) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง แนวทางของกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีกว่า โดยมีการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และต้องอาศัยการกระทำร่วมกันของทุกสถาบันในสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด และ ทนงศักดิ์ กุ่มไข่น้ำ (2003 : 5) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” หมายถึง 1) การทำให้เจริญขึ้นหรือดีขึ้นกว่าเดิม 2) การแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ให้ไป สู่สภาพที่ดีกว่า 3) การเปลี่ยนจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจหรือจากสภาพทางลบให้เป็นทางบวก 4) การเปลี่ยนแปลงที่มีระบบโดยมีการกำหนดทิศทางที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า 5) การเปลี่ยนแปลงที่มีระดับเพิ่มขึ้นสามารถวัดได้เชิงคุณภาพและปริมาณ 6) การดำเนินการให้บรรลุผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 7) การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคของคนในสังคม 8) การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถของสังคมในการแก้ไขปัญหา 9) กระบวนการดำเนินงานให้หลุดพ้นจากภาวะความด้อยพัฒนา เช่น ความยากจนหรือการว่างงาน เป็นต้น และ 10) การปรับปรุงสังคมให้ทันสมัยโดยถือว่ามนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา

สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ที่มีระบบโดยการกำหนดเป้าหมาย ไว้ล่วงหน้า มีเหตุมีผล มีกระบวนการ มีขั้นตอน โดยอาศัยประสบการณ์ที่สะสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนเกิดข้อสรุปเป็นแนวคิด ความเชื่อ ไปสู่การปฏิบัติในสังคมให้ดีขึ้น ทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ทำให้สังคมมีประสิทธิภาพ และชุมชนสามารถวางแผน โครงการและดำเนินงานได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ชุมชนนั้นๆ

3. ความหมายของชุมชน

“ชุมชน” เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกันและสมาชิกทุกคนได้ให้ความสนใจร่วมกันในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มคนนั้น ไม่ใช่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน มีผู้ให้ความหมายของ ชุมชน ดังนี้

Roland Warran ; (อ้างถึงใน จีรพรรณ กาญจนะจิตรา. 1987 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน และมีผลประโยชน์คล้ายๆกัน

มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือมีวัฒนธรรมร่วมกัน ส่วน Christeint T. Onussen ; (อ้างถึงใน สมนึก ปัญญาสิงห์. 1989 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง คนที่อยู่ร่วมกันในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่แน่นอน มีความสัมพันธ์ทางโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม เกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกัน และ Arthur Dunham ; (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี. 2002 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอนและติดต่อกัน ตลอดทั้งมีส่วนสำคัญของชีวิตต่างๆ ไปอย่างเดียวกัน เช่น มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และแบบแห่งการพูด

จิรพรรณ กาญจนะจิตร. (1987 : 10-11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายคลึงกันรวมกันขึ้นเป็นชุมชนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สถาบัน และกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน สอดคล้องกับ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่นๆ (1991 : 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในที่ใดที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิด และสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายๆ สิ่งคล้ายกัน มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรู้สึกที่ว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ส่วน ประเวศ วะสี (1997 : 33) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน อีกทั้ง สนธยา พลศรี (2002 : 22) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมอาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น มีความเกี่ยวข้องกัน สัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน และ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2003 : 23) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน ในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิธีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน อยู่ใต้ระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งชุมชนประกอบด้วย 1) คน 2) ความสนใจ 3) อาณาบริเวณ 4) การปะทะสังสรรค์ต่อกัน 5) ความสัมพันธ์ของสมาชิก และ 6) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

สรุปได้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่มีความรู้สึกนึกคิดและมีผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน มีการใช้ บริการทางสังคมร่วมกัน โดยมวลสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ สามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ โดยอยู่ภายใต้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ กฎเกณฑ์เดียวกัน

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

1. ต้นแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พระองค์ทรงใช้ทั้งความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ การเชื่อมสามภาคเข้าด้วยกัน คือให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม การพัฒนาของปัจจุบัน และความก้าวหน้าของโลกในอนาคต ตลอดจนการทำงานร่วมกันทั้งนักพัฒนา และชาวบ้านซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ แบ่งเป็น 3 ส่วน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2006 : 80-88) คือ 1) เป้าหมายการพัฒนา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงยึด “คน” เป็นเป้าหมาย ทำให้เป็นคนพัฒนาหรือเป็นคนเจริญ มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพอย่างหนึ่ง อยุ่ใดเพื่อเลี้ยงตัวเอง ความรู้ความชำนาญอื่น ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น รู้จักสิทธิ หน้าที่ของพลเมือง รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย รู้จักเข้ากับคน และมีคุณธรรม คือ การเห็นแก่ผู้อื่น ตามสมควร ไม่เห็นแก่ตัวแต่ฝ่ายเดียว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาคนจึงเป็นกุศโลบายของการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืน 2) หลักการพัฒนา คือ แนวปฏิบัติที่จะต้องยึดถือในการ ดำเนินการพัฒนาสังคม ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สรุปหลักการที่สมเด็จพระเทพฯ ทรงยึดถือเป็นแนว ในการทำงาน ของพระองค์ 10 ประการ ดังนี้ 1) การช่วยตนเอง พึ่งตนเอง 2) การเริ่มจากสภาพที่เขาเป็นอยู่ 3) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น 4) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 5) วัฒนธรรมและผู้นำท้องถิ่น 6) ความมีประสิทธิภาพ 7) การประสานงาน 8) การทำงานเชิงรุก 9) ความมีคุณธรรมและศิลปะ และ 10) การเชื่อม ประสานด้านเวลา 3) วิธีการพัฒนา เป็นการลงมือปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา วิธีการพัฒนาจึงมุ่งที่ตัว “คน” เป็นสำคัญ กระบวนการที่นำมาใช้ในการพัฒนาคน ได้แก่ 1) วิธีการใช้การศึกษาอบรม 2) วิธีการทำงานกับกลุ่มคน 3) วิธีพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

(PAR) กล่าวคือ นักพัฒนาและผู้ถูกพัฒนาจะต้องร่วมกันตั้งแต่วางแผนและปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กระบวนการทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ 4) วิธีการทำงานกับหน่วยงาน เป็นการส่งเสริมให้หน่วยงานเข้ามาช่วยท้องถิ่นในส่วนขาดเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็ง

2. ทฤษฎีการตัดสินใจและกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) Reeder (1971 : 74) ได้อธิบายแนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีการกระทำทางสังคมไว้ว่า ทฤษฎีจะสามารถเข้าใจ วิจัย และอธิบายพื้นฐานเบื้องต้นทางด้านจิตวิทยาของคน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของคน โดยได้แบ่งปัจจัยที่เป็นเหตุ เป็นผล ในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคล อันอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ประกอบด้วย 1) จุดประสงค์หรือเป้าหมาย (Goal) คือ สิ่งที่ผู้กระทำต้องการให้เกิดการกระทำโดยมีการกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และพยายามทุกวิถีทางที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น 2) ความเชื่อ (Belief Orientation) คือ ความคิด การรับรู้ หรือความเข้าใจของแต่ละบุคคลต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลบนความเชื่อที่ตนยึดมั่นอยู่ แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อนี้จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคคลหรือไม่ก็ได้ 3) ค่านิยม (Value Standards) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจกำหนดการกระทำของตน โดยจะแสดงออกทางเจตคติและพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ โดยบุคคลจะพยายามกระทำการสิ่งใดให้สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนยึดถืออยู่ และ 4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วจะสืบทอดต่อกันมาจนเป็นประเพณี ซึ่งถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่ยอมรับ 2) ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ประกอบด้วย 1) ความคาดหวัง Expectation คือ การรับรู้ว่าคุณค่าอื่น ๆ กลุ่ม หรือสังคมทั่วไปต้องการใช้ความเชื่อ รู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้สถานการณ์นั้น จึงกล่าวได้ว่า การตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังและท่าทีของบุคคลอื่นด้วย 2) ข้อผูกพัน Commitment คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าตนเองผูกพันที่จะต้องกระทำพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับสัญญาหรือข้อผูกมัดที่ให้ไว้กับผู้อื่น และ 3) การบังคับ (Forces) คือ ความเชื่อที่มีอยู่ในใจว่าต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีทางเลือก และการบังคับยังเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจปฏิบัติได้เร็วขึ้น เนื่องจากบุคคลมักมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติมากขึ้นเมื่อมีการบังคับให้ทำ 3) ปัจจัยสนับสนุน (Support factors) ประกอบด้วย 1) โอกาส (Opportunity) คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือทางเลือกที่มีอยู่ โดยพิจารณาแล้วว่าภายใต้สถานการณ์

นั้นมีช่องทางและจังหวะที่เหมาะสม จึงเลือกกระทำตาม โอกาสนั้น 2) ความสามารถ (Ability) คือ การรับรู้เกี่ยวกับกำลังหรือพลังของตนเองในการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของตนก่อนที่จะมีการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใดๆ และ 3) การสนับสนุน (Support) คือ การช่วยเหลือที่ผู้กระทำเชื่อว่าตนจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เป็นเหตุ เป็นผล ในการตัดสินใจเพื่อจะกระทำหรือไม่กระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคล อาจแยกออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ 1) คน ได้แก่ เป้าหมายของคน ต้องการ ความเชื่อ ความคิด จิตสำนึก ความรู้สึก ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะความสามารถ 2) ปทัสถานทางสังคมหรือบรรทัดฐานทางสังคม ดังนั้น การอธิบายและการคาดการณ์ปรากฏการณ์ทางสังคมจะต้องอาศัยองค์ประกอบดังกล่าวเป็นปัจจัยหรือตัวแปรในการวิเคราะห์

Reeder (1973 : 60-74) ยังได้อธิบายอิทธิพลที่เป็นสาเหตุต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมของบุคคลไว้ 10 ประการ ดังนี้ 1) ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำ 2) บุคคลจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล โดยการตัดสินใจจะสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของตนในสถานการณ์นั้นๆ 3) เหตุผลบางประการอาจจะสนับสนุนหรือต่อต้านการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลก็ได้ 4) เหตุผลที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ มักมีค่าน้ำหนักที่แตกต่างกัน 5) เหตุผลที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำสิ่งใด มิใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ 6) กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทุกโอกาส 7) กลุ่มปัจจัยหรือเหตุผลที่มีต่อการตัดสินใจกระทำทางสังคมหรือส่วนร่วมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ 8) ในบางสถานการณ์อาจมีทางเลือกมากกว่าหนึ่งทางเลือกที่ตอบสนองต่อการเลือกแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์นั้น 9) ในสถานการณ์เดียวกัน แต่ละบุคคลอาจเลือกตัดสินใจแตกต่างกัน และ 10) เหตุผลของการตัดสินใจ สามารถมองได้จากทางเลือกที่ได้เลือกแล้ว

3. ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) เป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอันเป็นผลรวมของการปฏิบัติและการกระทำระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ความอดทน ความรักใคร่ ความเข้าใจอันดี และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังที่ (Evans 1996 ; อ้างถึงใน อมรพรรณ ประจันตวนิชย์. 2007 : 28) อธิบายทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่าง

บุคคลของชุลติแวน ผู้ซึ่งศึกษาพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันของบุคคลว่า พฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลมาจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคล บุคคลไม่สามารถแยกความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่นได้เลยตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งชุลติแวนเชื่อว่าทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเขาเกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ 2 ประการ คือ

- 1) ความต้องการความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นความต้องการทางสรีระวิทยา เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น และ 2) ความต้องการความมั่นคง (Security) เป็นความต้องการด้านจิตสังกรมถึงความสุขสบายใจ การมีความคิด มีค่านิยมอยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้อยู่ที่สัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลจะได้รับความอุ่นใจ เพราะมีเพื่อน ซึ่งเพื่อนในที่นี้หมายถึงบุคคลที่สนิทสนมที่จะยอมรับทุกข้อร้อนได้ไม่ว่าจะอยู่ในวัยเดียวกันหรือไม่ก็ตาม การสร้างสัมพันธภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต บุคคลจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวด้านต่างๆ ของชีวิตส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพของตนกับบุคคลอื่น บางคนแม้มีความรู้ดีแต่ไม่มีการติดต่อสื่อสารที่ดีหรือมีการติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมก็อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานหรือการดำรงชีวิตได้สอดคล้องกับ พิสิทธิ์ ประทุมบาล (1980 : 3) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการทำงาน คือ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีหรือการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน เพราะสัมพันธภาพระหว่างบุคคลส่งผลต่อสัมพันธภาพของกลุ่มด้วย หากในกลุ่มมีความรักใคร่กัน สัมผัสสามัคคีมีความผูกพันกันทางด้านจิตใจด้วยน้ำใสใจจริงแล้วก็จะทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นผลต่อการเพิ่มผลผลิตที่มีประสิทธิภาพของกลุ่ม ทำให้การดำเนินงานในองค์กรดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ จากทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้มีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม

4. ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

วิไซ พันดานวง (2004 : 1) กล่าวว่า การพัฒนายากที่จะให้ความหมายเป็นสากลได้ แต่ก็พอสรุปได้ คำว่า พัฒนา (Development) เป็นคำพูดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายอย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสุขภาพเจริญพันธุ์ การพัฒนาเด็กน้อย เป็นต้น คำว่า การเจริญเติบโต (Growth) ก็ใช้อย่างแพร่หลายเหมือนกัน เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เป็นต้น ความหมายของการเจริญเติบโตนั้น แตกต่างไปจากความหมายของการพัฒนา คือ การเจริญเติบโตมักจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นในเชิงปริมาณหรือขนาดหรือรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้และเห็นได้ ความหมายของการพัฒนาจึงกว้างกว่าและควบคุมถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดีกว่า ความสำคัญของการพัฒนาได้เน้นหนักถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ (Quality of life) เป็นสำคัญ คุณภาพชีวิตจะดีได้ จะต้องลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องของรายได้ รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การว่างงาน ความยากจนการตกต่ำของราคาพืชผลทางด้านกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เรียกกันว่า ความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Approach) หรือสนองตอบความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ดังนี้ 1) ความต้องการขั้นต่ำของครอบครัวเกี่ยวกับการบริโภคจำนวนหนึ่ง เช่น การมีอาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และ ที่อยู่อาศัย 2) บริการต่างๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นแต่ชุมชน เช่น น้ำดื่ม ไฟฟ้า ถนน การศึกษา การขนส่ง เป็นต้น ในราคาที่เป็นธรรม 3) สิทธิพื้นฐานของมนุษย์จะต้องได้รับการยอมรับ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และ 4) การมีเวียกเฮ็ดงานทำ เพื่อมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัว

ดังนั้น ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มี 2 ทฤษฎี (วิไล พันธ์านวง, 2004 : 13-14) ดังนี้

4.1 ทฤษฎีสภาวะทันสมัย (Modernization Theory) กระแสหลักที่พิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยขบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม และ จัดโครงการสร้างทางการเมืองและการบริหารตามแบบของประเทศอุตสาหกรรม เป็นทฤษฎียึดถือแนวทางการลงทุนเป็นหลัก และผลการพัฒนาวัดจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ เน้นการพัฒนาเมือง โดยเชื่อว่าการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังชนบทและด้านการกิจกรรมในที่สุด โดยมีเนื้อหาสำคัญของทฤษฎีสถานสมัย มีดังนี้

4.1.1 จุดมุ่งหมายของการพัฒนา : เชื่อว่าการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศชาติ

4.1.2 สาขาการผลิต : เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลางของสาขาอื่นๆ เช่น ด้านกิจกรรม การค้า และการบริหาร

4.1.3 พื้นที่ดิน : เน้นการพัฒนาพื้นฐานโครงสร้างของชุมชนเมือง ที่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรม

4.1.4 การจัดความสำคัญในการผลิต : เน้นเสริมสร้างระบบตลาดให้เป็นกลไกสำคัญในการบ่งชี้ว่า ควรผลิตอะไร ผลิตอย่างไร

4.1.5 วิธีการผลิต : เน้นการใช้ทุนเป็นหลัก หรือ เน้นการใช้เทคโนโลยีมากกว่า
ใช้แรงงาน

4.1.6 การใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า

4.1.7 แหล่งทุนในการพัฒนา : เน้นการสะสมทุนภายในและการกู้ยืมจาก
ต่างประเทศ

4.1.8 การวัดผลการพัฒนา : วัดจากระดับรายได้ต่อหัวคน

4.1.9 ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาการผลิต : การลงทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานให้แก่ภาคอุตสาหกรรม โดยเชื่อว่าการลงทุนอุตสาหกรรมจะทำให้นิยมแพร่กระจาย
ไปสู่ภาคอื่นๆ โดยรัฐบาลไม่ต้องลงทุนโดยตรง เพียงแต่สนับสนุนให้ภาคอื่นๆ รองรับกับความ
เจริญเติบโตจากการพัฒนาเปลี่ยนเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม และ การพัฒนาเมือง

4.1.10 การวางแผนพัฒนา : กำหนดจากบนหาล่าง (Top-Down Planning) โดย
รัฐเป็นแกนนำมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาประเทศ, ทฤษฎีภาวะทันสมัย เป็นทฤษฎีกระแส
หลักที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบ และ ขบวนการพัฒนาของประเทศโลกที่สามที่มี
โครงสร้างด้านเศรษฐกิจ สังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและวิธีการที่จะแก้ไข คือ การสร้าง
ความทันสมัย ตามแบบอย่างความสำเร็จของสังคมของบรรดาประเทศพัฒนาแล้ว

4.2 ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Need Theory) เป็นทฤษฎีที่มีจุดมุ่งหมาย
สำคัญในการสร้างที่ตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ
กำหนดนโยบาย และ มีแนวทางพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเองในที่สุด โดยมีเนื้อหา
สำคัญของทฤษฎี

4.2.1 จุดมุ่งหมายของการพัฒนา : เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานตาม
เกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนด

4.2.2 สาขาการผลิต : เน้นการกลไกกรรมปลูกฝังเป็นศูนย์กลาง

4.2.3 พื้นที่ดิน : เน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสังคมชนบทที่เอื้ออำนวยต่อการ
ผลิตด้านต่างๆ

4.2.4 การจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนา : อาศัยกลไกทางการเมือง และ
เน้นการพัฒนาแขวง เมือง บ้าน ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

4.2.5 วิธีการผลิต : เน้นแรงงานเป็นหลัก (Labour Intensive)

4.2.6 การใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสมในประเทศ

4.2.7 แหล่งทุนในการผลิต : สะสมทุนภายในชุมชน และ ภายในประเทศ

4.2.8 การวัดผลการพัฒนา : เน้นที่สวัสดิการทางสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิต (Quality of Life)

4.2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาการผลิต : เน้นเรื่องการพัฒนาแบบผสมผสาน ไม่ปล่อยให้อุตสาหกรรมขยายตัวเร็ว จนเป็นการทำลายด้านกิจกรรมปลูกฝัง

สำหรับทฤษฎีนี้เป็นทางเลือกหนึ่งของแนวความคิดกระแสหลักของการพัฒนาที่มีอิทธิพลมากต่อการกำหนดขบวนการ ซึ่งเน้นการพึ่งตนเองค่อนข้างเป็นรูปธรรม

แนวคิดการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

“การมีส่วนร่วม” เป็นการเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งส่งผลให้การกระทำของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

Whang (1981 : 91-92) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน หรือทรัพยากรต่อสถาบัน หรือระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของพวกเขา ในขณะที่ Midgley and others (1986 : 25) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมต้องมีส่วนเกี่ยวข้องตามแบบประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจใน 3 ประการ คือ 1) เป็นเรื่องที่สนับสนุนส่งเสริมต่อการพัฒนา 2) มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลมาจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน และ 3) มีความเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบายและแผน ส่วน Oakler and Marten (1987 : 28) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความร่วมมือหรือการเปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจ รวมถึงการเรียนรู้และการค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไข เพื่อนำไปสู่นโยบายในการปฏิบัติ สำหรับ Gustavo (1992 : 4) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและลึกซึ้งไปมากกว่าเพียงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคล หรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

กาญจนา แก้วเทพ (1995 : 99) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมชนิดที่ประชาชนเป็นตัวตั้ง คือ เป็นเจ้าของโครงการ บุคคลภายนอกนั้นเป็นฝ่ายสนับสนุน ชาวบ้านเป็นผู้วางแผน ดำเนินตามรูปแบบ และวิธีการที่ชาวบ้านคุ้นเคย ตัดสินใจเมื่อต้องการทางเลือกแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหา ภูมิรัฐ ภูมิปัญญา และภูมิธรรม รวมทั้งตัวบุคคลในการระดมความคิดในการแก้ปัญหา ต้องมาจากชุมชนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งเป็นผู้แก้ไขข้อผิดพลาดหรือความขัดแย้งอันอาจเกิดขึ้นตามวิธีการของตัวเอง และนี่คือ แนวทางวัฒนธรรมชุมชน นั่นเอง ในขณะที่ ปารีชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (1999 : 138-139) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ 2 ความหมาย คือ 1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนาโดยบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การส่งเสริมและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่บุคคลสามารถแสดงออกตามความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา 2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อความเป็นเอกเทศให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากร โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ส่วน เฉลียว บุรีภักดี และคณะ (2002 : 114) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง บุคคลสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนา เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนา หลังจากที่กำหนดวัตถุประสงค์ แผนงานและปฏิบัติตามแผนงานร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ รวมทั้งการควบคุม ประเมินโครงการ และ ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2003 : 74) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดสิ่งที่เขา

ต้องการ ปัญหาที่กำลังเผชิญ แสดงออกซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกโดยที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

จากความหมายของการมีส่วนร่วม ได้ครอบคลุมการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่ เริ่มต้น ของการวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล หมายความว่า การวางแผนโครงการใดๆ ก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกัน วิเคราะห์หรือชี้ชัด ตัวปัญหาให้ได้ และชุมชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิธีแก้ปัญหา ที่พวกเขาเห็นว่าเป็นไปได้ จนถึงการลงมือปฏิบัติและการประเมินผลแล้วเริ่มชี้ชัดปัญหา และเริ่มโครงการใหม่เป็นวงจรไปเรื่อยๆ

ดังนั้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชนตั้งแต่ เริ่มต้นคิด โครงการ กิจกรรม โดยเริ่มค้นหาปัญหา สาเหตุ วางแผน กำหนดเป้าหมาย ตัดสินใจ การลงมือดำเนินงาน ระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี สรุปบทเรียน ติดตามประเมินผล รับผลประโยชน์ที่ เกิดขึ้นร่วมกัน โดยทั้งนี้ต้องตั้งอยู่ในความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคกัน

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทำให้เกิดการระดมความคิดระหว่างผู้เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มบุคคลอย่างแท้จริง ดังนั้น ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ (1995 : 129) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Inter Dependence) เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัย กันและกัน รับผิดชอบร่วมกัน เพราะฉะนั้นผลออกมาไม่ดีก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย 2) คุณภาพ (Balance) เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน และ 3) หุ้นส่วน (Partner) เป็นความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ขัดแย้งหากแต่สนับสนุนซึ่งกันและกันในขณะที่ อริศรา ชูชาติ, นวรัตน์ สุวรรณพงษ์ และวิไลวัลย์ โภยแก้วพริ้ง (1995 : 16-17) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมี ส่วนร่วม ไว้ 5 ประการ คือ 1) การยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ โดยทุกคนต้องยอมรับว่าแต่ละบุคคลมี ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีศักยภาพที่แตกต่าง 2) การพัฒนาการทำงานร่วมกัน ทุกคนต้อง เชื่อว่าบุคคลรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้ว จะต้องดำเนินการที่เข้มแข็งและคิดพัฒนางาน อยู่เสมอ 3) ต้องมีความเชื่อและศรัทธาว่าทุกคนคือทรัพยากรที่สำคัญ สามารถนำความสามารถ

ประสบการณ์ และความชำนาญของสมาชิกในกลุ่มมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) การกำหนดแผนงานหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มมีมติร่วมกัน และ 5) ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การทำงานเป็นไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่วน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2001 : 11) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นระหว่างผู้เกี่ยวข้อง 2) การมีส่วนร่วมมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง 3) เปิดโอกาสให้มีการสื่อสาร สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์การทำงาน 4) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความสามารถและฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5) การมีส่วนร่วมทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย และ ทนงศักดิ์ คุ่มไฉ่น้ำ (2003 : 75) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมของทุกคนที่เราเคารพ ให้ การยอมรับและยกย่อง 2) งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนในชุมชนเป็นจำนวนมาก 3) กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงประชาชนผู้ด้อยโอกาส และยากจน ในชุมชน 4) ประสบการณ์ที่ผ่านมาได้พบว่ามีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัย วิธีให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรประชาชน 5) การมีส่วนร่วมของ ชุมชน เป็นเรื่องของ การปฏิบัติการเป็นกลุ่มหรือของกลุ่มอันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพัน ของ สมาชิก 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน และ 7) ชุมชนย่อมรู้ดีว่าตนเองกำลังต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหาอย่างไร

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) บุคคลที่มีส่วนร่วมต้องมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานอย่างชัดเจน 2) ทุกคนจะต้องมีความเป็นอิสระและเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น 3) ความคิดเห็นที่แตกต่างจะนำไปสู่หนทางแห่งการแก้ปัญหา 4) บุคคลที่มีส่วนร่วมต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความสามารถในการแสดงออก และ 5) การมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

3. กระบวนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่มาเข้าร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ให้ประโยชน์ แก่ส่วนรวมด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็นและได้มีผู้กล่าวถึงดังนี้

Shadid and others (1982 : 356) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ และนโยบายสำหรับประชาชน การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และทำประโยชน์โดยวิธีใด 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เกี่ยวกับผลประโยชน์ภายในกลุ่ม และผลประโยชน์ในทางที่เป็นโทษและผลประโยชน์ที่เกิดผลดี และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเกี่ยวกับความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations)

อคิน รพีพัฒน์ (1984 : 100-101) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ว่า การพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชน มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผลงาน ในขณะที่ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 1997 : 19) และ (พจนนา เทียนธาดา. 2000 : 41-42) นำแนวคิดของ (Cohen and Uphoff. 1977 : 27-58) มาผสมผสานกับแนวคิดของ นักวิชาการไทย สรุปว่ากระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดความต้องการส่วนรวม ทั้งนี้การวางแผนในลักษณะแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up Planning) จะสร้างบทบาทให้บุคลากรในองค์กรมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมมากกว่าการวางแผนแบบบนลงล่าง (Top-Down Planning) 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน เป็นขั้นตอนที่ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย กำหนดวิธีการ และวางแนวทางการดำเนินงานตามลำดับความสำคัญ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน ตั้งแต่การบริหารงานจนถึงการลงมือปฏิบัติเป็นการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และประสานขอความช่วยเหลือ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ทุกคนในองค์กร รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาประเมินผลว่าการดำเนินงานตามแผนสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้หรือไม่ ซึ่งอาจแบ่งการประเมินผลออกเป็น การประเมินย่อยหรือการประเมินในภาพรวม สอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ; (อ้างถึงใน สานิตย์ เวียงเพิ่ม. 2001 : 25) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาชุมชน คือ การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยนักพัฒนา

ศึกษาและเรียนรู้ความเป็นอยู่ของชุมชน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับ
 ประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) วางแผนเพื่อแก้ปัญหา
 โดยมีการรวมกลุ่มอภิปราย แสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับผู้
 อภิปราย และสรุปประเด็นสำคัญ ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 อย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด
 3) การลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วม
 ในขั้นตอนนี้จะต้องได้รับความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน และ 4) การ
 ประเมินผลโดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนนี้ย่อยๆ ต่างๆ ในการทำงาน
 ประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินเพื่อที่จะแก้ไขได้ทันที

เจเลียว บุรีภักดี และคณะ (2002 : 115) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม
 ของชุมชนมีประโยชน์ ดังนี้ 1) ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้
 วิธีการแก้ ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรม กระบวนการ
 ทำงานตาม โครงการ 2) เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้
 ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจและกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน 3) เป็นช่องทาง
 สะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงประเด็น 4) เป็นการสร้าง
 จินตภาพร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบ ธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากการสร้าง
 ข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม 5) เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล
 เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยน ความรู้ ละข้อคิดเห็นระหว่างกัน
 ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ ที่มีประโยชน์มาก 6) เป็นการ
 สนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เกิดขึ้นในพฤติกรรม
 ของประชาชนในชุมชน และ 7) ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจาก
 โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

พาลาถ สิงห์เสณี และคณะ (2002 : 49) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้
 ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน โครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการ
 ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและ
 จัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ รวมทั้งร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ กำหนด
 วิธีการ และแนวทางดำเนินงาน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ เป็นขั้นตอนที่
 ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่โครงการ เช่น ช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุ
 อุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยบริหารงาน ประสานงาน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ

โครงการให้ผู้อื่นทราบ และ 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่หรือมีการประเมินย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า ซึ่งทำเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินสรุปรายยอดของโครงการทั้งหมดและ บัณฑิต อ่อนคำ ; (อ้างถึงใน พิชชา บัวเยี่ยม. 2004 : 26-27) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการแนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก 4) การมีส่วนร่วมขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ และ 5) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

จากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น ชุมชนย่อมรู้ดีว่าตนเองกำลังต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และต้องการจะแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนากิจกรรม ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง คือ ทำให้ชุมชน ยอมรับ โครงการ ไม่เกิดกระแสต่อต้าน เนื่องจากเป็นโครงการที่เกิดจากความต้องการของชุมชน แต่จะก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ จะดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชน มีการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนา และจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนใน ชุมชนมากขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของชุมชน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีพื้นฐานของการผสมผสานความรู้ ปรัชญา แนวคิด และวิธีการวิจัยหลายสาขา เช่น การวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีคนเป็นศูนย์กลาง (People Centered) และการมีจุดยืนที่จะสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน (Empowerment) ซึ่งมุ่งพัฒนาจิตสำนึกและความมุ่งมั่นของประชาชนให้แน่วแน่แก้ไขปัญหาตามสภาพความเป็นจริงของสังคม (Social Realities) ในลักษณะของการลงมือกระทำร่วมกัน (Collective Action) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Whyte (1991 : 20) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) คือ กระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กรหรือชุมชน เข้ามาศึกษาปัญหาโดยกระทำร่วมกันกับนักวิจัย ผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการเสนอผลและการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการเริ่มต้นของผู้คนที่อยู่กับปัญหา (Problems People) ค้นหาปัญหาที่ตนเองมีอยู่ร่วมกับนักวิชาการ จึงเป็นกระบวนการที่ผู้คนในองค์กรหรือชุมชน มีใช้ผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้กระทำการที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย ในส่วนของ Britha Mikkelsen (1995 : 61) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเกิดมาจาก 2 แนวคิด คือ 1) การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้คนในท้องถิ่น (Local People) ในการเลือก การออกแบบ การวางแผน และการสนับสนุน โครงการที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน โดยต้องมีความเข้าใจว่า การรับรู้ของท้องถิ่น ทักษะคิด คุณค่า และองค์ความรู้ เป็นสิ่งที่นำมาใช้และเป็นไปได้ และ 2) การทำความเข้าใจ ความต่อเนื่องของผลสะท้อน (Feedback) ในการบูรณาการกิจกรรมของการพัฒนา

สุภางค์ จันทวานิช (1988 : 31) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่อาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหา การดำเนินการติดตามผล จนถึงขั้นประเมินผล โดยการวิจัยประกอบด้วย 1) การปฏิบัติการ

หมายถึง กิจกรรมที่โครงการต้องดำเนินการและเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่ง 2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกๆ ฝ่ายที่ร่วมกิจกรรมวิจัย ได้แก่ ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่งแล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนสิ้นสุด

สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร (2003 : 17) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทของชุมชน โดยมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ 1) ชาวบ้านประกอบด้วย แกนนำ กลุ่มผู้อยู่กับปัญหา 2) นักพัฒนาที่มีภารกิจในชุมชน คือ หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน 3) นักวิชาการที่เป็นนักวิจัย หมายถึง ผู้ที่ต้องการแสวงหาคำความรู้แบบใหม่ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชน ส่วนชอบ เข้มกลัด และ โกวิทย์ พวงงาม (2004 : 3-8) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่รวมการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะนักวิจัย ชุมชน และแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การหาแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล เพื่อให้ผลของการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนา อีกทั้ง นงนภัศ ภู่วัฒน (2008 : 180-181) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการเรียนรู้และแสวงหาคำรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คือ 1) ระหว่างชาวบ้าน คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) นักปกครอง และ 3) ผู้วิจัย โดยเริ่มต้นตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมิน และร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินการ รวมทั้งมีการสรุปบทเรียนร่วมกัน ตลอดจนร่วมหาวิธีแก้ไขปัญหาลงมือพัฒนาต่อไป

ฉลาด จันทรสุมบัตติ (2008 : 238-240) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีลักษณะดังนี้ 1) การสร้างความรู้ (Produce Knowledge) โดยการผสมผสานระหว่างความรู้จากนักวิชาการกับความรู้พื้นบ้าน 2) รูปแบบของความรู้เป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactive) สหวิทยาการ (Interdisciplinary) และการเรียนรู้ข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary) 3) การสะท้อนความคิด ลงมือปฏิบัติ ให้เป็นรูปธรรม 4) การใช้ความรู้ลงสู่การปฏิบัติ (Practical) 5) กระบวนการเบ็ดเสร็จ (Inclusive) ที่ใช้ทรัพยากร

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) กระบวนการต่อเนื่องที่ไม่มีเวลาจำกัด การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เป็นรูปแบบเปิดที่ไม่สามารถกำหนดแผนการล่วงหน้า 7) สร้างความตระหนักถึงความเป็นตัวของตัวเอง (Self-Awareness) ให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และพัฒนาอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของประชาชน 8) สร้างสังคมนิเวศน์ (Ecological Society) ที่คนในชุมชนพึ่งพาอาศัยกัน มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย 9) การมองอนาคต (Future Oriented) ในการสร้างแนวทางของการกระทำ การปฏิบัติ การพัฒนาโครงสร้างให้เกิดอนาคตที่ต้องการ และ 10) การมองโลกในแง่ดี (Optimistic) ตามหลักการพื้นฐานของแนวคิดปลดปล่อยที่เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนสามารถที่จะจัดการเรื่องต่างๆ ในสังคมของเขาได้ ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่จะส่งเสริมศักยภาพด้านนี้ของบุคคล และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ (2008 : 310-311) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการนำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกัน คือ 1) การปฏิบัติการ (Action) หมายถึง กิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย

จึงสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการวิจัยที่เกิดจากการปฏิบัติร่วมกัน โดยชาวบ้าน นักพัฒนา และนักวิจัย ร่วมกันทำงานในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนโดยสนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน ซึ่งสามารถเป็นตัวนำของการพัฒนาลงสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่าง ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

2. หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Holter and Schwartz-Barcott (1993 : 298-304) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นหลักการมีส่วนร่วม การสะท้อนกลับ การเสริมพลังอำนาจ และการมีอิสรภาพของกลุ่ม หรือคณะบุคคลที่แสวงหาปรับปรุงสภาพสังคมของตนเอง โดยการวิจัยจะเน้นการยอมรับหรือความเห็นพ้องจากชาวบ้านและชุมชนเป็นสำคัญ ส่วน Tandon ; (อ้างถึงใน พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. 1997 : 33-34) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ 1) ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของชาวบ้าน 2) ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของชาวบ้านด้วยการ ส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเอง 3) ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับชาวบ้านและคนยากจน โดยสามารถให้ได้รับความรู้ที่เกิดขึ้นใน

ระบบสังคมของเขาและสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตลอดจนนำไปใช้ได้
อย่างเหมาะสม 4) สนใจปริทัศน์ของชาวบ้าน โดยช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหา
ของชาวบ้าน และ 5) ปลดปล่อยความคิดจะช่วยให้ชาวบ้านสามารถใช้ ความคิด ความเห็น
ของตนอย่างเสรีในการมองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง สามารถใช้ วิจารณ์ญาณใน
การวิเคราะห์ วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพเท็จจริงต่างๆ Sumayao (1999 : 7-14) กล่าวว่า หลัก
สำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ 1) ให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการ
ค้นหาและอธิบายโลกสังคมของตน 2) ให้ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่
จะสร้างโอกาสและความเป็นไปได้สำหรับกิจกรรมใหม่ๆ ให้กับตนเอง และ 3) การมีส่วนร่วม
ของประชาชนต้องเป็นจริงทั้งในระดับการเมือง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

กมล สุกประเสริฐ (1997 : 9) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วม คือ 1) ประชาชนได้รับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น 2) ประชาชนมีการกระทำมากขึ้น และ
3) ประชาชนมีการเผยแพร่พลังความรู้อีกขึ้น ส่วน ชรพรรณ ธานี (2540 : 56) กล่าวว่า หลัก
สำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นยุทธวิธีที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถ
รวมตัวกันขึ้นมาในรูปแบบขององค์กรประชาชนและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
มีความเข้มแข็ง ทั้ง โครงสร้างและการดำเนินงาน โดยอาศัยเงื่อนไขของการเพิ่มขีดความสามารถ
ของประชาชนด้วยระบบข้อมูลทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของข้อมูล เพราะข้อมูลจะช่วย
ให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และทำการพัฒนาต่อไปได้ ประชาชนเกิด
ความสามารถในการวิเคราะห์ระบบข้อมูลได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนประชาชนให้ทำวิจัยเป็น โดย
การสร้างทีมท้องถิ่นหรือนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นมา

พันธ์ทิพย์ รามสูตร (1997 : 60-63) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการให้ความเคารพภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบ
การสร้างความรู้ในชุมชนด้วยการปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ให้
ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้าน สนใจปริทัศน์ของชาวบ้าน และการปลดปล่อยแนวความคิด
เพื่อให้ชาวบ้านมีโอกาสมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ
มีส่วนร่วมมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบ : เน้นกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์
2. อุดมการณ์/ปรัชญา : เน้นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคม คนชายขอบ
3. จุดมุ่งหมาย : มีพันธกรณีระหว่างนักวิจัยกับชาวบ้านที่จะร่วมกันเพื่อสิทธิ

ของมนุษย์

4. กรอบการวิจัย : กำหนดโดยประชาชนในพื้นที่
5. จุดเน้น : คน เริ่มที่คนเป็นหลัก ทำให้คนมีคุณค่า สร้างความภาคภูมิใจและกำลังใจ
6. เป้าหมาย : ปรับเปลี่ยนความต้องการของท้องถิ่นตามเงื่อนไขความเหมาะสม
7. ยุทธวิธี : เน้นการมีส่วนร่วม เชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของคน
8. วิธีการ : เรียบง่ายใช้วิธีการที่ชาวบ้านรู้จักและถนัด มงชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และใช้เทคโนโลยีชาวบ้าน
9. การวิเคราะห์สถานการณ์ : การมององค์รวม (Holistic Approach)
10. รูปแบบการพัฒนา : ปลอดภัย สร้างกำลังอำนาจในการคิดและต่อรองให้สำเร็จในสิ่งที่ได้กระทำ โดยมีแรงจูงใจ คือ ความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนและเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งพาตนเอง
11. มองชาวบ้าน : เป็นผู้ทำประโยชน์ ลงมือกระทำ โครงการสำเร็จ และมีส่วนร่วม
12. ผลลัพธ์ (Out put) : ไม่เน้นวัตถุ แต่เน้นความสามารถของชุมชน เน้นการเรียนรู้ ความพอใจ ความหลากหลาย กำลังใจ และแรงใจของประชาชน

บุญนาค ตีวกุล (2000 : 93) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับสมาชิกในชุมชนทำการศึกษาชุมชนเน้นการวิเคราะห์ชุมชน เพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา แนวทางแก้ปัญหาด้วยการวางแผนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประเมินงานเป็นระยะ เพื่อปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร (2003 : 40-41) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นหัวใจสำคัญทั้งการพัฒนาและการแสวงหาองค์ความรู้ มีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการได้ประโยชน์ จำเป็นต้องมีการกระทำเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งมีการเชื่อมต่อระหว่างองค์ความรู้กับการปฏิบัติหรือการได้มาซึ่งผลของการวิจัยจะถูกเชื่อมไปสู่การพัฒนาแบบวงจรและเป้าหมายหลัก คือ ชีตความสามารถในการเรียนรู้และแก้ปัญหาของผู้อยู่กับปัญหา ได้แก่ คนที่อยู่กับปัญหามีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติที่เป็นระบบขึ้น มีวิธีการจัดการกับเงื่อนไขต่างๆ ที่ยุ่งยากและเรื่องความเป็นเอกภาพของคนในชุมชนอย่างยืดหยุ่นขึ้น

ชอบ เข้มกัตต์ และ โกวิทช์ พวงงาม (2004 : 23-24) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ 1) ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถนำออกมาใช้ได้หากได้รับการพัฒนา 2) ความเชื่อที่ว่ามนุษย์สามารถช่วยเหลือตนเอง (Aided Self-Help) จึงต้องมีการสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 4) แนวคิดเรื่องเครือข่ายทางสังคม (Social Network) สอดคล้องกับ ฉลาด จันทรสมบัติ (2008 : 234-242) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องทำควบคู่กันไป โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมให้บุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุด ในรูปแบบของการรวมตัวเป็นองค์กร โดยมีนักวิจัยภายนอกชุมชนทำหน้าที่เป็นนักจัดองค์กร ช่วยอบรมความรู้และทักษะของการทำวิจัยให้แก่ชุมชน โดยต้องระวังในการครอบงำความคิดและการตัดสินใจของชุมชน โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ซึ่งยึดหลักสำคัญ คือ 1) ให้ความสำคัญและเคารพภูมิความรู้ของชาวบ้าน 2) ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของชาวบ้าน 3) ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับชาวบ้านและคนยากจน 4) สนใจในปริทัศน์ของชาวบ้าน และ 5) ปลดปล่อยความคิด ให้ชาวบ้านสามารถใช้ความคิดเห็นของตนอย่างเสรี และ รังสรรค์ สิงหเลิศ (2008 : 311) กล่าวว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วยกระบวนการค้นหาทางสังคม (Social Investigation) การให้การศึกษา (Education) และการกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างหลายฝ่าย อันเป็นการสร้างความรู้ให้กับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองของนักวิจัยและพัฒนาอย่างแท้จริง ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากได้ลงมือทำกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการผนึกกำลังร่วมกัน โดยที่ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตลอดจนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานที่โครงการที่ดำเนินการอยู่

ดังนั้น สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การพัฒนาที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centered Development) และหลักการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน (Problem Based Learning) เป็นหลักการสำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นความยั่งยืนบนพื้นฐานของการดำรง

อยู่ของคุณภาพชีวิตทั้งของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

3. กระบวนการและขั้นตอนในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุชาติ ทวีสิทธิ์ (อ้างถึงใน ชนพรรณ ธานี, 1997 : 57-65) กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการและขั้นตอนที่ผสมผสานแนวคิดของการจัดการชุมชนและการเรียนรู้ปัญหาของชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนี้

กระบวนการในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การเตรียมชุมชน
2. อบรมนักวิจัยร่วมจากชุมชน
3. กำหนดรูปแบบการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล
6. หาหรือผลการค้นพบกับชุมชน

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะก่อนทำการวิจัย (Pre-Research Phase) ได้แก่
 - 1.1 การคัดเลือกชุมชนและการเข้าถึงชุมชน
 - 1.2 การบูรณาการตัวนักวิจัยเข้ากับชุมชน
 - 1.3 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน
 - 1.4 การแพร่แนวคิด PAR แก่ชุมชน
 2. ระยะการทำวิจัย (Research Phase)
 - 2.1 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน
 - 2.2 การฝึกอบรมทีมวิจัยท้องถิ่น
 - 2.3 การวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการ PAR และกำหนด
- แนวทางแก้ไข
- 2.4 การออกแบบการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.6 การเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมในหมู่บ้าน
 3. ระยะการจัดทำแผน (Planning Phase)
 - 3.1 การอบรมทีมงานวางแผนท้องถิ่น

- 3.2 การกำหนดโครงการหรือกิจกรรม
- 3.3 การศึกษาความเป็นไปได้ของแผน
- 3.4 การแสวงหางบประมาณและหน่วยงานที่สนับสนุน
- 3.5 การวางแผนเพื่อติดตามและประเมินผล
4. ให้นำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)
 - 4.1 กำหนดทีมงานปฏิบัติงานอาสาสมัคร
 - 4.2 การอบรมทีมงานปฏิบัติงานอาสาสมัคร

5. ระยะเวลาติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการวิจัย ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายปฏิบัติทุกระยะ โดยรวบรวมข้อมูลและผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมของหมู่บ้านได้รับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อให้ชาวบ้านได้เห็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

พันธุ์ทิพย์ รามสูตร (1997 : 43-54) กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า ลำดับขั้นตอนในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การเลือกชุมชนเป้าหมาย
2. การเข้าสู่ชุมชน
3. การบูรณาการเข้ากับชุมชน
4. การศึกษาสังคมเบื้องต้น
5. การแนะนำให้ประชาชนรู้จักกับหลักการและแนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอภาพรวมของการวิจัยก่อนเริ่มทำการวิจัย
6. การระบุปัญหา
7. การแนะนำวงจรการวิจัย
8. การเลือกปัญหาที่จะวิจัย
9. วิธีการหาทางเลือก
10. การวางแผนวิจัย
11. การเก็บข้อมูลเป็นระบบ
12. การวิเคราะห์
13. การเสนอชุมชน เพื่อให้ชุมชนตรวจสอบ แก้ไข

14. การวางแผนปฏิบัติ เพื่อเตรียมชุมชนให้รับรู้ถึงการปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงที่อยากจะให้เกิดขึ้นในอนาคต
 15. ประเมินความเป็นไปได้ของแผน โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนผู้รู้ในหมู่บ้าน
 16. โครงการนำร่อง โดยการทำให้โครงการขนาดเล็กก่อนทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์
 17. ทดลองวิธีอื่นๆ โดยทดลองทำหลายๆ วิธี ก่อนลงมือปฏิบัติจริง
 18. ทบทวนแผนปฏิบัติการ จากผลของโครงการนำร่องที่ได้รับการทดสอบแล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุงแผนปฏิบัติการอีกครั้ง
 19. การจัดสรรทรัพยากร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพึ่งตนเองโดยจัดสรรทรัพยากรภายในก่อนภายนอกชุมชน
 20. การวางแผนการติดตามกำกับและประเมิน เตรียมก่อนนำแผนไปปฏิบัติ โดยหรือชุมชนให้ตระหนักตัวแปรสำคัญที่ควรเน้นและควรสนใจเป็นพิเศษขณะนำโครงการลงปฏิบัติ
 21. การตั้งคณะทำงาน
 22. การนำแผนลงปฏิบัติ
 23. การติดตามกำกับความก้าวหน้าของโครงการ
 24. การประเมินโครงการ
 25. กระบวนการวิจัยเป็นกิจวัตรของชุมชน
 26. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้คงอยู่ในชุมชน
 27. การสื่อสารของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของนักวิชาการชุมชน โดยผ่านรายงานวิจัย
 28. วิเคราะห์กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 29. เขียนรายงาน
 30. กระบวนการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ใหม่ภายในชุมชนโดยชุมชนเองที่ไม่มีนักวิจัยจากภายนอกมาช่วย
- อมรวิรัช นาคทรพรพ และดวงแก้ว จันท์สระแก้ว (1998 : 8-11) กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบ่งขั้นตอนดังนี้
1. ขั้นเตรียมการประสานพื้นที่ นักวิจัยต้องเตรียม

- 1.1 การคัดเลือกชุมชน
- 1.2 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
2. **ขั้นเริ่มวิจัย** ใส่ใจกระบวนการชุมชน นักวิจัยพึงกระทำ ได้แก่
 - 2.1 การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน
 - 2.2 การกำหนดปัญหา
 - 2.3 การร่วมกันออกแบบการวิจัย
 - 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.5 การนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมของชุมชน
3. **ขั้นพัฒนาผู้แก้ปัญหาชุมชน** นักวิจัยพึงดำเนินการ ดังนี้
 - 3.1 กำหนดโครงการเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ
 - 3.2 การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้
 - 3.3 การติดตามและประเมินผล

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร (2003 : 30-31) กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ระยะก่อนการทำวิจัย (Pre-research Phase)** ได้แก่
 - 1.1 การคัดเลือกชุมชนและการเข้าถึงชุมชน
 - 1.2 การบูรณาการตัวนักวิจัยเข้ากับชุมชน
 - 1.3 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน
 - 1.4 การแพร่แนวคิด PAR แก่ชุมชน
2. **ระยะของการทำวิจัย (Research Phase)** ได้แก่
 - 2.1 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน
 - 2.2 การฝึกอบรมทีมวิจัยท้องถิ่น
 - 2.3 การวิเคราะห์ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในกระบวนการ PAR และกำหนดแนวทางแก้ไข
 - 2.4 การออกแบบการวิจัยและเก็บข้อมูล
 - 2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.6 การนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมหมู่บ้าน
3. **ระยะการจัดทำแผน (Planning Phase)** ได้แก่
 - 3.1 การอบรมทีมงานวางแผนท้องถิ่น

- 3.2 การกำหนดโครงการหรือกิจกรรม
- 3.3 การศึกษาความเป็นไปได้ของแผนงาน
- 3.4 การแสวงหางบประมาณและหน่วยงานที่สนับสนุน
- 3.5 การวางแผนเพื่อติดตามและประเมินผล
4. ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase) ได้แก่
 - 4.1 การกำหนดทีมงานปฏิบัติงานอาสาสมัคร
 - 4.2 การอบรมทีมงานปฏิบัติอาสาสมัคร
 - 4.3 การปฏิบัติตามแผน
5. ระยะติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and Evaluation Phase) ได้แก่
 - 5.1 จัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหมู่บ้านขึ้นมาติดตามการดำเนินงานของฝ่ายปฏิบัติทุกระยะ
 - 5.2 เสนอผลการประเมินต่อที่ประชุมหมู่บ้าน

ชอบ เข้มกลัด และ โกวิทช์ พวงงาม (2004 : 35-50) กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

 1. ระยะก่อนทำการวิจัย (Pre- research Phase) ประกอบด้วย
 - 1.1 การสร้างสัมพันธภาพ
 - 1.2 การสำรวจและการศึกษาชุมชน
 - 1.3 การคัดเลือกชุมชน
 - 1.4 การเข้าสู่ชุมชน
 - 1.5 การเตรียมคน (ชาวบ้าน นักพัฒนา) และการเตรียมเครือข่าย
 2. ระยะของการทำวิจัย (Research Phase) ประกอบด้วย
 - 2.1 การศึกษาชุมชน
 - 2.2 การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน
 - 2.3 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ
 3. ระยะของการจัดทำแผน (Planning Phase)
 4. ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase)
 5. ระยะติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and Evaluation Phase)

ฉลาด จันทรสมบัติ (2008 : 244) ที่กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา ประกอบด้วย มิติแรก ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา มิติที่สอง ร่วมวางแผน มิติที่สาม ร่วมดำเนินการ มิติที่สี่ ร่วมรับผลประโยชน์ และมิติที่ห้า ร่วมติดตาม ประเมินผล ซึ่งการเปิดให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวิจัยนั้น นับได้ว่าเป็นคุณค่าโดยแท้ของการวิจัย ก่อให้เกิดรากฐานแห่งความยั่งยืนของการพัฒนา และยังสอดคล้องกับ รังสรรค์ สิงห์เลิศ (2008 : 313-317) ที่กล่าวว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ขั้นการศึกษาบริบท 2) ขั้นกำหนดปัญหา 3) ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย 4) ขั้นติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุง รวมทั้งการแก้ไขระหว่างการศึกษา และ 5) ขั้นการสรุปผลการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยมีบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ บุคคลเป้าหมายในชุมชนที่จะทำการศึกษานักวิจัย และนักพัฒนา ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 3 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) ประกอบด้วย

- 1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport)
- 1.2 การสำรวจ ศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community)
- 1.3 คัดเลือกชุมชน (Selecting Community)
- 1.4 การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community)
- 1.5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) ประกอบด้วย

- 2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis)
- 2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification)
- 2.3 การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning Phase)
- 2.4 การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase)
- 2.3 ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการวัดผลสำเร็จของโครงการ จัดทำรายการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไป

ดังนั้นจึง สรุปได้ว่า กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 3 ระยะ คือ 1) ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) 2) ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) และ 3) ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) โดยกระบวนการวิจัยมีบุคคลที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย คือ บุคคลเป้าหมายในชุมชนที่จะทำการศึกษา นักวิจัย และนักพัฒนา

การศึกษาชุมชน

1. ความหมายของการศึกษาชุมชน

การศึกษาชุมชนเพื่อทำความเข้าใจสภาพต่างๆ ของชุมชน ทั้งทางด้านกายภาพ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเศรษฐกิจ มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ของชุมชน ดังที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของการศึกษาชุมชน ดังนี้

ชยันต์ วรรณระภูติ (1993 : 35) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การศึกษาและอธิบายอย่างเป็นระบบว่า ชุมชนนั้นมีสภาพโดยรวมเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขทางด้านสิ่งแวดล้อม รูปแบบการผลิตหรือการทำมาหากิน มีรูปแบบสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนอย่างไร มีการจัดระเบียบสังคมอย่างไร โครงสร้างอำนาจในชุมชนเป็นอย่างไร องค์กรชาวบ้านมีอย่างไร มีปัจจัยหรือมีอิทธิพลจากชุมชนภายนอกมาเกี่ยวข้องอย่างไร ชุมชนมีองค์ความรู้ที่ได้สะสมมาอย่างไร มีวิธีการ มีศักยภาพอย่างไรในการแก้ปัญหาและมีปัจจัยอะไรที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและรูปแบบของความสัมพันธ์ ข้อมูลเหล่านี้ ถ้าสามารถเก็บรวบรวมได้ ก็จะนำมาซึ่งความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ อรพินท์ สฟโซคชัย (1994 : 27) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การที่นักพัฒนาต้องทำความเข้าใจข้อมูล สภาพหมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศ ชาวบ้านกลุ่มต่างๆ ผู้นำความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม การเมืองระดับหมู่บ้าน ตลอดจนสภาพปัญหาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเข้าใจชุมชนหรือหมู่บ้านที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป จิตติ มงคลชัยอรัญญา (1997 : 4) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การที่นักพัฒนาซึ่งเป็นคนภายนอกชุมชนหรือผู้มีอาชีพอื่น เข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า ชุมชนมีองค์ประกอบใดบ้าง มีโครงสร้าง มีคุณลักษณะทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การเรียนรู้ได้อย่างไร มีสถานการณ์ใดเกิดขึ้นในชุมชนบ้าง มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีปัญหา ความเดือดร้อนอย่างไรบ้าง มีความต้องการที่จะแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ มีศักยภาพในชุมชนอะไรบ้าง เช่น ผู้นำ กลุ่ม หรือการรวมตัวที่เข้มแข็ง เป็นต้น และได้สรุปถึง

การศึกษาชุมชนกับความเข้าใจเรื่องของคนในชุมชนว่า เขามีแบบแผนในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อย่างไร เพื่อให้สามารถระบุปัญหา และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งประเมินศักยภาพต่างๆ ของชุมชนได้ อันจะนำมาซึ่งการกำหนดโครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาโดยทั้งที่ชุมชนเสนอเองและจากการวิเคราะห์ของผู้ศึกษา

ชนพรรณ ธานี (1997 : 34) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้นักพัฒนาสามารถวิเคราะห์ชุมชนในงานพัฒนาได้ ซึ่งการศึกษาชุมชนนั้นนักพัฒนาจะต้องยอมรับในแง่ที่ชุมชนแต่ละชุมชนนั้นมีความแตกต่างในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อให้การเข้าใจแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง มงคล พนมมิตร และชาติชาย รัตนศิริ (1997 : 21) กล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การที่นักพัฒนาซึ่งเป็นคนภายนอกชุมชนเข้าไปทำความเข้าใจทำความเข้าใจชุมชนก่อนที่จะลงมือทำงานร่วมกับชุมชนนั้นๆ ซึ่งเป็นหัวใจในการเริ่มต้นของงานพัฒนาทุกๆ ด้าน เพราะถ้าไม่รู้จักไม่เข้าใจชุมชนอย่างพอเพียง เป้าหมาย และทิศทางการทำงานของเราจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ฉลาด จันทรมบัติ (2008 : 29-31) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การที่เข้าไปศึกษาชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ ความเป็นอยู่ ระบบวิถีคิด การทำงาน ความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนปัญหาและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการศึกษาชุมชน ประกอบด้วย 1) การทำความเข้าใจ 2) การยอมรับ 3) การเรียนรู้ 4) การทำความเข้าใจ 5) การอธิบายอย่างเป็นระบบ 6) การตีความหมายที่ซ่อนอยู่ 7) การวิเคราะห์ และ 8) การประเมินผล

จึงสรุปได้ว่า การศึกษาชุมชน หมายถึง การที่ นักวิจัย นักวิชาการ และนักพัฒนา ซึ่งเป็นคนนอกชุมชน ได้ทำความเข้าใจและศึกษาข้อมูล สภาพหมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศ ชาวบ้านกลุ่มต่างๆ ผู้นำ ความเชื่อของหมู่บ้าน ศิลปวัฒนธรรม การเมืองระดับหมู่บ้าน ตลอดจนสภาพปัญหาต่างๆ เพื่อเข้าใจชุมชนหรือหมู่บ้าน ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน เพราะสามารถระบุปัญหา และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งประเมินศักยภาพต่างๆ ของชุมชนได้ อันจะนำมาซึ่งการกำหนดโครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาโดยทั้งที่ชุมชนเสนอเองและจากการวิเคราะห์ของผู้ศึกษาวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน

การศึกษาชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการกำหนดปัญหา การประเมินศักยภาพในด้านต่างๆ ของชุมชน อันจะนำมาซึ่งโครงการและ

กิจกรรมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาด้วยความร่วมมือจากทั้งผู้ศึกษาและตัวชุมชนเอง ดังมีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน ดังนี้

อรพินท์ สพโชคชัย (1994 : 6) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจชุมชนหรือหมู่บ้านที่จะพัฒนา ความเข้าใจนี้จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานการประชุม หรือหมู่บ้าน ในขณะที่ ธนพรรณ ธาณี (1997 : 34-35) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน คือ 1) เพื่อหาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน 2) เพื่อทดสอบความรู้เดิมให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องการสร้างแนวคิด ทฤษฎีใหม่ 3) เพื่อนำข้อเท็จจริงไปใช้ประโยชน์ในงานพัฒนา ส่วน จิตติ มงคลชัยอรัญญา (1997 : 6) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน คือ 1) เพื่อให้เข้าใจและเห็นลู่ทางในการกระตุ้น ส่งเสริมให้คนหรือกลุ่มในชุมชน ริเริ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของตน 2) เพื่อทราบถึงข้อมูลเชิงปริมาณทำให้รู้ปัญหาชุมชนในภาพรวม นอกจากนี้ ฉลาด จันทรสมบัติ (2008 : 31-32) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน คือ 1) เพื่อทดสอบความรู้ต่างๆ เพื่อยืนยันและเป็นการทำให้ความรู้เดิมมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น 2) เพื่อหาข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นหาความรู้ใหม่เพิ่มเติมความรู้ให้มากยิ่งขึ้น 3) เพื่อนำข้อเท็จจริงไปใช้ประโยชน์และเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการวางแผนและนโยบาย รวมทั้งการนำไป ใช้ในทางปฏิบัติ เช่น 1) เห็นลู่ทางในการกระตุ้น ส่งเสริมให้คนหรือกลุ่มในชุมชนริเริ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง 2) สามารถดึงศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาจากล่างขึ้นบน 4) เพื่อกำหนดลักษณะและขอบเขตของปัญหาชุมชน 5) เพื่อทราบว่าปัญหาส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชุมชนเพียงใด 6) เพื่อศึกษาความยุ่งยากสลับซับซ้อนของปัญหาและแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไข 7) เพื่อทราบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่สนใจให้การสนับสนุนหรือคัดค้านการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน 8) เพื่อค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ปฏิบัติได้และสามารถนำมาใช้ได้ผลเป็นอย่างดี 9) เพื่อค้นหาทรัพยากรที่มีอยู่ของท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และ 10) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน คือศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเข้าใจชุมชนหรือหมู่บ้านที่จะพัฒนา เพราะการเข้าใจเรื่องต่างๆ ของชุมชนที่ถูกต้องนั้น มีผลต่อการทำงานพัฒนาชุมชน ได้เป็นอย่างดี

3. ประเภทของการศึกษาชุมชน

การศึกษาชุมชนสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้ (ธนพรรณ ธาณี, 1997 : 35)

1. การศึกษาชุมชนตามวัตถุประสงค์ของการนำความรู้ไปใช้ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 การศึกษาชุมชนแบบหาความรู้พื้นฐานทั่วไป เป็นการศึกษาชุมชนเพื่อหาข้อเท็จจริงทั่วไปภายในชุมชน

1.2 การศึกษาชุมชนแบบทดสอบความรู้เดิม เป็นการศึกษาชุมชนในลักษณะที่ต้องการทดสอบความรู้ต่างๆ ให้เกิดความรู้ที่นำเชื่อถือมากขึ้น

1.3 การศึกษาแบบนำไปใช้ในการพัฒนา เป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงภายในชุมชนในเรื่องต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในงานพัฒนาและการวางแผน

2. การศึกษาชุมชนตามเนื้อหาของข้อมูลที่จะนำไปใช้

2.1 การศึกษาชุมชนโดยละเอียด เป็นการศึกษาเพื่อต้องการหาข้อมูลรายละเอียดทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง การศึกษาประเภทนี้จะนำข้อมูลไปวางแผนในอนาคต เป็นแนวทางในการพัฒนาและใช้ระยะเวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 การศึกษาชุมชนแบบข้อมูลเฉพาะหรือข้อมูลคร่าวๆ เป็นการศึกษาชุมชนที่ต้องการข้อมูลบางเรื่องที่จะนำไปใช้ในการวางแผนเกี่ยวกับชุมชน เพื่อนำไปลงมือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานพัฒนาทันที

3. การศึกษาชุมชนตามวิธีการเก็บข้อมูล

3.1 การศึกษาชุมชนแบบสำรวจ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ เช่น การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

3.2 การศึกษาชุมชนแบบการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด เป็นวิธีการเก็บรวบรวมในเชิงคุณภาพ เช่น การใช้แนวทางในการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบลึกซึ้ง ซึ่งได้เข้าไปศึกษาชุมชนอย่างมีการสังเกตการณ์อย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด

3.3 การศึกษาชุมชนแบบเอกสาร คือ การศึกษาชุมชนจากข้อมูลที่มีการบันทึก

3.4 การศึกษาชุมชนแบบอื่นๆ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลอื่นๆ เช่น การใช้แบบประเมินสภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

4. การศึกษาชุมชนตามวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

4.1 การศึกษาชุมชนแบบปริมาณ ที่ต้องใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เป็นการเสนอข้อมูลตั้งแต่พื้นฐานทั่วไปในลักษณะของตัวเลขสถิติต่างๆ จนถึงการวิเคราะห์สถิติขั้นสูง

4.2 การศึกษาชุมชนแบบคุณภาพ ที่มีการเสนอข้อมูลในลักษณะของการอธิบาย พรรณนาเนื้อหาโดยละเอียด จากข้อมูลที่ได้จากการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในชุมชน เป็นระยะเวลานาน

5. การศึกษาชุมชนตามผู้กระทำการศึกษา

5.1 การศึกษาชุมชนแบบกระทำคนเดียว

5.2 การศึกษาชุมชนแบบกระทำเป็นกลุ่ม

6. การศึกษาชุมชนตามทัศนะของผู้ศึกษา

6.1 การศึกษาชุมชนโดยคนภายนอกชุมชน

6.2 การศึกษาชุมชนโดยบุคคลภายในชุมชน

จากประเภทของการศึกษาชุมชนดังกล่าว สรุปได้ว่า การศึกษาชุมชนได้แบ่งเป็นหลายประเภท แต่ละประเภทมีความหมายหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการศึกษาชุมชนที่ดี มีความเหมาะสมจะต้องมีการศึกษาด้วยวิธีที่หลากหลาย มีการผสมผสานหลายรูปแบบ เนื่องจากแต่ละแบบมีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน และถ้าผสมผสานเข้าด้วยกัน ก็จะได้หลายรูปแบบ การศึกษาชุมชนย่อมมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือมากขึ้น

4. วิธีการและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาชุมชน

วิธีการและการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน ในด้านต่างๆ นับว่ามีความสำคัญต่อนักวิจัย และนักพัฒนาที่จะเข้าไปพัฒนาชุมชน การเรียนรู้สภาพที่แท้จริงของชุมชน การวางตัวที่เหมาะสมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของชุมชนที่ถูกต้องนั้น จำเป็น ต้องมีเทคนิค วิธีการและกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน ดังนี้

4.1 การสังเกต เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทหนึ่งที่ยอมรับว่าสำคัญ เพื่อที่จะเข้าใจลักษณะธรรมชาติและขอบเขตของการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

กรอบการสังเกตเพื่อให้เห็นพฤติกรรมของชาวบ้านในบทบาทต่างๆ ซึ่งนักวิจัย นักพัฒนา ผู้ศึกษาชุมชนควรศึกษาเพื่อช่วยในการสังเกต (สุภางค์ จันทวานิช, 2542 : 94) ดังนี้

1. ฉากและบุคคล (Setting)

2. พฤติกรรม (Acts)
3. แบบแผนพฤติกรรม (Activities)
4. ความสัมพันธ์ (Relationship)
5. การมีส่วนร่วม (Participation)
6. ความหมาย (Meaning)

ประเภทของการสังเกต แบ่งออกได้ 3 ประเภท (ฉลาด จันทรสมบัติ, 2008 : 51-52) ดังนี้

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Participant Observation)
 2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Non-participant Observation)
- แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ 1) การสังเกตอย่างมีโครงสร้าง (Structured Observation)
- 2) การสังเกตการณ์อย่างไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) และ 3) การสังเกตในห้องปฏิบัติการ (Laboratory Observation)

บทบาทในการสังเกตของนักวิจัย นักพัฒนา ผู้ศึกษาชุมชน มี 4 บทบาท ได้แก่

1. ผู้มีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ (Completed Participant)
2. ผู้มีส่วนร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ (Participant-as-Observer)
3. ผู้สังเกตการณ์เป็นผู้มีส่วนร่วม (Observer-as-Participant)
4. ผู้สังเกตการณ์อย่างสมบูรณ์ (Complete Observer)

4.2 การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการ จุดสนใจของการสัมภาษณ์ คือ การหาข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบ หรือปรากฏการณ์สังคมหนึ่งๆ ที่เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระบบวัฒนธรรม (ฉลาด จันทรสมบัติ, 2008 : 52-56) รายละเอียดของการสัมภาษณ์ ดังนี้

4.2.1 ลักษณะของการสัมภาษณ์ที่ดีควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

- 1) ผู้สัมภาษณ์ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์
- 2) ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเป็นบุคคลที่สำคัญให้ข้อมูลที่แท้จริง

4.2.2 ประเภทของการสัมภาษณ์ แบ่งออกได้ดังนี้

1) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

1.1) การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Focused Interview)

1.2) การสัมภาษณ์ที่ไม่กำหนดคำตอบล่วงหน้า (Non-directive

Interview)

- 1.3) การสัมภาษณ์แบบลึกซึ้ง (In-depth Interview)
- 1.4) การสัมภาษณ์ซ้ำ (Repeated Interview)
- 2) แบ่งตามเทคนิคการสัมภาษณ์ มีดังนี้
 - 2.1) สัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) คือ สัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม (Interview Schedule) และสัมภาษณ์ตามแบบคำถามที่กำหนดไว้ (Questioned Interview)
 - 2.2) การสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)
 - 2.3) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)
 - 3) หลักการสัมภาษณ์ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 - 3.1) การแนะนำตัว (Introduction)
 - 3.2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Good Relationship)
 - 3.3) การเข้าใจวัตถุประสงค์ (Objectives)
 - 3.4) การจดบันทึก (Take Note)
 - 3.5) การสัมภาษณ์ (Interview) เทคนิคและวิธีการสัมภาษณ์ในระหว่างการสัมภาษณ์ คือ การสังเกตการณ์ (Observing) การฟัง (Listening) การซักถาม (Questioning) การถามซ้ำ (Probing) และการกล่าวขอบคุณ (Thanks)
- 4.3 การสนทนากลุ่ม เป็นวิธีการศึกษาชุมชนที่ต้องมีการวางแผนเตรียมการอย่างเหมาะสม และเรื่องที่สนทนากลุ่มนั้นเป็นเรื่องที่กลุ่มให้ความสนใจ การนั่งสนทนากันระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่มละประมาณ 6-12 คน หรือ 4-5 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางและลึกซึ้ง มีเนื้อหาสาระหรือข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - องค์ประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม (ฉลาด จันทรสมบัติ, 2008 : 57) มีดังนี้
 - 4.3.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note-taker) และผู้ช่วย (Assistant)
 - 4.3.2 แนวทางในการสนทนากลุ่ม
 - 4.3.3 อุปกรณ์สนาม
 - 4.3.4 แบบฟอร์มสำหรับคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
 - 4.3.5 ส่งเสริมบรรยากาศ
 - 4.3.6 ของสมนาคุณแก่ผู้เข้าร่วมสนทนา
 - 4.3.7 สถานที่ระยะเวลา

4.4 การใช้ข้อมูลเอกสาร เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการหาข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับอดีต หรือข้อมูลที่พร้อมแก่การนำไปใช้ เช่น ข้อมูลทางด้านประชากร

การใช้ข้อมูลเอกสาร (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2008 : 59) มีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ชนิดของข้อมูลเอกสาร คือ สถิติและบันทึกต่างๆ เอกสารข้อมูลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4.4.2 ข้อมูลเอกสารเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ได้มาก โดยนักวิจัย นักพัฒนา ผู้ศึกษาชุมชนต้องหัดตรวจสอบและตีความเอกสาร

4.5 การลงสู่ชุมชน มีความสำคัญต่อการวิจัยและการศึกษาชุมชน เพราะว่าการลงสู่ชุมชนต้องกำหนดบทบาทที่เหมาะสมของนักวิจัยที่อยู่ในชุมชน และการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในชุมชน ล้วนเป็นเงื่อนไขสำคัญของการทำงานวิจัยชุมชนต่อไป โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนที่จำเป็นต่อการศึกษาวิจัย

หลักการเลือกชุมชนและการพิจารณาในการลงชุมชน (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2008 : 60) ดังนี้

4.5.1 การลงสู่ชุมชน โดยเริ่มจาก 1) พิจารณาว่าชุมชนสามารถตอบโจทย์ปัญหาของการศึกษาวิจัยได้หรือไม่ 2) พิจารณาว่าชุมชนเหมาะสมในด้านต่างๆ อย่างไร 3) พิจารณาการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการศึกษา 4) พิจารณาการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี ภาษ วัฒนธรรม และความเป็นอยู่

4.5.2 การแนะนำตัวเอง และการกำหนดสถานภาพและบทบาทที่เหมาะสมของผู้ศึกษาในการเข้าสู่ชุมชน

4.5.3 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

4.6 การศึกษาแบบผสมผสาน คือ การนำเอาวิธีต่างๆ ในการศึกษาชุมชนมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน โดยเริ่มต้นลงสู่ชุมชน จากนั้นใช้สังเกตทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การใช้ข้อมูลเอกสารในการศึกษาหาประวัติของชุมชน การสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดร่วมกับชุมชน การจดบันทึกต่างๆ ในระหว่างการศึกษา ชุมชน เทคนิคและวิธีการแบบผสมผสานเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาวิจัยได้รับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริงของชุมชนได้มากในมุมมองที่หลากหลาย

กาญจนา แก้วเทพ (1995 : 30) กล่าวว่า การศึกษาแบบผสมผสานมีวิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง (มีแบบสอบถาม) และไม่มีโครงสร้าง

2. การสนทนาพูดคุยทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม
4. การจดบันทึกประจำวัน
5. การทำกรณีศึกษาเหตุการณ์หรือธรรมเนียมประเพณีอันใดอันหนึ่ง
6. การเข้าร่วมประชุมกับชาวบ้านในงานพัฒนา หรืองานพิธีต่างๆ
7. การสัมภาษณ์เจาะลึก
8. การอ่านเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
9. การศึกษาอัตชีวประวัติของผู้นำ
10. การทำกรณีศึกษา ครอบครัว หรือเครือญาติ

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (อ้างถึงใน ฉลาด จันทรสมบัติ, 2008 : 61) กล่าวว่า การศึกษาแบบผสมผสานมีวิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนเพื่อเข้าใจสถานะและการเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่
 - 1.1 สภาพภูมิประเทศและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน
 - 1.2 ลักษณะโครงสร้างของประชากร
 - 1.3 ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาและสาธารณสุขปโภคของชุมชน
 - 1.4 ประวัติความเป็นมาของชุมชน
2. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรในการผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภค ได้แก่
 - 2.1 การครอบครองทรัพยากรในการผลิต
 - 2.2 กระบวนการผลิตและผลผลิต
 - 2.3 การแลกเปลี่ยนและการบริโภค
 - 2.4 รายได้ รายจ่าย และหนี้สิน
3. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบสังคมและการเมืองในชุมชน
 - 3.1 ครอบครัวและเครือญาติ เช่น รูปแบบครอบครัว ความสัมพันธ์เครือญาติ
 - 3.2 เพื่อนบ้านและเพื่อน
 - 3.3 กลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มอุปถัมภ์ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มการเมือง

กลุ่มอื่นๆ ที่ทางการเข้ามาจัดตั้ง เป็นต้น

 - 3.4 การศึกษาต่างๆ ของชุมชน

3.5 การศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในเชิงอำนาจ ผู้นำและความขัดแย้งในชุมชน

4. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชน

4.1 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยเฉพาะสิ่งทีนำมาใช้เป็นทรัพยากรในการดำรงชีพ

4.2 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง

4.3 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

4.4 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดของสรรพสิ่งทั้งหลายและชีวิตหลังความตาย

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อนี้เป็นการใช้การสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. สังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน
2. สัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาและพิธีกรรม
3. การสังเกตและสัมภาษณ์เกี่ยวกับพิธีกรรม

สรุปได้ว่า วิธีการและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาชุมชน เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ความสืบเนื่องในระบบต่างๆ รวมถึงความสัมพันธ์ในชุมชน โดยพยายามเข้าใจชุมชนอย่างรอบด้านในสภาวะปัจจุบัน มีจุดเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่ตนสนใจ หรือเห็นว่ามีความสำคัญต้องงานพัฒนา และพยายามระบุปัญหาจากทัศนคติของคนในชุมชน ประกอบกับแนวทางการศึกษาของผู้ศึกษาวิจัย และเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ในกาลเวลาใด และคนในชุมชนได้แก้ปัญหาหรือปรับปรุงตัวอย่างใดในสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งการวางกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนแบบนี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจสภาพต่างๆ ของชุมชนได้ดีขึ้น

บริบทบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา

บริบทบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีดังนี้

1. สภาพและคุณลักษณะพิเศษของบ้านน้ำเงิน (บ้านน้ำเงิน, 2009 : เลขที่ 24/นง.)

1.1 ที่ตั้งของบ้าน บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา ห่างจากเทศบาลเมือง 12 กิโลเมตร เป็นชนเผ่าลื้อ ซึ่งในปี ค.ศ. 1843 ได้ย้ายมาจากเมืองขอมคูนเหนือ แขวงพงสาสิทธิ์ ณะภูมิประเทศทิศเหนือติดกับบ้านโพนทอง ทิศใต้ติดกับบ้านสะโกน ทิศตะวันออกติดกับบ้านไลลอด และทิศตะวันตกติดกับบ้านปางชาย ลักษณะบ้านน้ำเงิน เป็นรูปสี่เหลี่ยม มีเนื้อที่ทั้งหมด 110,000 เฮกตาร์ ปัจจุบันมีประชากร จำนวน 337 คน เป็นชายจำนวน 143 คน หญิงจำนวน 194 คน มีจำนวนวน 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว อาชีพหลัก คือ ชาวนาและเกษตรกรรม

1.2 การปกครอง มีการจัดตั้งของอำนาจการปกครองบ้านและองค์การจัดตั้งมหานชน ดังนี้ 1) อำนาจการปกครองบ้าน 3 คน 2) สมาชิกพรรค 9 คน 3) แนวร่วม 3 คน 4) สมาชิกวัยหนุ่ม 3 คน 5) สมาชิกวัยสาว 3 คน 6) สหพันธ์แม่หญิง 4 คน 7) ตำรวจบ้าน 9 คน มีอาวุธ 3 กระบอก 8) ป้องกันความสงบบ้าน 6 คน มีอาวุธ 1 กระบอก และ 9) หน่วยใกล้เคียงขึ้นบ้าน 7 คน

2. การงานแต่ละด้าน (บ้านน้ำเงิน. 2009 : เลขที่ 24/นง.)

2.1 ด้านแนวคิดการเมือง ประกอบด้วย 1) อำนาจการปกครองบ้าน แนวคิดหลักคืองานการเมืองให้การศึกษา อบรม แนวคิดการเมืองให้กับประชาชน โดยยึดมั่นต่อการนำพาของพรรค 2) ครอบครัวมีความอบอุ่น มั่นคง สร้างเศรษฐกิจของครอบครัวให้หลุดพ้นออกจากความยากจน และพึ่งตนเองได้และ 3) เผยแพร่นโยบาย มติ คำสั่ง กฎระเบียบ กฎหมายต่างๆ ต่อสาธารณชน

2.2 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 1) อำนาจการปกครองบ้านและองค์การจัดตั้งทุกภาคส่วนสนับสนุนให้ประชาชนทำนา ปลูกต้นไม้ให้ผล และพืชชนิดอื่นๆ ในการบริโภคและจำหน่ายเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ภายในครอบครัว บ้านน้ำเงินมีเนื้อที่ทั้งหมด 110,000 เฮกตาร์ มีเนื้อที่นา 48 เฮกตาร์ ได้รับผลผลิต 182,400 ตัน/ปี เฉลี่ยได้ข้าว 423.96 กิโลกรัม/ปี/คน 2) มีสวนยางพารา 58 เฮกตาร์ สวนไม้กฤษณา 12 เฮกตาร์ สวนส้ม 12 เฮกตาร์ ร้านขายของ 12 ร้าน ร้านขายอาหาร 2 ร้าน รถ 4 ล้อขึ้นไปมี 16 คัน รถจักรยานยนต์ 58 คัน รถแทรกเตอร์ รถไถนาเดินตาม 48 คัน โรงสีข้าว 35 โรง บ่อปลา 11 บ่อ โคและกระบือ 56 ตัว สุกร 170 ตัว และสัตว์ปีก 3,000 กว่าตัว เฉลี่ยรายได้ 1,859,000 กีบ/ปี/คน (ประมาณ 7,400 บาท/ปี/คน) และมีเครื่องตัดหญ้า 80 เครื่อง

2.3 งานด้านวัฒนธรรมและสังคม ชนเผ่าลื้อนับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง

มีพระสงฆ์ประจำวัด 4 รูป และบ้านน้ำเงินเป็นบ้านวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งได้ผ่านมาตรฐานเงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างคน ครอบครัว และบ้านวัฒนธรรม ครั้งที่ 03/07/2008 จนมาถึงวันที่ 07/11/2008

2.4 งานการศึกษา มีดังนี้ 1) โรงเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่อนุบาล – ป. 5 มีอาคารเรียน 3 หลัง มีครูสอน 6 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 5 คน มีนักเรียนทั้งหมด 95 คน เป็นชาย 43คน หญิง 52 คน 2) มีโรงเรียนมัธยมศึกษา ม.1-ม.4 มีห้องเรียน 1 หลัง หอพักครู 1 หลัง มีนักเรียน 128 คน เป็นชาย 47 คน หญิง 71 คน และมีครูสอน 7 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 1 คน

2.5 งานสาธารณสุข มีสถานอนามัย 1 แห่ง พนักงานประจำสถานอนามัย 2 คน ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 1 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน มีห้องพนักงาน 2 ห้องนอน ห้องตรวจโรค 1 ห้อง ชายยา 1 ห้อง และห้องนอนคนไข้ 1 ห้อง มี 2 เตียงนอน รวมมูลค่ากองทุนยาทั้งหมด 16,148,000 กีบ (ประมาณ 64,000 บาท) ซึ่งในหมู่บ้านน้ำเงินนั้นงานด้านสาธารณสุขมีดังนี้ 1) มีหมอตำแยประจำบ้าน 2) มีร้านขายยาชั้น 3 หนึ่งร้าน 3) มีแผนที่ของบ้านครบ 4) มีหอข่าวสารของบ้าน 5) มีเครื่องกระจายเสียงของบ้าน 6) มีน้ำสะอาดใช้เพียงพอ 7) มีส้วม 82 ส้วม คิดเป็นร้อยละ 100 8) บริเวณบ้านสะอาด 78 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 98 9) ย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน 81 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 99 10) มีหลุมขยะ 82 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 11) ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านเป็นประจำ 79 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 98 12) มีท่อระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะยุง 79 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 98 13) ตัมน้ำดื่ม 82 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 14) ผู้หญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 10 คน ได้ตรวจครรภ์ และมีบัตรติดตาม 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100 15) ผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ 15-45 ปี จำนวน 106 คน วางแผนลูกห่าง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 70.75 16) แม่ลูกอ่อนให้ลูกกินนมแม่ 4 เดือนขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 17) ผู้หญิง 15-45 ปี จำนวน 109 คน ได้ฉีดยา TT/มีบัตร 100 คน คิดเป็นร้อยละ 91.74 18) เด็กเล็ก 1 วัน – 2 ปี จำนวน 24 คน ได้ฉีดยา/มีบัตร 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 19) เด็กอายุ 1-5 ปี จำนวน 48 คน ได้กินยาฆ่าพยาธิและวิตามิน A จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 100 20) จำนวนมุ้งเก่าใช้ใน ปัจจุบัน จำนวน 238 หลังคาเรือน 21) ต้องการมุ้งเพิ่ม จำนวน 112 หลังคาเรือน และ 22) ต้องการซ่อมมุ้งโดยใช้น้ำยากันยุง จำนวน 38 หลังคาเรือน

2.7 แนวทางและแผนการ ให้การศึกษาอบรมด้านการเมืองและแนวคิดในแต่ละ การงานต่างๆ ขององค์การจัดตั้งที่เกี่ยวข้องทุกชั้น ให้ประชาชนทุกคนหลุดพ้นออกจากความยากจน การไม่รู้หนังสือ และการที่มีสุขภาพแข็งแรง โดยเฉพาะทางด้านสาธารณสุข มีตัวชี้วัด

ดังนี้ 1) สร้างหอข่าว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาสามความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ร้อยละ 100 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้านและถางหญ้า ปัดกวาดให้สะอาดอยู่เสมอร้อยละ 90 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขะรื้อยละ 100 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกระดุมให้ผู้หญิงตั้งแต่ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ร้อยละ 100 8) จะปลูกระดุมประชาชนพาลูกหลานมาฉีดยาและกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ร้อยละ 100 9) จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ร้อยละ 100 10) จำนวนส้วมใช้ให้ได้ร้อยละ 100 11) จำนวนครอบครัวกินน้ำต้มสุกให้ได้ร้อยละ 100 และ 12) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง ร้อยละ 100 (ดวงคำ บุนปะเสิด, 2009) รับรองจากหัวหน้าห้องการสาธารณสุขเมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. บรรดามาตรฐานเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขสำหรับเมืองเวียงจันทน์

ดวงคำ บุนปะเสิด (2009) รับรองจากหัวหน้าห้องการสาธารณสุขเมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3.1 บรรดามาตรฐานเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขสำหรับเมืองเวียงจันทน์ มีดังนี้

3.1.1 มีหอข่าวของบ้านด้านงานสาธารณสุข

3.1.2 มีขบวนการอนามัยสามสะอาด มีน้ำประปาใช้ตลอดปี นำใช้ส้วม มีหลุมขะรื้อย ย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน คั้นน้ำสุก นอนในมุ้ง

3.1.3 เด็กเล็กกลุ่มเป้าหมาย และผู้หญิงอายุตั้งแต่ 15-45 ปี ได้รับการหยอดยาฉีดยาให้ได้ ร้อยละ 95

3.1.4 เวลาตั้งครรภ์ต้องได้ตรวจ และฝากครรภ์ก่อนคลอด (มีบัตร) 1 ครั้งขึ้นไป เวลาคลอดต้องได้รับการทำคลอดจากหมอดำแยที่ได้รับการอบรม หรือแพทย์สถานีนอนามัย โรงพยาบาล

3.1.5 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป

3.1.6 เด็กในวัยเจริญเติบโต ได้รับการกินยาฆ่าพยาธิเพื่อเลี้ยงการขาดสารอาหาร

3.1.7 มี อสบ. หรือหมอชาวบ้าน หมอดำแยที่ได้รับการฝึกอบรม

3.1.8 มีผู้ยาประจำบ้านและดำเนินการปกติ สามารถตอบสนองยาพื้นเมืองจำเป็นได้ (ไม่ขาดทุน)

3.1.9 สามารถรักษาอาการโรคขั้นพื้นฐานเบื้องต้นได้

3.1.10 บ้านที่ไม่มี ครอบครัวยุติธรรมหรือนำใช้ยาบ้า ยาเสพติดอย่างเด็ดขาด

3.1.11 บ้านที่มีการโฆษณา ศึกษาอบรม ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัวของตน ให้ใส่หมวกกันน็อก และไม่ขับรถเวลาเมา

3.2 การประเมินผลการจัดตั้งปฏิบัติของแต่ละบ้าน ประกอบด้วย

3.2.1 ถ้าปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไขถือว่าดีเด่น สามารถให้ประกาศ เป็นบ้าน สาธารณสุขตัวอย่างนำหน้า

3.2.2 ถ้าปฏิบัติได้มาตรฐานหลักที่ไม่อาจขาดได้ ให้ถือว่าเป็นบ้านสาธารณสุข พื้นฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน ของตนเอง ดังนี้

นพพร นิลณรงค์ (1992 : 159-180) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชน ศึกษากรณี บ้านไม้ตะเคียน ตำบลตะเคียนปม กิ่งอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 3 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วม โดยตรงในกิจกรรมหรือ โครงการที่เป็นกิจกรรมภายในที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาภายใน ที่คนในชุมชนร่วมกันคิดขึ้น 2) การมีส่วนร่วมเข้าร่วม โดยอ้อมในกิจกรรมที่เป็นทางการหรือ กิจกรรมที่มาจากภายนอกชุมชนที่ชาวบ้านประเมินว่าตนเองมีอำนาจ การควบคุม การตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คือ เป็นการเข้าร่วม โดยมีกลุ่มแกนกลางและวงแหวน รอบนอกที่ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาร่วมคิดและลงมือทำตามความสนใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งการ มีส่วนร่วมในลักษณะโดยตรงจะมีมากในกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมภายในชุมชน การมีส่วนร่วม โดยอ้อมจะมีมากในกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำร่วมกับองค์กรภายนอกและส่วน ราชการ แต่การมีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นลักษณะผ่านกลุ่มแกนกลางที่สนใจปัญหาของหมู่บ้าน 2) ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะมีมากและทุกขั้นตอน เมื่อกิจกรรมหรือ โครงการ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาภายในชุมชนที่สมาชิกประเมินแล้วว่า สามารถเข้าไป ควบคุมและตัดสินใจได้ การมีส่วนร่วมจะน้อยและเข้าร่วมบางขั้นตอน เมื่อ โครงการหรือ กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่คิดขึ้นจากภายนอกชุมชนและประเมินแล้วเห็นว่าไม่สามารถเข้าไป

ควบคุมและตัดสินใจได้ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนา พบว่า มี ปัจจัยเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของ โครงการหรือกิจกรรมที่จะเข้าร่วมในขณะนั้น ซึ่งปัจจัย สังคมและ วัฒนธรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด

พิมานา บูรณินทุ (1993) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีใน กิจกรรม การศึกษาและการพัฒนาในหมู่บ้านปวง กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า สตรีมีส่วนร่วม โดยตรงในกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มช่วยกันกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินงานที่ทำ รายได้เสริมให้กับครอบครัว และมีส่วนร่วมโดยอ้อมในกิจกรรมที่เป็นงานส่วนรวมของชุมชน คือ กิจกรรมงานประเพณี กิจกรรมเหมืองฝาย และกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน โดยขั้นตอนในการ เข้าร่วมกิจกรรมสมาชิกกลุ่มสตรีมีส่วนร่วมคิดในการกำหนดกฎเกณฑ์ การดำเนินงานใน กิจกรรมที่ช่วยเพิ่มรายได้ และมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมของชุมชนและโรงเรียน ส่วน การได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม คือ การได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งการได้รับความรู้ในขณะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวม ของชุมชน เพื่อต้องการทำประโยชน์ให้กับชุมชน จึงไม่มีการตรวจสอบการทำงาน เนื่องจากการ เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่ง ของชุมชน ความต้องการที่จะประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอันเป็นปัจจัย ทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้สตรีในหมู่บ้านรวมตัวก่อตั้งกลุ่ม ส่วนปัจจัยด้านการเมือง คือ การ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการให้ข้อเสนอแนะและช่วยแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และปัจจัยด้านสังคม คือ ความต้องการที่จะแสดงออกถึง ความมีน้ำใจของคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน ซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และระบบ ความเชื่อเรื่องปู่ย่าที่คนในชุมชนถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นปัจจัย ทางวัฒนธรรมที่ส่งผลให้สตรี เข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านมากขึ้น และการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ลำตะคอง กรณีศึกษา ชุมชนทุ่งสว่าง-ศาลาลอย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นิสภัทร์ นวลคำแหง (1999) พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาลำตะคองอยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับการมีส่วนร่วมในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ หรือถ้าหากพิจารณาจากระดับความลึกของการมีส่วนร่วมแล้ว อยู่ในขั้นพื้นฐาน คือ เป็นเพียง ผู้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาลำตะคองจากรัฐเท่านั้น และปัจจัยที่มีผลต่อระดับความต้องการ มีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาลำตะคอง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มใน ชุมชน สถานภาพในชุมชน การรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ และ

การร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม/องค์กรภายนอก ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ หน่วยงานของรัฐควร จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ในโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเพิ่มการเผยแพร่ข่าวสารและผลกระทบของมลพิษทางน้ำแก่ ชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาลำตะคอง โดย สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาหน้าเลีย และพัฒนาความร่วมมือในการ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และชุมชน

การศึกษาการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย ศึกษา กรณี เทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2000 : 46-49) พบว่า ระดับการมี ส่วนร่วมของคณะกรรมการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมี ส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วน ร่วมของคณะกรรมการในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ อายุ ซึ่งกรรมการชุมชนไม่ว่าอายุน้อยหรือ อายุมากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยไม่แตกต่างกัน และระดับการศึกษา ซึ่งกรรมการ ชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเทศบาลเมืองระยองได้ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนแก่กรรมการชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้กรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน และสามารถมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชนได้เท่าเทียมกัน ส่วน สมชัย ศิริสมบัติ (2002 : 58-61) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่มืองน่าอยู่ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนอยู่ในระดับมาก-ปาน กลาง โดยกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมาก คือ กิจกรรมร่วมประชุมวางแผน ร่วมเป็น กรรมการจัดกิจกรรม ร่วมออกแรง วัสดุ หรือเงิน และร่วมรับทราบเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ส่วนกรรมการชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมปานกลาง คือ กิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะ ดังนั้น สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนขึ้นอยู่กับการมี ตำแหน่งทางสังคมในชุมชนนั้น และเหตุที่กรรมการชุมชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการประชุม วางแผน ร่วมเป็นกรรมการจัดกิจกรรม ร่วมออกแรง วัสดุ หรือเงิน และร่วมรับทราบ เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วอยู่ในระดับมาก เพราะว่ากรรมการชุมชนมีบทบาทและหน้าที่เป็น ตัวแทนของประชาชนในชุมชน จึงมีภาระที่จะต้องเข้าประชุมและดำเนินกิจกรรมอยู่เกือบ ตลอดเวลาในทุกโครงการอยู่แล้ว ส่วนในกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนั้น อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่ากรรมการชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ร่วมประชุม ร่วมปฏิบัติ

มากกว่าการร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งมักจะมอบให้หัวหน้ากลุ่มหรือ
 ประชามุขมนเป็นผู้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะแทน และ อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง.
 (2005 : 51-55) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยภายในเขต
 เทศบาล ศึกษากรณี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมี
 ส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในด้านการร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน การร่วมมือกันแก้ปัญหา
 ในชุมชน และการติดตามประเมินผล โดยมีการวางแผนในการทำงานและแก้ปัญหาความ
 ยากจนในปัจจุบัน การต่อต้านยาเสพติด การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมด้าน
 สิ่งแวดล้อม ตลอดจนร่วมมือในการติดตามประเมินผลการทำงานที่ชุมชนดำเนินการแล้วได้
 สำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนอายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การเป็นสมาชิก
 กลุ่ม ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร บทบาทข้าราชการ และนโยบายรัฐบาล มีผลต่อการมีส่วน
 ร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ณัฐพงษ์ เลียงสมบูรณ์ (2005 : 87-111) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วม
 ของประชาชนในการพัฒนาชนบทของตำบลในเขตอำเภอรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร
 พบว่า 1) ประชาชนในตำบลต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทในภาพรวมระดับมาก 4 ชั้น
 ได้แก่ ชั้นริเริ่มและวางแผนการพัฒนา ชั้นดำเนินการพัฒนา ชั้นรับผลที่เกิดจากการพัฒนา และ
 ชั้น ประเมินผลการพัฒนา สำหรับปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทตำบลดีเด่นอยู่ใน
 ระดับปานกลาง 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นริเริ่มและวางแผนการพัฒนา ชั้นดำเนินการพัฒนา ชั้นรับผลที่
 เกิดจากการพัฒนา และระดับน้อย 1 ชั้น คือ ชั้นประเมินผลการพัฒนา 2) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อ
 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้
 ความสามารถนำเอาผลของกิจกรรมมาใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ โครงสร้าง
 พื้นฐานซึ่งเป็นจุดแข็ง ส่วนการขาดความรู้ ความเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันและ
 ขาดประสบการณ์ของประชาชนทำให้การวางแผนพัฒนาไม่ครบสมบูรณ์ซึ่งเป็นจุดอ่อน
 สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่กฎหมายกำหนดให้ท้องถิ่นดำเนินการจัดทำแผนได้ตรงตาม
 ความต้องการของประชาชน และการที่ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอน และในส่วนที่
 เป็นอุปสรรค คือ การขาดความร่วมมือจากบุคลากรหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
 ดำเนินงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ 3) การพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
 การพัฒนา โดยมีกลยุทธ์ 3 ลำดับ ได้แก่ 1) วางแผนการส่งเสริมและดำเนินการพัฒนาชนบทที่ดี
 ตามความต้องการของประชาชน และให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วม
 วางแผนดำเนินการเพื่อลดปัญหาสังคม โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและช่วยเหลือ

ผู้ด้อยโอกาส 2) กำหนดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรวมกลุ่ม กิจกรรมการประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย และดำเนินการตามโครงการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) จัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง จังหวัดเพชรบุรี ณิชชา เกษจำรัส (2006 : 61-71) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อมองภาพการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายด้าน 4 ด้าน พบว่า ด้านต่างๆ เช่น ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการประเมินผลนั้น อยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากกิจกรรมโครงการต่างๆ นั้น ประชาชนมีส่วนร่วมใน ด้านผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการอยู่ในระดับมาก เพราะโครงการพัฒนาชุมชนต่างๆ ที่มีนั้นเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้กลุ่มตัวอย่างเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่มีในชุมชน ส่วนในด้านปฏิบัติการ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการร่วมปฏิบัติการนั้น เป็นเพียงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกิจกรรมโครงการต่างๆ เท่านั้น มิได้เป็นผู้ปฏิบัติเอง ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติตามที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสั่งให้ทำเท่านั้น และในส่วนการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุด คือ การวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนต้องมีการระดมความคิดเห็นร่วมกันของประชาชนในชุมชน รองลงมาคือ การพัฒนาชุมชนที่ถูกต้อง คือ การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคิดและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และน้อยที่สุด คือ การสร้างความเจริญของชุมชนเป็นเรื่องของผู้นำชุมชนเท่านั้น โดยที่ความรู้ในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาต่างๆ ของทางองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจากการมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมของทางองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง รวมถึงการติดตามข่าวสารต่างๆ จากทางราชการ

ปรีดา เกษฎวารางกุล (2007) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับสูงสุดในด้านความร่วมมือลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมค้นหาและสาเหตุของการพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผล และด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ โดย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนและเทศบาลเมืองคูคต คือ ระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน คือ เพศ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของกรรมการชุมชน อีก ชีรภาพ งามระเบียบ (2007 : 39-41) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาในการพัฒนาเทศบาลคูเมืองนำอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดความน่าอยู่ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านบริการสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับน้อยส่วนความสัมพันธ์ของสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ และสถานภาพทางสังคม ไม่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการศึกษาที่มีระดับการศึกษาไม่เหมือนกัน มีผลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ณรงค์ วาริชล (2008 : 58-61) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลคูเมืองนำอยู่ ตรีศึกษา เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วม กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะทางเทศบาลให้กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาประชุมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานและติดตามผล จึงทำให้กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในด้านนี้อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการมีส่วนร่วมคิดค้นปัญหา กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะทางเทศบาลดำเนินงานในรูปของสภาเทศบาล จึงสามารถให้กรรมการชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมคิดหาปัญหาต่างๆ ร่วมวางแผนแสดงความเห็นให้ข้อเสนอแนะ 3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางเทศบาลเปิดโอกาสให้ทางกรรมการชุมชน ร่วมเป็นกรรมการในการวางแผนสนับสนุน ตลอดจนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน 4) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ จากกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงาน เสนอข้อคิดเห็นต่างๆ จึงสามารถร่วมตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ 5) ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินการ กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากรรมการชุมชนมีบทบาทและหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชน จึงได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในการที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านสังคม ตลอดจนมีโอกาสร่วมประชุมวางแผน และ ประเสริฐ ศรีสุวรรณ (2008 : 34-36) ได้ศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนย่อย ด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนย่อยด้านการจัดสวัสดิการสังคม เรื่องการส่งเสริมอาชีพและการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วม คิดร่วมวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างน้อย ซึ่งการที่เทศบาลจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำและอาจทำโดยเฉพาะเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการพัฒนาที่สามารถสนอง ตอบต่อปัญหา และตรงกับความต้องการของประชาชนได้ จะขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนไม่ได้หากประชาชนมีส่วนร่วมมากการแก้ปัญหา และสนองตอบต่อความต้องการก็จะตรงกับความต้องการของประชาชนมากตามไปด้วย

การศึกษายบทบาทของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี บ้าน โหรา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สุริยน จันทรนคร (1993) พบว่า สถาบันครอบครัวและเครือญาติมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาหมู่บ้านโหรา ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และด้านสังคม ขณะที่สถาบันศาสนาและความเชื่อมีบทบาทน้อย และ สถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยมากในการพัฒนาหมู่บ้านโหรา ในขณะที่การศึกษาของ มนตรี ปานกล้า (2542) ได้ศึกษาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง พบว่า 1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น 2) คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน 3) ด้านเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ มีความรู้ความเข้าใจนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองอย่างดี ส่วน นันทนุช สังวาล (2546) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านปลายโพงพางเริ่มต้นจากการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้มี 2 ประเภท คือ ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนและทรัพยากรในท้องถิ่น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานภาครัฐ โครงการจากทางจังหวัดและนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นในระยะแรกของโครงการเท่านั้น 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ในขั้นดำเนินการชาวบ้านมีส่วนร่วมมาก เช่น การต้อนรับและการให้บริการนักท่องเที่ยว ส่วนในขั้นการริเริ่มโครงการ ขั้นการวางแผน และขั้นประเมินผล

โครงการ ชาวบ้านยังมีส่วนร่วมน้อย 3) ผลที่ชุมชนได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ มีรายได้จากอาชีพเสริม นิยมใช้เครื่องทุ่นแรงในการผลิตมากขึ้น 2) ด้านสังคม คุณภาพชีวิตดีขึ้น ไม่มีปัญหาอาชญากรรม แต่ความสามัคคีและความร่วมมือลดลง 3) ด้านวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและมีวิถีชีวิตคงเดิม แต่มีค่านิยมในสิ่งอำนวยความสะดวกสมัยใหม่มากขึ้นและมีความพอใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยว 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาความสะอาดและการอนุรักษ์ธรรมชาติมากขึ้น และ 4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น นอกจากนำบ้านและเรือเข้าร่วมควรให้มีการขายอาหาร ของที่ระลึก และผลิตผลการเกษตรเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมความรู้และการเรียนรู้ เช่น การฝึกอาชีพและความรู้ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ชุมชนอย่างแท้จริง อีกทั้ง ชนิกา พันธรัฐสี (2004 : 91-98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีชนบทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า การจัดตั้งกลุ่มสตรีเกิดจากการรวมตัวของสตรีในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มสมาชิก โดยสมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการจัดตั้งกลุ่มสูงสุดและกลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็งอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มมีการบริหารงานและจัดการกลุ่มเป็นระบบ ประกอบกับการที่กลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้กลุ่มได้รับการพัฒนา อีกทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป

จตุพร อุประคำ (2005) ได้ศึกษาโครงสร้างและการจัดการของเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโยนก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) โครงสร้างและการจัดการเศรษฐกิจชุมชน ถูกจัดการภายใต้คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมด้วยการถือหุ้นและออมทรัพย์ 2) ทุนพื้นฐานชุมชนและระเบียบข้อบังคับเป็นปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคของเศรษฐกิจชุมชน และ 3) รูปแบบโครงสร้างและการจัดการเศรษฐกิจชุมชน ที่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและต่อมา ทานตะวัน แสนพิช (2006) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านตำบลบ้านคูต่อโครงการพัฒนาสตรี ตำบลบ้านคู อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ กรณีศึกษา โครงการแปรรูปเนื้อสัตว์ พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นมาเป็นความต้องการพื้นฐานของกลุ่มสตรีและคำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์ของกำไรที่เป็นตัวเงิน ทำให้สมาชิกทุกคนที่มีรายได้จากการทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน 2) ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการดำเนินการ หรือปฏิบัติการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการกระทำกิจกรรมของกลุ่มสมาชิกแม่บ้านเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนั้น การดำเนินการหรือปฏิบัติการของกลุ่มย่อมได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี 3) ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นตัวเงินเป็นหลัก มีจุดมุ่งหมายอื่นด้วย อาทิเช่น ความสามัคคีในหมู่คณะ การจัดกิจกรรมในชุมชนหรือหมู่บ้าน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจึงเป็นผลพลอยได้ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการวัดและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดจาก 4 ขั้นตอน อาจเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในการวัดและประเมิน จึงได้ให้ความสำคัญหรือให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านนี้

ธิดารัตน์ อัฐกิจ (2005 : 78-85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในเขตเทศบาลตำบลแม่ตื่น อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน พบว่า ประชากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำโครงการส่วนใหญ่จะเป็นหญิงวัยกลางคน และกลุ่มรองลงมา คือ กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ชีวิตสูง ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน ในกลุ่มนี้จะสนใจสุขภาพมาก จึงให้ความร่วมมือกับการออกกำลังกายและส่งเสริมสุขภาพได้ดีเป็นอย่างมาก ประกอบกับผู้นำกลุ่มที่เป็นที่เคารพนับถือของหมู่บ้าน จึงเป็นกลุ่มที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ ของกิจกรรมต่างๆ ได้ และในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคม คือความกระตือรือร้นของกลุ่มแกนนำมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น และการตื่นตัวของชุมชนมีการตื่นตัวมากขึ้น แม้จำนวนของการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ยังคงค่อนข้างน้อย แต่ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนดำเนินกิจกรรม ส่วนการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถของประชามหมู่บ้านในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านกรณีศึกษา ตำบลนาดี อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เถลิงศักดิ์ สีหะวงศ์ (2005 : 105-120) พบว่า 1) สภาพและปัญหาของประชามหมู่บ้านในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน คือ การแต่งตั้งกรรมการประชามหมู่บ้านยังไม่ครอบคลุมในอาชีพ เช่น พระสงฆ์ ครู กลุ่มเยาวชน ประชาชนหมู่บ้านไม่เห็นความสำคัญและเข้าร่วมประชุมบ่อย ไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา และจัดกลุ่มปัญหา ซึ่งไม่ครอบคลุมปัญหาที่แท้จริงในหมู่บ้าน การเสนอโครงการส่วนใหญ่

เป็นโครงการ โครงสร้างพื้นฐาน 2) แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถ คือ ประชาคมหมู่บ้าน เสนอแนวทางการพัฒนา โดยให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนา หอกระจายข่าว จัดให้มีค่าตอบแทน การนัดหมายล่วงหน้า ศึกษาจากหมู่บ้านอื่นที่ประสบความสำเร็จ ตั้งกติกาว่าด้วยการจัดประชุมเวทีประชาคมหมู่บ้านให้ชัดเจน และแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามและประเมินโครงการตามมติ และ 3) การพัฒนาขีดความสามารถ คือ การอบรมความรู้ให้ประชาคมหมู่บ้านที่เลือกทดลองได้ปฏิบัติจริงตามกระบวนการ ดังนี้ 1) การจัดเตรียมข้อมูลหมู่บ้าน 2) การค้นหาปัญหาและจัดกลุ่มปัญหา 3) การจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา 4) การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน และให้ประชาคมหมู่บ้าน ปฏิบัติตามแนวทางที่เสนอ ผลการพัฒนาทำให้ประชาคมหมู่บ้าน ได้เรียนรู้ วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูล การจัดเวทีประชาคมและสามารถวางแผนหมู่บ้านตามหลักการมีส่วนร่วมได้ดียิ่งขึ้น

สายสมร ศิริษะ (2007 : 42-46) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ในการ วางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทากาส พบว่า ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลทากาส หัวหน้ากลุ่มสตรีแม่บ้าน และผู้นำเยาวชนของชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่า กระเหรี่ยง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำแผนพัฒนาตำบล 1-3 ปี มีแนวทางแก้ไข และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบล ด้าน โครงสร้างพื้นฐานแล้ว แต่ยังคงมีความ ประสงค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับ มากที่สุด และอยากมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการทำงานพัฒนาตำบล อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ส่วน โจทัว โอเทียน โน โอปีโย (2007) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและผลกระทบต่อประสิทธิผลของโครงการการเกษตรยั่งยืน ในตำบลย่อยคาซูล ตำบล เซนทรัล โกลว่า อำเภอกิซุมู จังหวัดยานเซ ประเทศเคนยา ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนประสบ ปัญหาเป็นเวลานานและชุมชนได้มีส่วนร่วมในโครงการ PRA ซึ่งจัดโดยกระทรวงเกษตร ปัญหาและแนวทางได้ถูกระบุขึ้น ชุมชนได้ระดมกำลังเพื่อขุดคูโมงค์และสร้างกำแพงกั้นน้ำใน การแก้ปัญหา อีกทั้งชุมชนได้จัดหาแรงงานเมื่อรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ โครงการผ่านกองทุนพัฒนาจังหวัด (CDF) ชุมชนยังได้จัดตั้งกลุ่มพัฒนาโครงการเกษตรยั มทอย (NFDG) เพื่อประสานงานกับ CDF การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นส่งผลให้โครงการมี ประสิทธิภาพมากขึ้น และชุมชนยังพบว่าในขณะที่โครงการยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์นั้น สมาชิก ในชุมชนบางส่วนได้รับผลประโยชน์ในด้านรายได้ อาหาร และความเป็นอยู่ดีขึ้น แม้ว่ายังจะ พบปัญหาบางประการ เช่น ฮิปโปทำลายพืชผล อันจำเป็นต้องแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ โครงการ การศึกษาครั้งนี้ยังได้เน้นให้เห็นถึงของความสำเร็จในการป้องกัน

น้ำท่วม การระบายน้ำออกจากที่น้ำขัง การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรี การสร้างงานและการเพิ่มมาตรฐานความเป็นอยู่ งานวิจัยได้เสนอให้มีระบบตรวจสอบและประเมินผลอย่างมีส่วนร่วม การเป็นหุ้นส่วนในกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ การสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลุ่มพัฒนาโครงการเกษตรยั่งยืน เพื่อว่าโครงการดังกล่าวจะก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำรอบทะเลสาบ

โดยที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการพัฒนาชุมชนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี สิริวรรณ วิโสสงคราม (2000) พบว่า ปัจจัยในการพัฒนาชุมชน ลักษณะการพัฒนาชุมชน และผลกระทบจากการพัฒนาชุมชน สรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัยการพัฒนาชุมชน จำแนกได้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้นำและสมาชิกชุมชน เช่น ผู้นำระดับหมู่บ้าน ผู้นำระดับตำบล เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น เงินทุน อาชีพ และรายได้ เป็นต้น 3) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรดินและน้ำ 4) ปัจจัยด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น 5) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การปกครองชุมชน กลุ่มพัฒนาต่างๆ ประเพณี เป็นต้น และ 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น แผนงานสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐสนับสนุน เป็นต้น 2) ลักษณะการพัฒนาชุมชน ปรากฏว่าในการพัฒนาชุมชนทุกด้านได้ใช้กระบวนการพัฒนาชุมชน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นศึกษาปัญหาและความต้องการ 2) ขึ้นวางแผน 3) ขึ้นปฏิบัติตามแผน และ 4) ขึ้นประเมินผลและติดตามผล ซึ่งในทุกขั้นตอนจะนิยมใช้วิธีการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้หลักประชาธิปไตยเป็นประจำ ส่วนวิธีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด และวิธีการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวพันการพัฒนาจะนิยมใช้ในบางครั้ง และ 3) ผลกระทบจากการพัฒนาชุมชน จำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ทำให้ถนนกระจายทั่วหมู่บ้าน ทำให้ไฟฟ้ากระจายทั่วทุกครัวเรือน เป็นต้น 2) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ทำให้เกิดสถาบันทางการเงินของชุมชน ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น เป็นต้น 3) ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ทำให้ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น และทำให้ชาวบ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อร้ายแรง 4) ด้านสังคมวัฒนธรรม เช่น ชาวบ้านมีการใฝ่รู้ ทำให้เกิดผู้นำ ทำให้เกิดความคิดแบบพึ่งพาตนเอง เป็นต้น

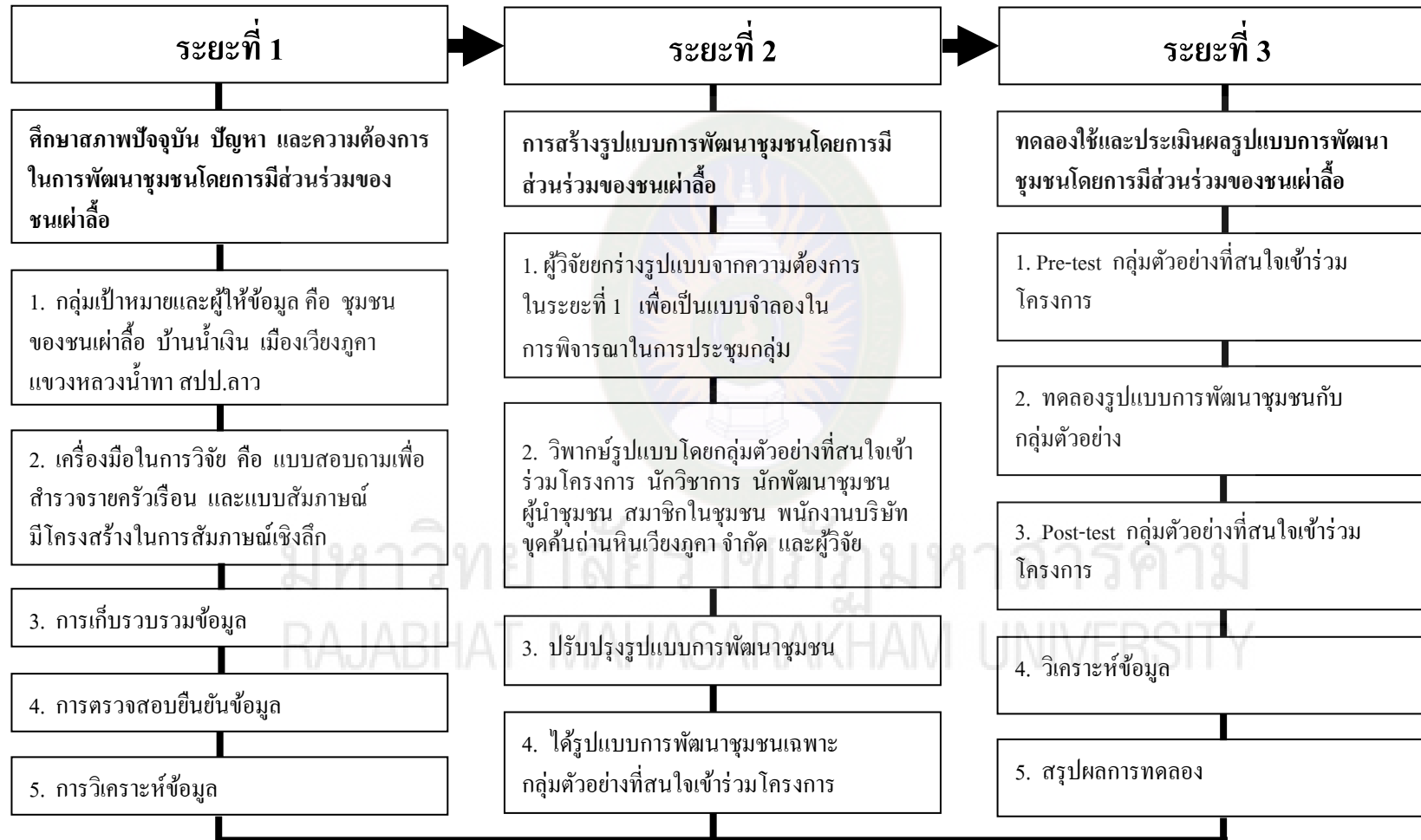
จากปัญหาการพัฒนาของบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนชนบท ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอ ต้นแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามกาล ทฤษฎีการตัดสินใจและกระทำทางสังคม

(The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Theory) ทฤษฎีสภาวะทันสมัย (Modernization Theory) และทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Need Theory) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรอบขั้นตอนในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) การวิจัยในระยะที่ 1 นี้เป็นการวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ คือ ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชน และวิเคราะห์ความต้องการ

ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งระยะนี้ผู้วิจัยเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) โดยมีกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport) โดยผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยการปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ร่วมกิจกรรมทุกอย่างของชุมชน ทำให้เข้าใจโลกทัศน์ของชาวบ้านได้ดี ผู้วิจัยได้พบกับบุคคลต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย (ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย) ได้พูดคุย แนะนำตัวเอง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความต้องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมการวิจัย อันจะช่วยให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์คาดการณ์สภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินการวิจัยที่อาจเกิดขึ้นและสามารถเตรียมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 2 การสำรวจ ศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพและแหล่งทรัพยากรต่างๆ ภายในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง โดยใช้แบบสังเกต สมุดบันทึก และถ่ายภาพสถานที่ต่างๆ รวมถึงศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานจากหน่วยราชการหรือจากองค์กรพัฒนาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เพื่อทราบประวัติความเป็นมาของชุมชน

กิจกรรมที่ 3 การคัดเลือกชุมชน (Selecting Community) ผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ยังประสบปัญหาความยากจน ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งอยู่ในเป้าหมายที่ต้องพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน เพื่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแข็งขัน และเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบในการ พัฒนาให้กับชุมชนอื่นด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่ 4 การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) ผู้วิจัยตัดสินใจกำหนดพื้นที่ดำเนินการแล้วเข้าสู่ชุมชน โดยข้อมูลของชุมชนมาจากส่วนราชการ ประชาชนชาวบ้าน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิจัยเก็บข้อมูลเอง โดยจากการสำรวจชุมชน

กิจกรรมที่ 5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมให้กับชาวบ้านเพื่อเป็นแกนนำร่วมกับนักพัฒนาและผู้วิจัย โดยเตรียมคน 3 กลุ่ม คือ 1) เตรียมคนในชุมชนเพื่อจัดประชุมในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักและคุ้นเคยกับกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยอย่างชัดเจนและรวดเร็ว 2) เตรียมนักพัฒนา คือ ภาคส่วน

เกี่ยวข้องของรัฐ ผู้นำชุมชน และองค์กรพัฒนาภายนอกที่มีความสนใจร่วมศึกษาวิจัยกิจกรรม ในช่วงนี้คือ การประสานความร่วมมือ การสร้างความเข้าใจในกรอบการทำงานวิจัย และการหาหรือแนวทางพัฒนาชุมชน รวมถึงการใช้สถานที่ดำเนินการด้วย และ 3) เตรียมนักวิจัย จากนั้นเตรียมการประชุมปรึกษาหารือให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกัน ในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย ส่วนการเตรียมเครือข่ายความร่วมมือนั้น ผู้วิจัยได้ประสานงานกับองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ (ประเทศไทย) เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวความคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาภาคสนามเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์กรอบแนวคิด และกำหนดกลุ่มประชากร รวมทั้งสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล คือ ชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีจำนวน 81 ครัวเรือน จำนวน 113 ครอบครัว จำนวนประชากรทั้งหมด 337 คน เป็นเพศชายจำนวน 143 คน เพศหญิงจำนวน 194 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 29/10/2009. ดวงคำ บุญประเสริฐ : รักรองจากหัวหน้าห้องการสาธารณสุขเมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว : สปป.ลาว) ประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกษตรกร พ่อบ้าน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยนักพัฒนาชุมชน นักวิชาการ พนักงานบริษัท บุคคลันถ่านหินเวียงภูคา จำกัด และผู้วิจัย ซึ่งในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมีเหตุผลสำคัญ คือ

1. เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการอาศัยมุมมองที่หลากหลาย
2. เพื่อเป็นการตรวจสอบและตรวจทานข้อมูล (Cross-Checking)

ข้อมูลทุกประเภทเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์

3. เพื่อช่วยให้สามารถตีความได้กว้าง และลุ่มลึกขึ้นตามความต้องการของชุมชนที่จะร่วมมือกันพัฒนา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่า
ลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

3.2 ตัวแปรตามซึ่งเป็นผลลัพธ์ของความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน โดยการ
มีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ คือ ระดับของการพัฒนาชุมชนทั้ง 2 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับโครงการประเมินบ้าน
ตัวอย่างสาธารณสุข ของบ้านน้ำเงิน จำนวน 1 ตัวแปร มี 22 ข้อ คือ

- 1) สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชม. โดยทางเดิน
- 2) มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน
- 3) มี คณะกรรมการอาสาสมัครหมู่บ้าน (คสบ.) ดำเนินงานปกติ
- 4) มีหอข่าวด้านสาธารณสุข
- 5) มีน้ำกินใช้เพียงพอตลอดปี
- 6) ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล
- 7) มี อาสาสมัครหมู่บ้าน (อสบ.) หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแย
- 8) มีตู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน)
- 9) มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ
- 10) ดื่มน้ำสะอาด (น้ำต้มสุกทุกครั้ง)
- 11) บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน
- 12) ไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก
- 13) มีหลุมขยะ ทำลาย เผาประจำ
- 14) มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง
- 15) ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ
- 16) ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง
- 17) เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดวัคซีน (มีบัตร)
- 18) ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15 – 45 ปี ฉีดวัคซีน (มีบัตร)
- 19) มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง)
- 20) สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร)
- 21) คลอดลูกกับหมอตำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือแพทย์
- 22) เด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน

3.2.2 การพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ตัวแปร คือ

- 1) รายได้ครัวเรือน
- 2) รายจ่ายครัวเรือน
- 3) จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 4) จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
- 5) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
- 6) จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

4. เครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 มีดังนี้

4.1 แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน โดยสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลการดำรงชีพของครอบครัว ข้อมูลที่ดินทำกิน อาชีพทางการเกษตร อาชีพแปรรูป/หัตถกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ รายได้รวมของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว ทรัพย์สินสิ้นเปลืองที่มีในครอบครัว พันธุ์พืชในที่ดินของครอบครัว ความชำนาญของคนในครอบครัวและเครือข่าย ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

4.2 แบบสอบถามสุขภาพของชุมชน มีการสำรวจเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการบำบัด รักษาฟื้นฟู หมอพื้นบ้านในชุมชน ปัจจัยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในชุมชน ผู้วิจัยได้แจกแบบ สอบถามครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

4.3 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน พระสงฆ์ จำนวน 4 รูป ครู จำนวน 6 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน เพื่อค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนของชนเผ่าลื้อ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามคนละ 1 ฉบับ รวมทั้งหมด 50 ฉบับ

4.4 แบบบันทึกรายรับของครัวเรือน ผู้วิจัยได้แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

4.5 แบบบันทึกรายจ่ายของครัวเรือน ผู้วิจัยได้แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน ซึ่งเครื่องมือจาก 4 – 5 ดังกล่าวข้างต้นได้ปรับปรุงมาจากประสบการณ์ของเครือข่ายภูมิปัญญาไทยและมูลนิธิหมู่บ้าน (เสรี พงศ์พิศ และวิจิต นันทสุวรรณ. 2002 : 250-269) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนวิธีใช้ตามลักษณะของพื้นที่ในการวิจัย

4.6 แบบสอบถามการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับโครงการ
ประเมินบ้านตัวอย่างสาธารณสุขบ้านน้ำเงิน ผู้วิจัยแจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81
ครัวเรือน

4.7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยแจก
ครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

5. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้
สร้างเครื่องมือในการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการ
สำรวจ ศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) 2) สร้างแนวคำถามในการ
สัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้
นำแบบสอบถามไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะในข้อคำถาม อ่านเข้าใจง่าย ตรงประเด็น และถูกต้องตามหลักภาษา นำไปให้
ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน คือ

5.1 ผศ.ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง วุฒิศาสตรอุตสาหกรรมคุณ
บัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร อาจารย์ประจำสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้าน โครงสร้างและเนื้อหา และข้อคำถามการวิจัย
เชิงคุณภาพ

5.2 รศ.ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร วุฒิปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขา
ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค อาจารย์ประจำสังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบความสอดคล้องด้าน โครงสร้างและเนื้อหาการวิจัย
ด้านพัฒนาชุมชน

5.3 ผศ.ดร.ไพศาล วรคำ วุฒิสถิตศาสตรคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิจัยและ
ประเมินผลการศึกษา อาจารย์ประจำสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ตรวจสอบด้านสถิติ การวัด และการประเมินผลการวิจัย

ตรวจเสร็จ ปรับปรุง จนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถาม
ฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

6. การวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นกระบวนการทำงานระหว่างนักวิจัยร่วมกับผู้ช่วยวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่วิจัย มีการวางแผนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ

- 6.1 คัดเลือกผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อลงเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเลือกผู้ที่มีประสบการณ์และเคยทำงานภาคสนาม
- 6.2 สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับเป้าหมายและกรอบแนวคิดการวิจัย รวมทั้งรายละเอียดของแบบสอบถาม
- 6.3 ฝึกอบรมผู้ช่วยนักวิจัย ศึกษารายละเอียดของแบบสอบถามและทดลองปฏิบัติจริงในพื้นที่

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

7.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัยจากประธานกรรมการ โครงการปริญญาเอก สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และหนังสือแนะนำตัวเองจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7.2 เตรียมทีมผู้ช่วยนักวิจัย 2 คน เพื่อช่วยทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลและเป็นผู้สังเกตการณ์ในระหว่างการสนทนากลุ่ม มีการทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การบันทึกข้อมูล และรูปแบบการเก็บข้อมูลตลอดจนถึงที่ต้องปฏิบัติในระหว่างการเก็บข้อมูล

7.3 การเตรียมชุมชน โดยก่อนที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะเดินทางเข้าพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ประสานงานกับภาคส่วนของรัฐเมืองเวียงภูคา นายบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนเพื่อนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวนของกลุ่มเป้าหมาย และลักษณะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการพบประชุมอย่างชัดเจน

7.4 การดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นำการสนทนา (Moderator) ด้วยการตั้งประเด็นคำถามและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สำหรับผู้ช่วยนักวิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก การบันทึกเสียง โดยเครื่องบันทึกเสียง การสังเกตและการบันทึกภาพ ทั้งนี้ก่อนที่จะดำเนินการใดๆ ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและทีมงาน ตลอดจนถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกครั้ง จากนั้นได้ขออนุญาตบันทึกข้อมูลและถ่ายภาพ

7.5 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัยและสมาชิกของชุมชน เป็นผู้ซักถามและเป็นผู้ให้ความร่วมมือตอบคำถาม

8. การตรวจสอบและยืนยันข้อมูล

ในการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าของข้อมูล (Data Triangulation) โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การใช้เทปบันทึกเสียง การจดบันทึกโดยผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ที่เคยให้ข้อมูล เช่น กลุ่มผู้นำ นักพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ซ้ำ

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text)

9.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติบรรยาย คือ

9.2.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

9.2.2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาชุมชน

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 2 คือ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) การวิจัยในระยะที่ 2 นี้เป็นการวิจัยเพื่อการวางแผนแนวทางการดำเนินการพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งระยะนี้ผู้วิจัยทำการวิจัย ขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem Identification and Diagnosis) กิจกรรมในช่วงนี้ผู้วิจัยเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชนจากระยะที่ 1 โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ใช้วิธีการอภิปราย ถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคล เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) พร้อมกับประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่อยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรมนุษย์ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดโครงการต่อไป

กิจกรรมที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Appraisal and Identification) เมื่อมีการวิเคราะห์โครงการโดยการประเมินความต้องการของชุมชนเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชน ผู้วิจัยได้พิจารณาร่วมกับชาวบ้านว่าวิธีการใดเหมาะสมกับท้องถิ่นหรือมีความเป็นไปได้โดยชาวบ้านเองมีบทบาทในการกำหนดของโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

กิจกรรมที่ 3 กำหนดแผนงาน โครงการและการจัดการ (Planning Phase) กิจกรรมในช่วงนี้เป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเพื่อคิดโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ เมื่อผ่านกิจกรรมที่ 1 ในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนมาแล้ว เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าโครงการที่ได้รับคัดเลือกกว่าเป็น โครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในกิจกรรมที่ 2 แล้ว นั้น กิจกรรมในช่วงนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีบทบาทหลักในการแก้ปัญหาคำหนดโครงการ และกิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่ 4 การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation Phase) กิจกรรมในช่วงนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมของกลุ่มและคณะทำงานว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร

การวิจัยในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสมาชิกของชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมทุกกิจกรรมตลอดโครงการ จำนวน 25 ครอบครัว (สมัครใจเข้าร่วมโครงการ) โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทั้งสามี ภรรยา และบางกิจกรรมจะมีลูกเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้ด้วย ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ เมืองเวียงจันทน์ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน

ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท ชุมชนถ่านหินเวียงภูคา จำกัด และผู้วิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมีกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.1 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีน่าเชื่อถือ
- 1.2 เป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือกับการวิจัย
- 1.3 เป็นผู้ที่มีเหตุผลและกล้าแสดงความคิดเห็น
- 1.4 มีลักษณะของการเป็นตัวแทนหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 คือ

2.1 แนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ซึ่งผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างชิ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณาในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ

2.2 แบบประเมินกิจกรรม/แผนงาน/โครงการที่จะดำเนินงานในการพัฒนาชุมชน (ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข) เครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และทำการบันทึกภาพและเสียงทุกเนื้อหา และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความเพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัยและปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือของการวิจัยในระยะที่ 2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาชุมชนที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างชิ้นเพื่อเป็นร่างในการพิจารณาในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชน จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังกล่าวข้างต้นแล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใดที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อใช้เป็นแบบจำลองในการพิจารณา (ครั้งที่ 1)

4.2 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมองเพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming)

4.3 แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น นำผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) จากนั้นนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.4 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อแก่กลุ่มตัวอย่าง 25 ครอบครัว (ครั้งที่ 2) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยมีแบบประเมินให้แต่ละคนประเมิน มีลักษณะดังนี้ (ยกตัวอย่าง)

โครงการ/กิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
1. บ้านตัวอย่างสาธารณสุข					
2. เลี้ยงไก่					
3. เลี้ยงหมู					
4. เพาะเห็ด					
5. เลี้ยงปลา					
6. เลี้ยงกบ					

โครงการ/กิจกรรม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
7. ปลูกพืชผักสวนครัว					
8.....					
9.....					

ใช้ค่า \bar{X} มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1.00-1.50 หมายถึง ไม่ควรนำกิจกรรมนั้นมาดำเนินการอย่างยิ่ง

1.51-2.50 หมายถึง ไม่ควรนำกิจกรรมนั้นมาดำเนินการ

2.51-3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าควรนำมาดำเนินการ

3.51-4.50 หมายถึง ควรนำกิจกรรมนั้นๆ มาดำเนินการ

4.51-5.00 หมายถึง ควรนำกิจกรรมนั้นๆ มาดำเนินการอย่างยิ่ง

เครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 2 นี้ เป็นแบบประเมินในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำตอบจะให้กลุ่มตัวอย่างตอบสนองจุดยืนความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนน 5 4 3 2 1 โดยค่า \bar{X} ตั้งแต่ 3.51 เป็นต้นไปเห็นว่าควรนำกิจกรรมนั้นๆ มาดำเนินการในการพัฒนาชุมชนโดยมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยในระยะที่ 3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3 คือ เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ซึ่งการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ได้มีการเปรียบเทียบระหว่างสภาพเดิมก่อนการพัฒนากับสภาพที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการพัฒนา ซึ่งมีกิจกรรม คือ ระยะติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นการวัดความสำเร็จของโครงการ โดยผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านที่ร่วมงานวิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลว่าผลการวิจัยครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ แล้วจึงจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำเสนอ

ผลการวิจัย เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาต่อไป ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการมีความเข้าใจที่ถูกต้องและการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และกระตือรือร้นของฝ่ายต่างๆ ซึ่งการมีความเข้าใจที่ถูกต้อง การสร้างช่องทางการตรวจสอบงานวิจัย และการมีเครื่องมือประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร จะทำให้ทุกฝ่ายคาดหมายได้ว่าผลลัพธ์ของการวิจัยจะปรากฏออกมาสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาหรือสามารถใช้ได้กับการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุดและเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลประโยชน์ในภาพรวม

การวิจัยในระยะที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง นำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยปฏิบัติการและประเมินร่วมกับคนในชุมชน ซึ่งการประเมินผลลัพธ์มีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ มีตัวแปรดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ตัวแปร มี 22 ข้อ คือ

- 1) สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชม. โดยทางเดิน
- 2) มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน
- 3) มี คณะกรรมการอาสาสมัครหมู่บ้าน (คสบ.) ดำเนินงานปกติ
- 4) มีหอข่าวด้านสาธารณสุข
- 5) มีน้ำลีนีใช้เพียงพอตลอดปี
- 6) ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล
- 7) มี อาสาสมัครหมู่บ้าน (อสบ.) หรือหมอชาวบ้าน หมอดำแย
- 8) มีผู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน)
- 9) มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ

- 10) ดื่มน้ำสะอาด (น้ำดื่มสุกทุกครั้ง)
- 11) บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน
- 12) ไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก
- 13) มีหลุมขยะ ทำลาย เฝ้าประจำ
- 14) มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง
- 15) ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ
- 16) ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง
- 17) เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดยาครบ (มีบัตร)
- 18) ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15 – 45 ปี ฉีดยาครบ (มีบัตร)
- 19) มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง)
- 20) สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร)
- 21) คลอดลูกกับหมอดำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือแพทย์
- 22) เด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน

2.2.2 ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ตัวแปร คือ

- 1) รายได้ครัวเรือน
- 2) รายจ่ายครัวเรือน
- 3) จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 4) จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
- 5) จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
- 6) จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

3. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามก่อนการทดลอง (Pre-Test) และหลังการทดลอง (Post-Test) ดังนี้

3.1 แบบสอบถามด้านสาธารณสุข จำนวน 1 ตัวแปร จำนวน 22 ข้อ จากแบบประเมินโครงการสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3.2 แบบสอบถามด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ตัวแปร ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดดังแสดงในภาคผนวก ก

4. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในข้อคำถาม อ่านเข้าใจง่าย ตรงประเด็น และถูกต้องตามหลักภาษา จนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไปจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังกล่าวข้างต้น

5. ขั้นตอนการทดลองในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนในการวิจัย ดังนี้

$O_1 \dots \dots \dots X \dots \dots \dots O_2$

เมื่อ	O_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	X	แทน	การทำการทดลอง
	O_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อไว้เป็น Pre-Test ใน 7 ตำบลตามที่กล่าวมาแล้ว

5.2 ขณะดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่สร้างขึ้นและสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

5.3 หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จำนวน 7 ตำบล ไว้เป็น Post-Test

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures)

7. การสรุปผลการทดลอง มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

7.1 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่มีพื้นฐานทฤษฎีรองรับ เป็นการวิเคราะห์เชิงความเหมาะสมกับการวิจัยที่มีกรอบคิดทฤษฎีหรือรูปแบบตามทฤษฎีที่ต้องการ ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบตามทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์

7.2 นำผลของการทดลองการพัฒนาชุมชนและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

7.3 นำรูปแบบการพัฒนาบ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เข้าสู่การประชาคมของหมู่บ้าน เพื่อประชาพิจารณ์และประกาศใช้เป็นแม่บทในการพัฒนาหมู่บ้านสืบไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

กิจกรรมของการวิจัยในระยะที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยการแจกแบบสอบถามกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลของชนเผ่าลื้อ เพื่อทำการสำรวจข้อมูลของชุมชนทั้ง 81 ครัวเรือน ดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อสำรวจรายครัวเรือน ได้แจกแบบสอบถามทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน เพื่อสำรวจถึงข้อมูลครอบครัว ข้อมูลที่ดินทำกิน อาชีพการเกษตร อาชีพแปรรูป /หัตถกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ รายได้รวมของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว พันธุ์พืชในที่ดินของครอบครัว ความชำนาญของครอบครัวและเครือญาติ

2. แบบสอบถามสุขภาพชุมชน ได้แจกแบบสอบถามทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน เพื่อสำรวจเกี่ยวกับการเจ็บป่วย และการบำบัดรักษาฟื้นฟู หมอพื้นบ้านในชุมชน ปัจจัยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ได้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน พระสงฆ์ จำนวน 4 รูป ครู จำนวน 6 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน รวม 50 ฉบับ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว

4. แบบบันทึกรายรับของครัวเรือน ได้แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน เพื่อจะได้ทราบรายได้ทั้งหมดที่ครัวเรือนหาได้ในรอบ 1 เดือน

5. แบบบันทึกรายจ่ายของครัวเรือน ได้แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน เพื่อจะได้ทราบรายจ่ายทั้งหมดที่ครัวเรือนใช้จ่ายไปในรอบ 1 เดือน

6. แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับ โครงการประเมินบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของบ้านน้ำเงิน แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

7. แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ ได้แจกครัวเรือนละ 1 ฉบับ จำนวน 81 ครัวเรือน

กิจกรรมในการดำเนินการวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน ณ ห้องประชุมประจำชุมชน (ห้องกรบ้าน) ของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) การเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงและถูกต้องนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีและกระบวนการในการดำเนินการ โดยการศึกษาแบบผสมผสานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าสู่ชุมชนด้วยการเปิดเวทีประชุมทุกครัวเรือนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัย จากนั้นใช้การสังเกตทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การใช้เอกสารในการศึกษาหาประวัติชุมชน การสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดร่วมกับชุมชน การจดบันทึกต่างๆ เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้นำการสนทนาด้วยการตั้งประเด็นคำถามและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สำหรับผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงโดยเทปบันทึก อีกทั้งสังเกตและบันทึกภาพด้วย ทั้งนี้ก่อนที่จะดำเนินการผู้วิจัยได้แนะนำตัวและทีมงานตลอดแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วจึงบันทึกข้อมูลและถ่ายภาพ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลชุมชนมาตรวจสอบข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบด้วยการใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า ด้วยการถอดเทปและจากการจดบันทึกของผู้ช่วยวิจัยอีก 2 คน นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เปรียบเทียบจากผู้ที่เคยให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้นำชุมชนและนักพัฒนาด้วยการสัมภาษณ์ซ้ำ ส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยพิจารณาเนื้อหาและตีความแล้วจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมและประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในระยะที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. ที่ตั้ง บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) อยู่ห่างจากเทศบาลเมืองเวียงจันทน์ทางทิศใต้ 12 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในหุบเขาเป็นที่ราบห้วยแอ่งกระทะมีภูเขาล้อมรอบ ตั้งอยู่ที่ Coordinaters 20 34 00 N-20 36 00 และ N 101 03 00 E – 101 05 00 E บริเวณที่ราบสูงประมาณ 680-700 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีชายแดนติดกับ 4 บ้าน คือ

ทิศเหนือติดกับภูเขาและบ้าน โพนทอง

ทิศใต้ติดกับบริษัท ขุดค้นถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด กับบ้านสะโกน

ทิศตะวันออกติดกับบ้าน ไลลอค

ทิศตะวันตกติดกับบ้านปางชายและภูเขา

2. ลักษณะภูมิอากาศ ในชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เป็นแบบร้อนชื้น มี 3 ฤดู คือ

2.1 ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน-มิถุนายน มีอุณหภูมิประมาณ 20-24 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดประมาณ 30-40 องศาเซลเซียส

2.2 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-กันยายน เฉลี่ยปริมาณฝน 2,400-2,800 มิลลิเมตร ปริมาณฝนในฤดูฝนนี้มี 80-90% ของปริมาณน้ำฝนในเขตนี้มีอุณหภูมิเฉลี่ย 20-25 องศาเซลเซียส และมีบางครั้งอากาศหนาวถึงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์

2.3 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม-มีนาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 5-15 องศาเซลเซียส

3. การจัดตั้งของอำนาจการปกครองบ้านและองค์การจัดตั้งมหาชน ในปัจจุบันมีประชากร 337 คน ชาย 143 คน หญิง 194 คน มี 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว ดังนี้

- 3.1 อำนาจปกครองบ้าน 3 คน
- 3.2 สมาชิกพรรค 9 คน
- 3.3 แนวร่วม 3 คน
- 3.4 สมาชิกวัยหนุ่ม 3 คน
- 3.5 สมาชิกวัยสาว 3 คน
- 3.6 สหพันธ์แม่หญิง 4 คน
- 3.7 ตำรวจบ้าน 9 คน มีอาวุธ 3 กระบอก
- 3.8 ฝ่ายป้องกันความสงบบ้าน 6 คน มีอาวุธ 1 กระบอก
- 3.9 หน่วยไถ่เกี้ยขึ้นบ้าน 7 คน

4. การงานด้านแนวคิดการเมือง มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ระยะเวลาที่อำนาจการปกครองบ้านได้ถือเอางานการเมืองเป็นแนวคิดหลัก การศึกษาถือเอาแนวคิดการเมืองให้ประชาชนอบรมการเมือง แนวคิดให้ประชาชนมีแนวคิดยึดมั่นต่อการนำพาของพรรค ชิมจับต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงใหม่ของพรรคในแต่ละระยะ

4.2 ทำให้แต่ละครอบครัวมีความอบอุ่น มั่นคง ทำการผลิตสร้างเศรษฐกิจ ครอบครัวให้หลุดพ้นจากความยากจน ค้ำตนเอง พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งด้วยตนเอง

5. การงานด้านเศรษฐกิจ อำนาจการปกครองบ้านและองค์การจัดตั้งทุกภาคส่วนก็ได้สนับสนุนให้ประชาชนทำนา ปลูกต้นไม้ให้ผล และพืชชนิดอื่นๆ เพื่อค้ำตนเอง และกลายเป็นสินค้าเพิ่มรายรับภายในครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

- 5.1 บ้านน้ำเงินมีเนื้อที่ทั้งหมด 110,000 เฮกตาร์
- 5.2 เนื้อที่นาทั้งหมด 48 เฮกตาร์ ได้รับผลผลิต 182,400 ตัน/ปี เฉลี่ยหนึ่งคนจะได้อ้อย 423.96 กิโลกรัม/ปี/คน
- 5.3 สวนยางพารา 58 เฮกตาร์
- 5.4 สวนไม้กฤษณา 12 เฮกตาร์
- 5.5 สวนส้ม 12 เฮกตาร์
- 5.6 ร้านขายของ 12 ร้าน, ร้านขายอาหาร 2 ร้าน
- 5.7 รถ 4 ล้อขึ้นไปมี 16 คัน

5.8 รถจักรยานยนต์ 58 คัน

5.9 รถแทรกเตอร์ รถไถนาเดินตาม 48 คัน

5.10 โรงสีข้าว 35 โรง

5.11 บ่อปลา 11 บ่อ

5.12 ควาย วัว 56 ตัว, หมู 170 ตัว และสัตว์ปีก 3,000 กว่าตัว

5.13 เฉลี่ยรายรับจะได้ 1,859,000 กีบ/ปี/คน (ประมาณ 7,400 บาท/ปี/คน)

5.14 เครื่องตัดหญ้า 80 เครื่อง

6. งานด้านวัฒนธรรมและสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 บ้านน้ำเงิน เป็นบ้านชนเผ่าลื้อ ศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง มีพระสงฆ์ประจำวัด 4 รูป นอกจากมีการทำบุญทำทานตามจารีตประเพณีศาสนาพุทธแล้ว ถือประเพณีเครื่องลูกหลาน (ผู้ชาย) อายุ 10 ปี ขึ้นไปจะต้องบวชก่อนมีครอบครัว หลังการแต่งงานจะอยู่ฝ่ายใดก็ได้ แต่ตามประเพณี สามปีไป สามปีกลับ (เป็นเขยสามปี, เป็นสะใภ้สามปี) และยังเชื่อถือผี เช่น ผีพ่อแม่ ผีเรือน ผีบ้าน โดยเฉพาะผีเมือง แต่ละปีถึงเดือน 5 ของทุกๆ ปี จะต้องได้เลี้ยงผีเมือง 1 ครั้ง มีควาย หมู หรือไก่ ถวาย คนในห้ามออก คนนอกห้ามเข้าหมู่บ้าน 3-7 วัน ถึงเดือน 4 ทุกๆ ปี ได้เล่นบุญปีใหม่ และเดือน 7-10 ของทุกๆ ปี ทำบุญเข้าพรรษาและออกพรรษา

6.2 บ้านน้ำเงิน เป็นบ้านวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งได้ผ่านมาตรฐาน เงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างคน ครอบครัว และบ้านวัฒนธรรม ครั้งวันที่ 03/07/2008 จนมาถึงวันที่ 07/11/2008 ทางคณะผู้รับผิดชอบภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของรัฐ ได้แก่ เมืองและบ้าน ได้ลงประเมินผลครอบครัววัฒนธรรมในจำนวน 81 หลังคาเรือน ประเมินได้ 78 หลังคาเรือน คิดเป็น 96.29%

7. งานการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

7.1 โรงเรียนประถมศึกษา

7.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่อนุบาล – ป.5

7.1.2 อาคารเรียน 3 หลัง ครูสอน 6 คน หญิง 5 คน

7.1.3 มีนักเรียนทั้งหมด 95 คน หญิง 52 คน

7.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

7.2.1 มัธยมศึกษา ม. 1- ม. 4

7.2.2 ห้องเรียน 1 หลัง หอพักครู 1 หลัง

7.2.3 นักเรียน 128 คน หญิง 71 คน

7.2.4 ครูสอน 7 คน หญิง 1 คน

8. งานสาธารณสุข มีรายละเอียดดังนี้

8.1 มีสถานีอนามัย 1 แห่ง พนักงานประจำสถานีอนามัย 2 คน ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 1 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 คน หญิง 1 คน มีห้องพักพนักงาน 2 ห้องนอน ห้องตรวจโรค 1 ห้อง และห้องนอนคนไข้ 1 ห้อง มี 2 เตียงนอน รวมมูลค่ากองทุนยาทั้งหมด 16,148,000 กีบ (ประมาณ 64,000 บาท)

8.2 มีหมอตําแยประจําบ้าน

8.3 มีร้านขายยาชั้น 3 หนึ่งร้าน

8.4 มีแผนที่ของบ้านครบ

8.5 มีหอข่าวสารของบ้าน

8.6 มีเครื่องกระจายเสียงของบ้าน

8.7 มีน้ำสะอาดใช้เพียงพอ

8.8 มีส้วม 81 ส้วม คิดเป็น 100%

8.9 บริเวณบ้านสะอาด 78 หลังคาเรือน 96%

8.10 ย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน 80 หลัง 99%

8.11 มีหลุมขยะ 81 หลังคาเรือน 100%

8.12 รางน้ำขอบเขตรอบบ้านเป็นประจํา 77 หลังคาเรือน 95%

8.13 มีท่อระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะยุง 78 หลังคาเรือน 96%

8.14 คัดน้ำดื่ม 81 หลังคาเรือน คิดเป็น 100%

8.15 ผู้หญิงตั้งครรภ์ทั้งหมด 10 คน ได้ตรวจครรภ์ และมีบัตรติดตาม 10 คน 100%

8.16 ผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ 15-45 ปี 106 คน วางแผนลูกห่าง 74 คน 70.75%

8.17 แม่ลูกอ่อนให้ลูกกินนมแม่ 4 เดือนขึ้นไป 21 คน 100%

8.18 ผู้หญิง 15-45 ปี 109 คน ได้ฉีดยา TT/มีบัตร 100 คน 91.74%

8.19 เด็กเล็ก 1 วัน-2 ปี 24 คน ได้ฉีดยา/มีบัตร 21 คน 87.5%

8.20 เด็กอายุ 1-5 ปี 48 คน ได้กินยามาพยาธิ และวิตามิน A 48 คน 100%

8.21 จำนวนมุ้งเก่าใช้ในปัจจุบัน 238 หลัง

8.22 จำนวนต้องการมุ้งเพิ่ม 112 หลัง

8.23 ต้องการย้อม 38 หลัง

9. ด้านดีและข้อบกพร่อง

9.1 จุดดี องค์กรจัดตั้งของบ้านแต่ละชั้น มีความขยันต่อหน้าที่ของตนเอง และปลุกกระดมประชาชนให้มีความสามัคคีกัน อยู่ใกล้ตัวเมือง มีทางหลวงผ่าน มีโรงเรียน สถานีนอนมัย น้ำสะอาด และประชาชนแต่ละครอบครัวสามารถคุ้มตนเอง

9.2 ข้อบกพร่อง มีประชาชนบางครอบครัวยังไม่เข้าใจและยึดมั่นต่อแนวทางการปรับเปลี่ยนใหม่ของพรรครัฐเท่าที่ควร ซึ่งแสดงออกให้เห็นอยู่ที่ว่า การทำความสะอาด สามสะอาด การรักษาสุขภาพ การนิตยาป้องกัน โรคให้แก่เด็กเล็ก และผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุแต่ 15-45 ปี คงค้างอยู่จำนวนหนึ่ง

10. แนวทางและแผนการ จะศึกษาอบรมด้านการเมืองและแนวคิดในแต่ละการทำงานต่างๆ ขององค์กรจัดตั้งที่เกี่ยวข้องทุกชั้น ให้ประชาชนทุกคนหลุดพ้นออกจากความยากจน การไม่รู้หนังสือ และการที่มีสุขภาพแข็งแรง ในด้านสาธารณสุขมีรายละเอียด ดังนี้

10.1 สร้างหอข่าว 1 หลัง

10.2 จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100%

10.3 ทำความสะอาดบริเวณบ้าน และถางหญ้า บัดกวาดให้สะอาด อยู่เสมอ 90%

10.4 ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100%

10.5 จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ

10.6 จะเก็บเงินกองทุนน้ำ

10.7 จะปลุกกระดมให้ผู้หญิงแต่ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ 100%

10.8 จะปลุกกระดมประชาชนพาลูกหลานมาฉีดยา และกินยาฆ่าพยาธิ ให้ได้ 100%

10.9 จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100%

10.10 การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100%

11. บรรดามาตรฐานเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุข มีดังนี้

11.1 มีหอข่าวของบ้านดำเนินงานสาธารณสุข

11.2 มีขบวนการอนามัยสะอาด มีน้ำกินใช้ตลอดปี นำใช้ส้วม มีหลุมขยะ ย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน ดื่มน้ำต้มสุก นอนในมุ้ง

11.3 เด็กเล็กกลุ่มเป้าหมายและผู้หญิงอายุแต่ 15-45 ปี ได้รับการหยอดยา ฉีดยา ให้ได้ 95%

- 11.4 เวลาตั้งครรภ์ต้องได้ตรวจและฝากครรภ์ก่อนคลอด (มีบัตร) 1 ครั้ง ขึ้นไป
เวลาคลอดต้องได้รับการทำคลอดจากหมอดำแยที่ได้รับการอบรม หรือ
แพทย์สถานีนามัย โรงพยาบาล
- 11.5 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป
- 11.6 เด็กในวัยเจริญเติบโตได้รับการกินยามาพยาธิเพื่อเลี้ยงการขาดสารอาหาร
- 11.7 มี อสบ.หรือหมอชาวบ้าน หมอดำแยที่ได้รับการฝึกอบรม
- 11.8 มีผู้ย่ำประจำบ้านและดำเนินปกติสามารถตอบสนองยาพื้นเมืองจำเป็นได้
(ไม่ขาดทุน)
- 11.9 สามารถรักษาอาการ โรคขึ้นพื้นฐานเบื้องต้นได้
- 11.10 บ้านที่ไม่มีครอบครัวค้าขาย หรือนำใช้ยาบ้า ยาเสพติดอย่างเด็ดขาด
- 11.11 บ้านที่มีการโฆษณา ศึกษาอบรม ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัวของตน
ให้ใส่หมวกกันน็อกและไม่ขับรถเวลาเมา

12. การประเมินผลการจัดตั้งปฏิบัติของแต่ละบ้าน

- 12.1 ถ้าปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไขถือว่าดีเด่น สามารถให้ประกาศเป็นบ้าน
สาธารณสุขตัวอย่างนำหน้า
- 12.2 ถ้าปฏิบัติได้มาตรฐานหลักที่ไม่อาจขาดได้ให้ถือว่าเป็นบ้านสาธารณสุข
พื้นฐาน

13. อาชีพ อาชีพหลักสมาชิกชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน คือ การกสิกรรม
ได้แก่ การทำนา และปลูกพืชผักต่างๆ ส่วนเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง ได้แก่ วัว ควาย ส่วนใหญ่
เลี้ยงไว้ใช้งานและขายเป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัว ส่วนสุกร เป็ด ไก่ เลี้ยงไว้สำหรับประกอบ
พิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นอาหารในคราวสามัคคีออกแรงร่วมกัน ชนเผ่าลื้อเป็นคนขยันทำมา
หากิน โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีความพิเศษ ในเรื่องการปลูกหม่อน เลี้ยงหม่อน ทอผ้า เย็บปักถักร้อย
บางส่วนได้หันไปประกอบค้าขาย สินค้าของชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว กระเทียม หอม
ยาสูบพื้นเมือง ถั่วโอ (ถั่วเหลืองหมักคล้ายเต้าเจี้ยว) และพืชผักต่างๆ

14. ประเพณีความเชื่อ ชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน มีประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและ
สังคม ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ ประเพณีทางศาสนา ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาส
ต่างๆ ซึ่งได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จากคำบอกกล่าวถึงประเพณีที่น่าสนใจ คือ
ฮีตคลองประเพณีที่สำคัญ ดังนี้ 1) การเกิด 2) อยู่ช่วง (การเลือกคู่ครอง) 3) กินดองน้อย 4) กิน
แขกแต่งงาน 5) การหย่าร้าง 6) การตาย 7) พิธีส่งผี 8) ความเชื่อเรื่องผี 9) การทำบุญเสาใจบ้าน

10) อ้อขวัญ (เรียกขวัญ) 11) ส่งเคราะห์ (การส่งสิ่งชั่วร้าย) 12) สืบชะตา (สืบชะตาคน สืบชะตาบ้าน) 13) ปู่ตาเจียน (บูชาเทียน) 14) ปู่จ่าข้าวหลักเคราะห์ (พิธีทางศาสนาเพื่อยึดเอาพระรัตนตรัยเป็นสรณะ) 15) แสกนา (การแรกนาของชาวบ้าน) 16) คู่ขวัญควาย 17) คู่ขวัญข้าว 18) ทานข้าวใหม่และกินข้าวใหม่ 19) ปักเฮือน (ประเพณีการปลูกบ้าน) 20) ขึ้นเฮือนใหม่ (ขึ้นบ้านใหม่) 21) ประเพณีปีใหม่ (สงกรานต์ของไทย)

15. สังคมและวัฒนธรรม สภาพสังคมโดยทั่วไปของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ยังเป็นสังคมที่ยึดมั่นอยู่ในระบบจารีตประเพณี ความสัมพันธ์ในระบบครอบครัวและเครือญาติ ยังมีความผูกพันกันแน่นแฟ้น ภายหลังแต่งงานแล้วจะอาศัยอยู่กับครอบครัวของฝ่ายภรรยา 3 ปี แล้วกลับไปอยู่กับครอบครัวสามีอีก 3 ปี เรียกว่า “สามปีไปสามปีป้อก” หรือ “สามปีไปสามปีกลับ” หมายถึง เป็นเขยสามปี, เป็นสะใภ้สามปี จึงแยกเรือนออกไปสร้างครอบครัวใหม่ ความผูกพันในระบบเครือญาติและเพื่อนบ้านจะสังเกตได้จากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในโอกาสต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนแรงงานในลักษณะของการลงแขกหรือเอาแรง การช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว การแบ่งปันผลผลิตให้ซึ่งกันและกัน มีการตั้งบ้านเรือนใกล้ชิดกันแต่ละหลังจะไม่มียุโรปขอบชิด เปิดโล่งให้สามารถไปมาหาสู่กันได้โดยสะดวก พื้นฐานทางสังคมของชนเผ่าลื้อจะยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนา วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีพิธีทำบุญที่สำคัญ ได้แก่ เทศกาลเข้าพรรษา ในระหว่างพรรษามีการทำบุญในวันธรรมสวนะ คนเฒ่าคนแก่ไปฟังธรรมจำศีลเจริญภาวนาอยู่ที่วัด ในเทศกาลออกพรรษามีพิธีสูมาโหลง เพื่อขอมาแก่พระภิกษุสามเณรที่อาจมีการล่วงเกินในระหว่างจำพรรษา มีการทำบุญทานดอกไฟถวายเป็นพุทธบูชา นอกจากนี้มีการทำบุญทานข้าวห่อสลาก เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปยังพ่อ แม่ และบุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งทานอุทิศให้แก่วัว ควาย ที่ใช้งานจนแก่เฒ่า เมื่อตายไปจะนำเขาควายไปตั้งไว้หน้าพระประธานในวิหารเพื่อจุดเทียนบูชาพระพุทธรูป เป็นการรำลึกถึงบุญคุณที่ได้ใช้แรงงานทำไร่ไถนาเลี้ยงครอบครัว ค่านิยมในการบวชของชนเผ่าลื้อลูกหลาน (ผู้ชาย) อายุ 10 ปีขึ้นไป จะต้องบวชก่อนมีครอบครัว จะนิยมบรรพชาสามเณรมากกว่าอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในระหว่างเป็นสามเณรสามารถออกไปใช้แรงงานช่วยเหลือครอบครัวทำงานในไร่มาได้ตามความเหมาะสม และสามารถไปเรียนหนังสือในโรงเรียนร่วมกับนักเรียนได้ตามปกติ

16. สภาพเศรษฐกิจชุมชน รายได้หลักของสมาชิกชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงินนั้น ได้มาจากการขายสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หมู วัว ควาย ขายข้าวที่เหลือจากการบริโภค และขายผลผลิตทางการเกษตรอีกเพียงเล็กน้อย รวมทั้งเก็บหาของป่าตามฤดูกาลมาขายเป็นรายได้เสริม เนื่องจากในปี 1994 เริ่มนำเอายางพาราจากจีนมาส่งเสริมให้ชุมชนปลูกนั้น ทำให้ปัจจุบันนี้ได้

เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเช่นเดียวกับเขตปกครองสิบสองปันนาของจีน นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชผักสวนครัว หอม กระเทียม ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ยาสูบพื้นเมืองเพื่อนำไปขายในเมือง

17. โครงสร้างทางสังคม ชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ประกอบด้วยผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ นายบ้าน รองนายบ้าน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของทางการในการปกครองดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยทั่วไป แนวโสมบ้าน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่นายบ้านและคณะ อำนาจการปกครองจัดตั้งพื้นฐานซึ่งเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน คณะชาวหนุ่มเป็นกองกำลัง ทำหน้าที่ดูแลรักษาความสงบของหมู่บ้าน สหพันธ์แม่หญิง ดูแลเกี่ยวกับครอบครัวและเด็ก ในด้านสวัสดิภาพความเป็นอยู่และการส่งเสริมอาชีพการปกครองระดับหมู่บ้านจะเชื่อมโยงไปยังเมืองและแขวง ส่วนผู้นำตามธรรมชาติ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ได้แก่ ปู่อาจารย์ ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางด้านศาสนาพิธี หมอยาพื้นเมือง ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน และพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงให้สมาชิกของสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การควบคุมทางสังคมรัฐบาลจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมกลไกทางสังคมให้เป็นไปตามนโยบายของพรรคและรัฐ โดยผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านที่เรียกว่าอำนาจการปกครองจัดตั้งพื้นฐานที่ประกอบด้วยนายบ้าน รองนายบ้าน แนวโสม ชาวหนุ่ม และสหพันธ์แม่หญิง ในขณะเดียวกันก็มีการควบคุมทางสังคมในชุมชน โดยใช้จารีตประเพณีดั้งเดิมเป็นบรรทัดฐานในการควบคุมสังคม แต่พิธีกรรมทางสังคมบางอย่างที่รัฐเห็นว่าเป็นสิ่งมลายาล้าหลัง และสิ้นเปลืองก็จะถูกห้ามประกอบพิธีกรรมหรือลดขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมลง

18. ปัญหาของชุมชน

จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ทำการประสานกับภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ เมือง นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) และคณะกรรมการปกครองหมู่บ้าน (คณะกรรมการหมู่บ้าน) ไว้ล่วงหน้า จากนั้น นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) ได้ประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้าน (ชาวบ้าน) ได้เข้าร่วมประชุมในวันที่ 17 มิถุนายน 2009 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมประจำชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้มีชาวบ้านเริ่มเข้ามาในบริเวณห้องประชุม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ให้ชาวบ้านลงชื่อเพื่อเป็นการลงทะเบียน รวมจำนวนทั้งหมด 81 ครัวเรือน หลังจากนั้นได้เริ่มดำเนินการประชุมโดยการแนะนำตัวของผู้วิจัยและได้แจ้งหัวข้อในการทำงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

(สปป.ลาว) จากนั้นได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้

จากนั้น ท่านโทม่อ่าวัต นายบัว (นายโหมคำพัด ผู้ใหญ่บ้าน) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมว่า

“เนื่องจากผู้วิจัยได้เข้ามาในพื้นที่และทำการสำรวจชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน พบว่าเป็นชุมชนที่ควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากชุมชนมีอาชีพหลัก คือ ชาวนาและเกษตรกรรม ในบ้านน้ำเงินมีครอบครัวยากจน จำนวน 4 ครอบครัว และเป็นบ้านที่มีเหมืองถ่านหินมากเป็นอันดับหนึ่งของแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้แก่ เหมืองถ่านหินของ บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด จากนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด ได้รับสัมปทานชุกคั้นถ่านหินบริเวณกลุ่มบ้านน้ำเงิน (บ้านน้ำเงิน บ้านสะ โคน และบ้าน ไล่ ลอด) เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นการลงทุนของนักธุรกิจต่างประเทศ คือ ประเทศไทย ในเขตสัมปทานดังกล่าว บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด มีแผนในการพัฒนาแหล่งถ่านหิน บ้านน้ำเงินให้เป็นโครงการตัวอย่างและเป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศชาติของลาว ตลอดจนทั้งเป็นการสร้างงานให้ประชาชนหลายร้อยคนมีรายได้ไปเลี้ยงดูครอบครัวอย่างมั่นคง อันจะนำมาซึ่งความอยู่ดีกินดี ทั้งได้ถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรหนัก เพื่อเป็นการพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น ส่วนทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อม บริษัทฯ ถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่ง ได้เอาใจใส่ปฏิบัติการรักษาตามแนวทางแบบสากล เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อประชาชนและธรรมชาติ ที่อยู่ใกล้เคียง ดังคำขวัญของบริษัทฯ ที่ว่า “มุ่งมั่นพัฒนาควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อม” เพื่อเป็นการตอบแทนและรู้บุญคุณประเทศชาติและสังคม ของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้จัดการฝ่ายบริหารของ บริษัท ชุคคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด และได้ทำงานอยู่ในประเทศลาวเป็นระยะเวลาเริ่มจากปี 1994 จึงได้ศึกษาบริบทของบ้านน้ำเงิน พบว่า เป็นบ้านหนึ่งของเมืองเวียงภูคาอยู่ในเป้าหมายต้องได้รับการพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ประชาชนยังประสบปัญหา ความยากจน ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ปัญหาที่พบในชุมชนที่ประชาชนต้องการแก้ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านสาธารณสุข พบว่า ประชาชนยังขาดห้องส้วม น้ำดื่มที่ไม่สะอาด บริเวณบ้านไม่

สะอาด มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ไม่มีหลุมขยะ ยังไม่มีระบบระบายน้ำ หมู่บ้านบริเวณเขตรอบบ้านยังรก ทุกครอบครัวยังนอนไม่กางมุ้ง เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี ยังฉีดยาไม่ครบยังไม่มีการวางแผนครอบครัว สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ คลอดลูกกับหมอดำแยที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนยังมีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือน

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและได้ขออนุญาตทำการวิจัยในพื้นที่บ้านน้ำเงิน นายบ้านเองก็มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เชิญทุกท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อให้เสนอปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหาาร่วมกันในการพัฒนาชุมชนต่อไป”

ผลการประชุมในการศึกษาปัญหา พบว่า ประเด็นปัญหามากมายหลายปัญหา แต่ผู้วิจัยได้นำมาเฉพาะประเด็นหลักๆ ดังนี้

จากการประชุม ท່วงไข่มวงออง (นายใหม่แยง ผู้อาวุโสของบ้าน) ได้ขออนุญาตที่ประชุม โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอสรุปปัญหาที่พบในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งชุมชนของพวกเราพบปัญหาเหล่านี้และไม่สามารถแก้ไขได้ คือ 1) ไม่สามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล ทำให้สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ลดลง 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัว และบ้านเรือนไม่สะอาดตา 3) ชุมชนไม่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเองให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ขึ้นได้ 4) ชุมชนไม่ได้พัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ 5) ชุมชนไม่ได้สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน”

19. ความต้องการของชุมชน

การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากนายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) บ้านน้ำเงิน เพื่อเชิญชวนลูกบ้าน (ชาวบ้าน) เข้าร่วมในการเสนอปัญหา และความต้องการในวันที่ 30 มิถุนายน 2009 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมประจำชุมชน (ห้องการบ้าน) ชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในการประชุมในครั้งนี้ นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นประธานในการดำเนินการจัดประชุม โดยการกล่าวแนะนำตัวผู้วิจัยพร้อมกับคณะผู้วิจัย จากนั้นประธานได้กล่าวนำเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ให้สามารถพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจให้สามารถพึ่งตนเองได้ และได้กล่าวว่า

“หมู่บ้านของพวกเราเป็นหมู่บ้านที่ควรได้รับการพัฒนา ชุมชนในด้าน สาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนของพวกเรามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งขณะนี้ เป็นโอกาสที่ดีของพวกเราที่จะได้สะท้อนถึงปัญหาของชุมชนและยังได้บอกถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนด้วย โดยผ่านงานวิจัยของ คุณสุวิดา ตัณฑประศาสน์ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

นางดวงแก้ว บัณฑิตอัครวิทย์ (นางแสงปิ่น เป็นหัวหน้ากลุ่มสตรี) ได้เสนอในที่ประชุมว่า “ปัญหาทางด้านสาธารณสุข พบว่า ประชาชนยังขาดห้องส้วม น้ำดื่มที่ไม่สะอาด บริเวณบ้านไม่สะอาด มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ไม่มีหลุมขยะ ยังไม่มีระบบระบายน้ำ หมู่บ้านบริเวณเขตรอบบ้านยังรก ทุกรอบครัวยังไม่กางมุ้ง เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี ยังฉีดยาไม่ครบ ยังไม่มีการวางแผนครอบครัว สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ คลอดลูกกับหมอแต่ยาที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน”

ท่านไข่มวง บัณฑิตอัครวิทย์ (นายใหม่เทียม เป็นหัวหน้าชุมชน) ได้เสนอในที่ประชุมว่า “ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนยังมีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือน จึงต้องการให้ส่งเสริมอาชีพ แก่ชุมชน ดังนี้ การเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ ปลา และการเกษตรกรรม เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักต่างๆ ”

สรุปประเด็นในการประชุม ท่านไข่มวงอำพัน บัณฑิตอัครวิทย์ (นายใหม่คำพัด เป็นผู้ใหญ่บ้าน) ได้ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมถึงแนวทางในการพัฒนา โดยตั้งประเด็นหัวข้อในการประชุมเอาไว้ คือ การหารูปแบบกิจกรรมที่ลูกบ้าน (ชาวบ้าน) ต้องการในการพัฒนา โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเลือกว่ากิจกรรม/โครงการใดเป็นที่ต้องการของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอกิจกรรม/โครงการ วิธีดำเนินการ ความเป็นไปได้ของกิจกรรม/โครงการ และลงความเห็นในแต่ละกิจกรรม โดยวิธียกมือเห็นด้วย พบว่า ชาวบ้านต้องการความรู้เกี่ยวกับด้านสาธารณสุขเพื่อการดำรงชีวิตให้ถูกสุขลักษณะและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปฝึกปฏิบัติในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการออม ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละความต้องการด้านกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน

ข้อ	กิจกรรม/โครงการ	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
	ด้านสาธารณสุข			
1.	โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	81	100.00	1
	ด้านเศรษฐกิจ			
2.	การเพาะเห็ด	45	56.00	4
3.	การเลี้ยงหมู	50	62.00	3
4.	การเลี้ยงไก่	60	74.00	2
5.	การเลี้ยงกบ	40	50.00	6
6.	การเลี้ยงปลา	42	52.00	5
7.	ปลูกพืชผักสวนครัว	39	48.00	7

จากตารางที่ 1 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนต้องการเรียนรู้กิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตามความต้องการมากไปหาน้อย ตามลำดับ ประกอบไปด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ ดังนี้ โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข มากที่สุด (ร้อยละ 100) รองลงมา คือ การเลี้ยงไก่ (ร้อยละ 74) การเลี้ยงหมู (ร้อยละ 62) การเพาะเห็ด (ร้อยละ 56) การเลี้ยงปลา (ร้อยละ 52) การเลี้ยงกบ (ร้อยละ 50) และการปลูกพืชผักสวนครัว (ร้อยละ 48) ตามลำดับ

ผลจากการเชิญชวนลูกบ้าน (ชาวบ้าน) จำนวน 81 ครัวเรือน ของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพื่อประเมินความต้องการของชุมชนกำหนดรูปแบบการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยได้นำเอาผลจากการประชุมประชาคมสำรวจความต้องการมาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยการจัดลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข
2. การเลี้ยงไก่
3. การเลี้ยงหมู
4. การเพาะเห็ด
5. การเลี้ยงปลา

6. การเลี้ยงกบ

7. การปลูกพืชผักสวนครัว

สรุปผลการศึกษาระยะที่ 1 ของสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของบ้านน้ำเงิน มีประชากร 337 คน หญิง 194 คน มี 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ เป็นบ้านวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งได้ผ่านมาตรฐาน เงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างคน ครอบครัว และบ้านวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 03/07/2008 จนมาถึงวันที่ 07/11/2008 ทางคณะผู้รับผิดชอบภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของรัฐ ได้ลงประเมินผลครอบครัววัฒนธรรม ในจำนวน 81 หลังคาเรือน ประเมินได้ 78 หลังคาเรือน คิดเป็น 96.29% ในด้านสาธารณสุขนั้น ภาครัฐมีโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) สร้างห้องครัว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100% 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้าน และถางหญ้า ปิดกวดให้สะอาดอยู่เสมอ 90% 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100% 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกกระดุมให้ผู้หญิงแก่ 15-45 ปี มาคิดยาให้ได้ 100% 8) จะปลูกกระดุมประชาชนพาลูกหลานมาคิดยา และกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ 100% 9) จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100% 10) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100% ส่วนสภาพเศรษฐกิจชุมชน รายได้หลักได้มาจากการขายสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หมู วัว ควาย ขายข้าวที่เหลือจากการบริโภค และขายผลผลิตทางการเกษตรอีกเพียงเล็กน้อย รวมทั้งเก็บหาของป่าตามฤดูกาลมาขายเป็นรายได้เสริม

2. ปัญหาของชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ คือ 1) ไม่สามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล ทำให้สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ลดลง 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัว และบ้านเรือนไม่สะอาดตา 3) ชุมชนไม่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเองให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ขึ้นได้ 4) ชุมชนไม่ได้พัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ และ 5) ชุมชนไม่ได้สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน

3. ความต้องการของชุมชนด้านสาธารณสุข มีดังนี้ 1) ประชาชนยังขาดห้องส้วม 2) น้ำดื่มที่ไม่สะอาด 3) บริเวณบ้านไม่สะอาด 4) มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน 5) ไม่มีหลุมขยะ 6) ไม่มีระบบระบายน้ำ 7) หญ้าบริเวณเขตรอบบ้านยังรก 8) ทุกครอบครัวยังนอนไม่กางมุ้ง 9) เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ 10) ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี ยังฉีดยาไม่ครบ 11) ยังไม่มีการ

วางแผนครอบครัว 12) สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ 13) คลอดลูกกับหมอต้มยำที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม 14) เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน ส่วนความต้องการด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้ 1) ประชาชนยังมีรายได้ไม่พอจุนเจือรายจ่าย 2) ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือน จึงต้องการให้ส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน ด้วยการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่ ปลา และการเกษตรกรรม เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักต่างๆ

สรุปรูปแบบกิจกรรม/โครงการที่ลูกบ้าน (ชาวบ้าน) ต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน จำนวน 81 ครัวเรือน โดยการจัดลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) การเลี้ยงไก่ 3) การเลี้ยงหมู 4) การเพาะเห็ด 5) การเลี้ยงปลา 6) การเลี้ยงกบ และ 7) การปลูกพืชผักสวนครัว

ระยะที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

กิจกรรมของการวิจัยในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

วิเคราะห์ในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในการวางแผนแนวทางการดำเนินการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยมีวิธีการและกระบวนการ ดังนี้

1. แสวงหาผู้สนใจร่วมพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมโครงการตลอดกิจกรรม (25 ครอบครัว) และผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของรัฐ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท ชุมชนถ้ำหินเวียงจันทน์ จำกัด และผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชนที่ได้จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติ การอภิปรายถกปัญหาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชนพร้อมทั้งประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรมนุษย์ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) และทรัพยากร ธรรมชาติ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม/โครงการในการพัฒนา

กลุ่มตัวอย่างชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 25 ครอบครัว ที่สนใจร่วมกิจกรรม/โครงการ
ครั้งนี้

1. ท່ານໄຫມ່ຄຳພັດ ນາຍບ້ານ (นายใหม่คำพัด ผู้ใหญ่บ้าน)
2. ທ່ານໄຫມ່ຈອມໃຫຍ່ ຮອງນາຍບ້ານ (นายใหม่จอมใหญ่ ผู้ช่วย
ผู้ใหญ่บ้าน)
3. ທ່ານຄຳແອນ ຮອງນາຍບ້ານ (นายคำแอน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)
4. ທ່ານໄຫມ່ທຽມ ແນວໂຮມບ້ານ (นายใหม่เทียม หัวหน้าชุมชน)
5. ທ່ານໄຫມ່ສິພິມ ຮອງແນວໂຮມບ້ານ (นายใหม่สีพรม รองหัวหน้าชุมชน)
6. ທ່ານຫວ້າຄຳແສງ ຕຳຫວວດບ້ານ (นายหล้าคำแสง ตำรวจบ้าน)
7. ທ່ານສິມໍ ຫົວຫນ້າພັກຮາກຖານກຸ່ມບ້ານນ້ຳເງິນ (นายสีมอ หัวหน้าพรรค
รากฐานกลุ่มบ้านน้ำเงิน)
8. ທ່ານໄຫມ່ຈິດ ຫົວຫນ້າຊາວຫນຸ່ມບ້ານ (นายใหม่จิต หัวหน้าเยาวชนบ้าน)
9. ນາງແສງປັນ ຫົວຫນ້າສະຫະພັນແມ່ຍິງບ້ານ (นางแสงปิ่น หัวหน้ากลุ่ม
สตรีบ้าน)
10. ທ່ານໄຫມ່ສິງ ຜູ້ນຳດ້ານສາດສະຫນາ (นายใหม่สิงห์ ผู้นำด้านศาสนา)
11. ທ່ານແຕ້ມ ຮອງຫົວຫນ້າພັກຮາກຖານກຸ່ມບ້ານ (นายແຕ້ມ รองหัวหน้า
พรรครากฐานกลุ่มบ้าน)
12. ທ່ານຈັນແຈ້ງ ຫົວຫນ້າ ບກສ.ກຸ່ມບ້ານ (นายจันท์เพ็ง หัวหน้าตำรวจ
บ้าน)
13. ທ່ານໄຫມ່ແຍງ ຜູ້ອາວຸໂສຂອງບ້ານ (นายใหม่แยง ผู้อาวุธของชุมชน
บ้าน)
14. ນາງດາວັນ ຄູໂຮງຮຽນມັດທະຍົມສຶກສາບ້ານ (นางดาวัน ครูโรงเรียน
มัธยมศึกษาบ้าน)
15. ທ່ານຄຳຈັນ ຄູປະຖົມສຶກສາບ້ານນ້ຳເງິນ (นายคำจัน ครูประถมศึกษา
บ้านน้ำเงิน)
16. ທ່ານເພືອງ ບກສ.ກຸ່ມບ້ານ (นายเฟื่อง ตำรวจบ้าน)
17. ທ່ານໄຫມ່ຈອມສິງ ລູກບ້ານ (นายใหม่จอมสิง สมาชิกในชุมชน)
18. ທ່ານໄຫມ່ອູບ ຫົວຫນ້າຮັກສານ້ຳລືນ (นายใหม่อูบ หัวหน้าชลประทาน)

19. ท่านดั้น ลุกบ้าน (นายเด่น สมาชิกในชุมชน)

20. ท่านอุบา อุบแก้ว อุบาอวดบ้านน้ำเจริญ (พระอาจารย์อุบแก้ว พระวัดบ้านน้ำเงิน)

21. ท่านไทม์โมะ สาะวะอวด (นายใหม่โม มรรคทายก)

22. ท่านแฉอ เทือทงบ้านทอมอดโงงรง (นายแฉอ หัวหน้าหมวดโรงเรียน)

23. ท่านคำฝอย ลุกบ้าน (นายคำฝอย สมาชิกในชุมชน)

24. ท่านตั้น ลุกบ้าน (นายตั้น สมาชิกในชุมชน)

25. ท่านอุม ลุกบ้าน (นายอุม สมาชิกในชุมชน)

ผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท ชุคคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด และผู้วิจัย จำนวน 25 คน ดังนี้

1. ดร.อวยชัย วัฒนา ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ (นักวิชาการ)
2. ดร.กริชพัฒน์ ภูวนา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (นักวิชาการ)
3. ดร.ปรีชา โสภณา ผู้ตรวจราชการกรมการพัฒนาชุมชน (นักวิชาการ, นักพัฒนาชุมชน)
4. ดร.กันติมาภรณ์ วิวัฒน์ตระกูล พยาบาลวิชาชีพ หัวหน้ากลุ่มภารกิจ สำนักงานกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล โรงพยาบาลจังหวัดกาฬสินธุ์ (นักวิชาการ)
5. ดร.แก้ว ศรีบุญยกุล ครูชำนาญการพิเศษประจำแผนกวิชาพืชศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม (นักวิชาการ)
6. ท่านไทม์แฉง ผู้อาวุโสของบ้าน (นายใหม่แฉง ผู้อาวุโสของชุมชน หรือผู้นำชุมชน)
7. ท่านไทม์สิง ผู้นำด้านสาธารณสุข (นายใหม่สิง ผู้นำด้านศาสนา หรือผู้นำชุมชน)
8. ท่านไทม์คำพัด บายบ้าน (นายใหม่คำพัด ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน)
9. ท่านไทม์จอมใหญ่ ธองบายบ้าน (นายใหม่จอมใหญ่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน)

10. ທ່ານຄຳແອນ ຮອງນາຍບ້ານ (ນາຍຄຳແອນ ຜູ້ຊ່ວຍຜູ້ໄຫຼ່ບ້ານ ຫຼືຜູ້ນຳ
ຊຸມຊົນ)
11. ທ່ານໄຫມ່ທຽມ ແນວໂຮມບ້ານ (ນາຍໄຫມ່ເທີມ ຫົວໜ້າຊຸມຊົນ ຫຼືຜູ້ນຳ
ຊຸມຊົນ)
12. ນາງດາວັນ ຄູ່ໂຮງຮຽນມັດທະຍົມສຶກສາບ້ານ (ນາງດາວັນ ຄູ່ໂຮງຮຽນ
ມັດທະຍົມສຶກສາ ຫຼືຜູ້ນຳຊຸມຊົນ)
13. ທ່ານຄຳຈັນ ຄູ່ປະຖົມສຶກສາບ້ານນ້ຳເງິນ (ນາຍຄຳຈັນ ຄູ່ປະຖົມສຶກສາບ້ານ
ນ້ຳເງິນ ຫຼືຜູ້ນຳຊຸມຊົນ)
14. ທ່ານເພືອງ ບກສກຸ່ມບ້ານ (ນາຍເພືອງ ຕຳຮວງບ້ານ ຫຼືຜູ້ນຳຊຸມຊົນ)
15. ທ່ານໄຫມ່ອູບ ຫົວໜ້າຮັກສານ້ຳລືນ (ນາຍໄຫມ່ອູບ ຫົວໜ້າຂລປະຫານ
ຫຼືຜູ້ນຳຊຸມຊົນ)
16. ທ່ານຄຳຜຸຍ ລູກບ້ານ (ນາຍຄຳຜຸຍ ສມາຊິກໃນຊຸມຊົນ)
17. ທ່ານຕີນ ລູກບ້ານ (ນາຍຕີນ ສມາຊິກໃນຊຸມຊົນ)
18. ທ່ານອູມ ລູກບ້ານ (ນາຍອູມ ສມາຊິກໃນຊຸມຊົນ)
19. ທ່ານໄຫມ່ຈອມສິງ ລູກບ້ານ (ນາຍໄຫມ່ຈອມສິງ ສມາຊິກໃນຊຸມຊົນ)
20. ທ່ານບຸນຍະວົງ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍປະສານງານແລະສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງ
ບໍລິສັດ ຊຸດຄັ້ນຖ່ານຫີນວຽງພູລາ ຈຳກັດ (ນາຍບຸນຍະວົງ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍປະສານງານແລະ
ສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງບໍລິສັດ ຊຸດຄັ້ນຖ່ານຫີນເວີງພູລາ ຈຳກັດ)
21. ທ່ານນຸບານ ຫົວໜ້າງານພັດທະນາລຸມຊົນ ພະນັກງານຂອງບໍລິສັດ
(ນາຍນຸບານ ຫົວໜ້າງານພັດທະນາຊຸມຊົນ ພນັກງານຂອງບໍລິສັດ)
22. ທ່ານຈັນທາ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍບັນຊີແລະຜ່າຍບຸກຄົນ ພະນັກງານຂອງ
ບໍລິສັດ (ນາຍຈັນທາ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍບັນຊີແລະຜ່າຍບຸກຄົນ ພນັກງານຂອງບໍລິສັດ)
23. ທ່ານສົມເພັດ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍສະຫວັດດີການ ພະນັກງານຂອງ
ບໍລິສັດ (ນາຍສົມເພັດ ຫົວໜ້າງານຜ່າຍສະຫວັດດີການ ພນັກງານຂອງບໍລິສັດ)
24. ທ່ານຂັນທອງ ຮອງຫົວໜ້າງານຜ່າຍສະຫວັດດີການ ພະນັກງານຂອງ
ບໍລິສັດ (ນາຍຂັນທອງ ຜູ້ຊ່ວຍຫົວໜ້າງານຜ່າຍສະຫວັດດີການ ພນັກງານຂອງບໍລິສັດ)
25. ນາງສາວສຸວິດາ ຕັ້ນທຸປະສາສນ໌ ຜູ້ຈັດການທົ່ວໄປ (General Manager) ຂອງ
ບໍລິສັດ ຊຸດຄັ້ນຖ່ານຫີນເວີງພູລາ ຈຳກັດ (ຜູ້ວິຈັຍ)

2. พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากการพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกิจกรรม/โครงการ ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาร่วมกับชาวบ้าน (กลุ่มตัวอย่าง) จัดการสนทนากลุ่มว่าวิธีการใดเหมาะสมและมีความเป็นไปได้กับชุมชน โดยชาวบ้านเองมีบทบาทในการกำหนดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการในการพัฒนาชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ในการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ (จากการวิจัยในระยะที่ 1) มาสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่สร้างขึ้นเอง เพื่อนำมาใช้เป็นแบบจำลองในการพิจารณาแก่กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 25 ครอบครัว ซึ่งแบบจำลองในการพิจารณาครั้งที่ 1 นี้ มีรูปแบบดังนี้

1.1.1 โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

1.1.2 การเลี้ยงไก่

1.1.3 การเลี้ยงหมู

1.1.4 การเพาะเห็ด

1.1.5 การเลี้ยงปลา

1.1.6 การเลี้ยงกบ

1.1.7 การปลูกพืชผักสวนครัว

ซึ่งจากการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรมนุษย์ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำร่างที่ได้จากการวิพากษ์ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

จากนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 ครอบครัว เป็นครั้งที่ 2 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างประเมินกิจกรรม/โครงการที่จะนำมาสร้างรูปแบบในการพัฒนาชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบประเมินกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ

โครงการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง(5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข					
2. การเลี้ยงไก่					
3. การเลี้ยงหมู					
4. การเพาะเห็ด					
5. การเลี้ยงปลา					
6. การเลี้ยงกบ					
7. การปลูกพืชผักสวนครัว					

แล้วนำข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 25 ครอบครัว มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยมีแบบประเมินให้แต่ละคนประเมิน

ใช้ค่า \bar{X} มาเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินโครงการต่างๆ ดังนี้

1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่ควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการอย่างยิ่ง

1.51 – 2.50 หมายถึง ไม่ควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการ

2.51 – 3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการ

3.51 – 4.50 หมายถึง ควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการ

4.51 – 5.00 หมายถึง ควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อหาคำตอบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงจุดยืนของความรู้สึก ความคิดเห็นว่าควรนำกิจกรรมที่ต้องการมาดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งผลการวิเคราะห์โครงการต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 3

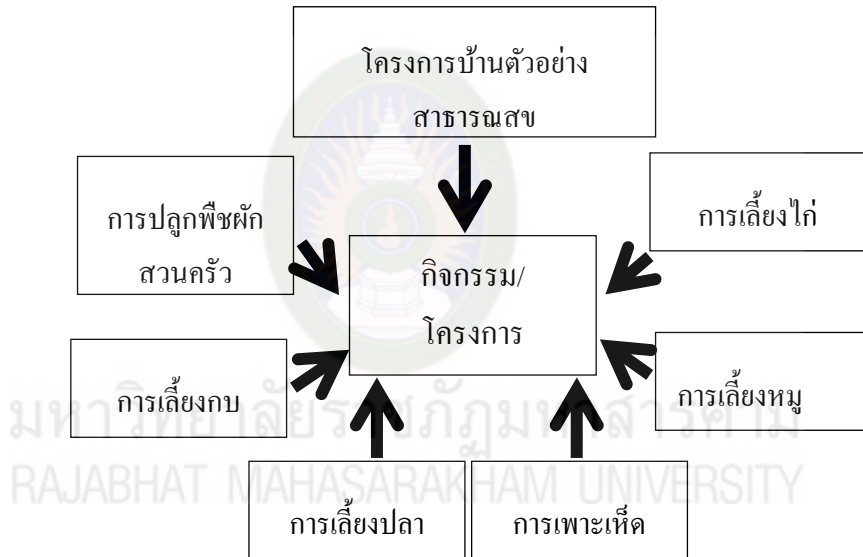
ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (Mean) แบบประเมินกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชน

กิจกรรม/โครงการ	\bar{X}	ลำดับที่
1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	4.90	1
2. การเลี้ยงไก่	4.51	2
3. การเลี้ยงหมู	4.25	3
4. การเพาะเห็ด	4.10	4

5. การเลี้ยงปลา	4.00	5
6. การเลี้ยงกบ	3.85	6
7. การปลูกพืชผักสวนครัว	3.62	7

จากตารางที่ 3 พบว่า ทุกกิจกรรม/โครงการ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 ครอบครัว เห็นควรนำกิจกรรม/โครงการนั้นๆ มาดำเนินการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ผู้วิจัยจึงนำมาออกแบบสร้างแผนภูมิรูปภาพประกอบเพื่อให้เห็นความชัดเจนมากขึ้น ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กิจกรรม/โครงการในสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

3. ปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่เหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อจะได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.

ลาว) โดยกำหนดกรอบคร่าวๆที่จะปฏิบัติตามแต่ละโครงการตามความสนใจ (อาสาสมัคร) มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
ด้านสาธารณสุข 1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	1. จัดทำแผนการดำเนินงาน แผนงาน แผนงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ต่างๆ ร่วมกับภาครัฐ 2. เก็บข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและบ้าน 3. จัดกองประชุมร่วมกับชาวบ้าน เปิดขบวนก่อสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข เผยแพร่รายละเอียดมาตรฐานเงื่อนไข และแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นข้อกำหนดของภาครัฐ 4. จัดตั้งทีมงานลงติดตาม สนับสนุน ประจำเดือน 5. จัดทีมประเมินผลทุกๆ 3 เดือน 6. จัดกองประชุมประกาศบ้านตัวอย่างสาธารณสุข (บ้านที่สำเร็จตามเงื่อนไข)	ภาครัฐจัดร่วมโครงการทั้งหมด 81 ครัวเรือน 113 ครอบครัว แต่ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพียง 25 ครัวเรือน ให้การติดตามอย่างใกล้ชิด
ด้านเศรษฐกิจ 2. การเลี้ยงไก่	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงไก่ให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างคอกไก่ 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อไก่เข้ามาเลี้ยง 5. ซึ่พยายามสำรองไว้และฉีดยาป้องกันโรค 6. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์ 7. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน 8. ติดต่อการขายไก่ออก 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป	ร่วมโครงการ 25 ครัวเรือน แต่คัดเลือกตัวแทน 4 ครัวเรือน เพื่อรับผิดชอบในการประสานงานกลุ่ม
3. การเลี้ยงหมู	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงหมูให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างคอกหมู 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อหมูเข้ามาเลี้ยง	ร่วมโครงการ 25 ครัวเรือน แต่คัดเลือกตัวแทน 5 ครัวเรือน เพื่อ

	5. ซื่อยามาสารองไว้และฉีดยาป้องกันโรค 6. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงหมู 7. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน	รับผิดชอบในการ ประสานงานกลุ่ม
ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
	8. ติดต่อการขายหมูออก 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป	
4. การเพาะเห็ด	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเพาะเห็ดให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างโรงเพาะเห็ด 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อเชื้อเห็ดเข้ามาเพาะ 5. ให้สมาชิกกลุ่มผลิตก้อนเชื้อเห็ด 6. ติดตามการเพาะเห็ดแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายเห็ด 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเพาะเห็ดต่อไป	ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่ คัดเลือกตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบในการ ประสานงานกลุ่ม
5. การเลี้ยงปลา	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการขยายพันธุ์ปลาให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านขุดบ่อเลี้ยงปลา 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อพันธุ์ปลาเข้ามาเลี้ยง 5. ให้สมาชิกกลุ่มจัดหาอาหารปลาแบบธรรมชาติ 6. ติดตามการเลี้ยงปลาในแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายปลา 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงปลาต่อไป	ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่ คัดเลือกตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบในการ ประสานงานกลุ่ม
6. การเลี้ยงกบ	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงกบให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านขุดบ่อเลี้ยงกบ 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อลูกกบเข้ามาเลี้ยง 5. ให้สมาชิกกลุ่มจัดหาอาหารเลี้ยงกบแบบธรรมชาติ 6. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายกบ 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป	ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่ คัดเลือกตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบในการ ประสานงานกลุ่ม

7. การปลูกพืชผักสวนครัว	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านเตรียมพื้นที่ปลูก 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อเมล็ดพันธุ์มาปลูก 5. ให้สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ	ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว คัดเลือก 4 ครอบครัว เป็น ตัวแทน รับผิดชอบ ประสานงานกลุ่ม
ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
	6. ติดตามการปลูกพืชผักสวนครัวแต่ละเดือน 7. ติดตามการขายพืชผักสวนครัว 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นปลูกต่อไป	

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเสนอแนวทางที่เหมาะสม ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยและคณะได้จัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สรุปผลในระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว พบข้อสรุปดังนี้

1. มีผู้สนใจร่วมพัฒนา จำนวน 25 ครอบครัว และมีนักวิชาการผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้วิจัยด้วย จำนวน 25 คน รวมทั้งหมด 50 คน

2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยคณะผู้สนใจร่วมพัฒนา พบว่า มีโครงการที่ชุมชนจะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น 7 โครงการ โดยแต่ละโครงการได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามความเหมาะสม จำนวนจำนวนครอบครัวที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มปฏิบัติแต่ละโครงการ

3. มีการปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมที่เหมาะสม ทั้ง 7 โครงการ โดยมีผู้เข้าร่วมทุกโครงการ 25 ครอบครัว แต่ละโครงการได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามความเหมาะสม จำนวนจำนวนครอบครัวที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มปฏิบัติแต่ละโครงการ ดังนี้

3.1 โครงการด้านสาธารณสุข 1 โครงการ คือ โครงการบ้านตัวอย่าง สาธารณสุข ภาครัฐจัดรวมโครงการทั้งหมด 81 ครัวเรือน 113 ครอบครัว แต่ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างร่วมโครงการ 25 ครอบครัว ในการติดตามอย่างใกล้ชิดไม่คัดเลือกตัวแทน

3.2 โครงการด้านเศรษฐกิจ มี 6 กิจกรรม เข้าร่วมทุกกิจกรรมทั้ง 25 ครอบครัว แต่ใช้วิธีคัดเลือกครอบครัวตัวแทนของแต่ละกิจกรรมตามความถนัด เพื่อแบ่งความรับผิดชอบ

ในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมนำมาเผยแพร่ให้สมาชิกทุกครอบครัว เพราะทุกครอบครัวมีส่วนร่วมทุกโครงการ ได้แก่

- 3.2.1 การเลี้ยงไก่ มีตัวแทนรับผิดชอบประสานงานกลุ่ม 4 ครอบครัว
- 3.2.2 การเลี้ยงหมู มีตัวแทนรับผิดชอบประสานงานกลุ่ม 5 ครอบครัว
- 3.2.3 การเพาะเห็ด มีตัวแทนรับผิดชอบประสานงานกลุ่ม 4 ครอบครัว
- 3.2.4 การเลี้ยงปลา มีตัวแทนรับผิดชอบประสานงานกลุ่ม 4 ครอบครัว
- 3.2.5 การเลี้ยงกบ มีตัวแทนรับผิดชอบประสานงานกลุ่ม 4 ครอบครัว
- 3.2.6 การปลูกพืชผักสวนครัว มีตัวแทนรับผิดชอบ 4 ครอบครัว

แผนภาพที่ 3 แสดงแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่า
ลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ปัจจุบันของชุมชน ปัญหาของชุมชน ความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของรัฐ ชนบ้าน ชนเมือง และชนแขวง โดยการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของแขวงหลวงน้ำทา และ เมืองเวียงภูคา เป็นแนวทางในการพัฒนาชนเผ่าลื้อบ้านน้ำเงิน หลังจากนั้นนำมาพัฒนาร่าง รูปแบบการพัฒนาชุมชน วางแผนแนวทางการดำเนินการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน แสวงหากลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมโครงการตลอดกิจกรรม (25 ครอบครัว) นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท บุคคลใน ถิ่นหินเวียงภูคา จำกัด ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชนที่ได้จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติ นำผลการ วิจัยระยะที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาชุมชน ประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชนพร้อมทั้งประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร ที่มีอยู่ในชุมชน ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติ และการสนทนากลุ่ม ร่วมกันพิจารณา ประเมินกิจกรรม/โครงการ ที่จะนำมาสร้างแบบจำลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้นจากผลการวิจัยระยะที่ 1 ทั้ง 7 โครงการ ประกอบด้วยโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงหมู การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ และการปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อออกแบบ สร้างแผนภูมิรูปภาพประกอบเพื่อให้เห็นความชัดเจนมากขึ้น ต่อมานำมากำหนด แนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จัดทำโครงการประชุมเชิง ปฏิบัติการ ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน

การติดต่อประสานงานเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศ โดยประสานงานภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของรัฐชนบ้าน เมือง และแขวง ใช้นโยบายตลอดจนแผนพัฒนาของภาครัฐ สปป.ลาว เป็นแผนในการพัฒนา ได้ติดต่อประสานงานเครือข่ายที่ประเทศไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม เป็นที่ปรึกษา, ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพไทยในบริเวณชายแดน จังหวัดเชียงราย สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานนานาชาติ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้

ในการจัดผู้แทนของภาครัฐ สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม และผู้เกี่ยวข้อง ไปทัศนศึกษาดูงาน และ ได้ติดต่อศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านดอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัด มหาสารคาม จัดส่งนายกองเงิน อินทะวง พนักงานของบริษัท ขุดคั้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด เป็น พนักงานคนลาว เพื่อไปศึกษาดูงานและฝึกอบรมเป็นเวลา 1 เดือน โดยลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน ร่วมกิจกรรม โครงการต่างๆ ของชุมชนหาประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อกลับไปทำหน้าที่ เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน ที่บ้านน้ำเงิน เมือง เวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ต่อไป

ระยะที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

กิจกรรมของการวิจัยในระยะที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 3 นี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะทดลองใช้และ ประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน แขวงหลวง น้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การวิจัยในระยะที่ 3 นี้เป็นระยะติดตามและประเมินผลกิจกรรม/โครงการซึ่งเป็น การวัดความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการ โดยผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านในชุมชนที่ร่วมงานวิจัยทำ การตรวจสอบข้อมูลว่าผลการวิจัยครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำเสนอผลการวิจัย เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสาน ต่อชาวบ้านในชุมชนให้นำผลการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาต่อไป

ผลของการวิจัยระยะที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

1. การดำเนินการทดลองการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปเก็บ รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 25 ครอบครัว เพื่อสอบถามเก็บข้อมูลก่อน การทดลอง (Pretest) ทั้งด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับกิจกรรม/ โครงการประเมินบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นแบบประเมินของภาครัฐ จัดทำโครงการ บ้านตัวอย่างสาธารณสุข บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 1 ตัวแปร มี 22 ข้อ ดังนี้

1.1.1 สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชม. โดยทางเดิน

- 1.1.2 มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน
- 1.1.3 มีคณะกรรมการอาสาสมัครหมู่บ้าน (คสบ.) ดำเนินงานปกติ
- 1.1.4 มีหอข่าวด้านสาธารณสุข
- 1.1.5 มีน้ำลินใช้เพียงพอตลอดปี
- 1.1.6 ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล
- 1.1.7 มีอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสบ.) หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแย
- 1.1.8 มีผู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน)
- 1.1.9 มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ
- 1.1.10 คัดน้ำสะอาด (น้ำดื่มสุกทุกครั้ง)
- 1.1.11 บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน
- 1.1.12 ไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก
- 1.1.13 มีหลุมขยะ ทำลายเผาประจำ
- 1.1.14 มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง
- 1.1.15 ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ
- 1.1.16 ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง
- 1.1.17 เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดวัคซีนครบ (มีบัตร)
- 1.1.18 ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15 – 45 ปี ฉีดวัคซีนครบ (มีบัตร)
- 1.1.19 มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง)
- 1.1.20 สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร)
- 1.1.21 คลอดลูกกับหมอตำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือแพทย์
- 1.1.22 เด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน

1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 6 ตัวแปร
ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ดังนี้

- 1.2.1 รายได้ครัวเรือน
- 1.2.2 รายจ่ายครัวเรือน
- 1.2.3 จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 1.2.4 จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
- 1.2.5 จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
- 1.2.6 จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

2. ขณะดำเนินโครงการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการวิจัยตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่ได้ร่วมกันสร้างขึ้นและสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

2.1 โครงการฝึกอบรมกลุ่มกิจกรรมด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ กำหนดเวลา 21 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 11-31 กรกฎาคม 2009 (แสดงในภาคผนวก ค)

2.2 กิจกรรม/โครงการ ทั้ง 7 กลุ่ม คือ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) โครงการเลี้ยงไก่ 3) โครงการการเลี้ยงหมู 4) โครงการเพาะเห็ด 5) โครงการเลี้ยงปลา 6) โครงการเลี้ยงกบ และ 7) โครงการปลูกพืชผักสวนครัว (แสดงในภาคผนวก ค)

ขณะที่ปฏิบัติงานจริงนั้นได้มีการอบรมในลักษณะกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการตลอดเวลา เพื่อแก้ปัญหาที่เป็นสาเหตุต่อการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยหลักการหลายๆ หลักการ โดยการแก้ปัญหาทีละอย่าง โดยปกติในชีวิตประจำวันของทุกคนจะต้องพบกับปัญหาต่างๆ มากมายหลายรูปแบบ ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขและวิธีการแก้ไขของแต่ละคนก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายๆ อย่าง เช่น ความสามารถ ความรู้ ประสบการณ์ของผู้แก้ปัญหา โดยนำวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ มาศึกษาพิจารณาสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การลองผิด-ลองถูก แก้ปัญหาโดยสิ่งใดผิดก็จะละเว้นไม่กระทำสิ่งใดถูกต้องจะเก็บเป็นฐานความรู้ ไว้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหาในโอกาสต่อไป

2. การใช้เหตุผลประกอบการแก้ปัญหา ในบางกรณีผู้ปฏิบัติสามารถให้เหตุผลได้ว่าทำไมจึงคิด หรือทำเช่นนั้น ซึ่งรูปแบบของการให้เหตุผลประกอบการแก้ปัญหานั้นอาจแตกต่างกัน

3. หลังการดำเนินโครงการ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) กับกลุ่มตัวอย่าง 25 ครอบครัว ไว้เป็นข้อมูลหลังการทดลอง Post-test เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการทดลอง (Pre-test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance: repeated Measures MANOVA) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูล (17 มิถุนายน -31 กรกฎาคม 2009) จนถึงก่อนเริ่มทำการทดลองตามโครงการ (1 สิงหาคม 2009 – 31 กรกฎาคม 2010) รวมระยะเวลาในการทดลอง

เป็นเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการวัดความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) หากโครงการดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่องก็อาจจะพิสูจน์ความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงินได้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยและหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้ร่วมโครงการงานวิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจึงจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลการปฏิบัติตามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นระยะๆ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการพัฒนาชุมชนเป็นระยะๆ ไปพร้อมๆ กันด้วย ขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ได้เก็บข้อมูล โดยการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ ทดสอบ และให้ตอบแบบสอบถามไปด้วยเช่นกัน มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	88.00
หญิง	3	12.00
รวม	25	100.00
อายุ		
Mean = 44.64 S.D. = 9.84 Min = 30.00 Max = 65.00		
จำนวนสมาชิกในบ้าน		
Mean = 4.68 S.D. = 1.62 Min = 2.00 Max = 7.00		
พื้นที่ทำนา		
Mean = 15.80 S.D. = 9.94 Min = 3.00 Max = 40.00		

จากตารางที่ 5 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 88.00) อายุเฉลี่ย 45 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 5 คน และพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 15 ไร่ต่อครัวเรือน

2. ผู้วิจัยนำคะแนนของแบบทดสอบ ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ ก่อนและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) ซึ่งก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของ MANOVA ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลตัวแปรอิสระแต่ละข้อมูลจะต้องเป็นอิสระจากกัน (Independent of Observations) (ผจงจิต อินทสุวรรณ. 2002 : 41 ; อ้างถึงใน Stevens. 1992 : 239)

2.2 ข้อมูลตัวแปรตามที่น่ามาศึกษาต้องมีการแจกแจงเป็น โค้งปกติแบบหลายตัวแปร (Multivariate Normal Distribution)

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของ สถิติทดสอบความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) โดยการทดสอบการแจกแจงปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normality) พบว่า ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์นั้น มีการแจกแจงเป็นปกติด้วยการพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และจากค่าความโด่ง (Kurtosis) คือ อยู่ในช่วงไม่เกิน +1 และ -1 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	n	Pretest				Posttest			
		\bar{X}	S.D.	SKEWNESS	KURTOSIS	\bar{X}	S.D.	SKEWNESS	KURTOSIS
1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	25	9.28	2.03	-.350	-.829	20.44	1.63	-.599	-.994
2. รายได้ครัวเรือน	25	553.20	77.28	-.251	-.725	653.20	77.28	-.251	-.725
3. รายจ่ายครัวเรือน	25	574.00	55.67	-.161	-1.049	470.00	53.54	-.071	-1.082
4. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ	25	13.60	3.68	.373	-.771	26.56	7.86	.193	-.711
5. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ	25	9.72	3.71	.039	-1.031	19.44	7.42	.039	-1.031
6. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ	25	7.36	3.46	.376	-.582	41.20	6.74	-.241	-1.030
7. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า	25	14.20	2.27	.689	.985	10.00	2.62	.209	.933

การวิเคราะห์จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง จากกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ 9.28 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) ค่าเฉลี่ยรายได้ของครัวเรือน เท่ากับ 553.20 บาทต่อเดือน ค่าเฉลี่ยรายจ่ายของครัวเรือน 574.00 บาทต่อเดือน ค่าเฉลี่ยพืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 13.60 ต้นต่อเดือน ค่าเฉลี่ยสัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ 9.72 ตัวต่อเดือน ค่าเฉลี่ยเห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 7.36 กิโลกรัมต่อเดือน ค่าเฉลี่ยสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ 14.20 ชนิดต่อเดือน

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ 2.03 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ 77.28 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน 55.67 บาทต่อเดือน พืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 3.68 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ 3.71 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 3.46 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ 2.27 ชนิดต่อเดือน

3. ค่าความเบ้ (Skewness) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ -.350 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ -.251 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน -.161 บาทต่อเดือน พืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ .373 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ .039 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ .376 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ .689 ชนิดต่อเดือน

4. ค่าความโด่ง (Kurtosis) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ -.829 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ -.725 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน -1.049 บาทต่อเดือน พืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ -.771 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ -1.031 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ -.582 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ .985 ชนิดต่อเดือน

หลังการทดลองของกลุ่มทดลอง จากกลุ่มทดลอง จำนวน 25 ครอบครัว ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ 20.44 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) ค่าเฉลี่ยรายได้ของครัวเรือน เท่ากับ 653.20 บาทต่อเดือน

ค่าเฉลี่ยรายจ่ายของครัวเรือน 470.00 บาทต่อเดือน ค่าเฉลี่ยพืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 26.56 ต้นต่อเดือน ค่าเฉลี่ยสัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ 19.44 ตัวต่อเดือน ค่าเฉลี่ยเห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 41.20 กิโลกรัมต่อเดือน ค่าเฉลี่ยสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ 10.00 ชนิดต่อเดือน

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ 1.63 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ 77.28 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน 53.54 บาทต่อเดือน พืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 7.86 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ 7.42 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ 6.74 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ 2.62 ชนิดต่อเดือน

3. ค่าความเบ้ (Skewness) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ -.599 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ -.251 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน -.071 บาทต่อเดือน เพื่อการยังชีพ เท่ากับ .193 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ .039 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ -.241 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ .209 ชนิดต่อเดือน

4. ค่าความโด่ง (Kurtosis) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของครัวเรือน เท่ากับ -.994 (จากจำนวนกิจกรรม 22 ตัวแปร) รายได้ของครัวเรือน เท่ากับ -.725 บาทต่อเดือน รายจ่ายของครัวเรือน -1.082 บาทต่อเดือน พืชเพื่อการยังชีพ เท่ากับ -.771 ต้นต่อเดือน สัตว์เพื่อการยังชีพ เท่ากับ -1.031 ตัวต่อเดือน เห็ดเพื่อการยังชีพ เท่ากับ -1.030 กิโลกรัมต่อเดือน สินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เท่ากับ .933 ชนิดต่อเดือน

จากตารางที่ 6 เป็นการวิเคราะห์ ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลเพื่อดูว่าข้อมูลเป็น โค้งปกติหรือไม่ ซึ่งพบว่าทุกตัวแปรไม่มีค่าเกินที่กำหนดคือ + 1 และ -1 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) โดยทดสอบการแจกแจงปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normality) พบว่า ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ มีการแจกแจงเป็น โค้งปกติ เมื่อได้พิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และจากค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่าอยู่ในช่วงไม่เกินหรือใกล้เคียงอยู่ในช่วง +1 และ -1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะข้อมูลมีการกระจายเป็น โค้งปกติ และผู้วิจัยได้ทดสอบ ค่า Kolmogorov-Smirnov และ Shapiro-Wilk อีกครั้งเพื่อความมั่นใจ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การทดสอบการแจกแจงปกติ ค่า Kolmogorov-Smirnov และ Shapiro-Wilk ของตัวแปร

กลุ่มทดลอง	Pretest						Posttest					
	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk			Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig
1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	.158	25	.106	.938	25	.134	.230	25	.101	.846	25	.101
2. รายได้ครัวเรือน	.146	25	.178	.966	25	.550	.146	25	.178	.966	25	.550
3. รายจ่ายครัวเรือน	.200	25	.111	.870	25	.104	.192	25	.118	.882	25	.108
4. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ	.120	25	.200	.941	25	.158	.119	25	.200	.962	25	.451
5. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ	.128	25	.200	.950	25	.249	.128	25	.200	.950	25	.249
6. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ	.112	25	.200	.967	25	.568	.193	25	.117	.901	25	.220
7. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า	.169	25	.063	.949	25	.234	.192	25	.218	.954	25	.311

จากตารางที่ 7 การพิจารณาค่านัยสำคัญ (Significant) ของค่าสถิติ Kolmogorov-Smirnov และ Shapiro-Wilk ทั้ง 7 ตัวแปร ประกอบด้วย โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า ถ้าตัวแปรใดมีค่าน้อยกว่า .05 ลงมา จะถือว่าข้อมูลชุดนั้น ตัวแปรนั้น มีการกระจายไม่เป็นโค้งปกติ แต่ผลการทดสอบ พบว่าค่าสถิติ Kolmogorov-Smirnov มีค่า Significant มากกว่า .05 ทุกตัวแปร ถือได้ว่าทุกตัวแปรมีการกระจายเป็นโค้งปกติสามารถวิเคราะห์ด้วย MANOVA ต่อไปได้

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 8 และตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้

รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยใช้สถิติ MANOVA (Repeated Measures)

Effect			Value	F	Hypothesis df	Sig.
Within Subjects	Intercept	Pillai's Trace	.995	502.986 ^a	7.000	.000
		Wilks' Lambda	.005	502.986 ^a	7.000	.000
		Hotelling's Trace	195.606	502.986 ^a	7.000	.000
		Roy's Largest Root	195.606	502.986 ^a	7.000	.000
Between Subjects	ระยะเวลา	Pillai's Trace	.997	771.176 ^a	7.000	.000
		Wilks' Lambda	.003	771.176 ^a	7.000	.000
		Hotelling's Trace	299.902	771.176 ^a	7.000	.000
		Roy's Largest Root	299.902	771.176 ^a	7.000	.000

a Exact statistic

b Design : Intercept Within Subjects Design : ระยะเวลา *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 การทดสอบสมมติฐาน โดยการทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (MANOVA : Repeated Measures) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบแบบ Multivariate Tests เป็นการพิจารณาจากระยะเวลา

ก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงคุก แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยใช้การทดสอบด้วยวิธี Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace, และ Roy's Largest Root พบว่า มีค่า Significant ที่ระดับ .000 เท่ากัน ดังแสดงในตารางที่ 8 แสดงว่า คะแนนการทดสอบก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าคะแนนหลังการดำเนินงานสูงกว่าก่อนการดำเนินงาน ซึ่งสรุปตามสมมติฐานได้ว่ารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ โดยรวมแล้วดีขึ้นกว่าเดิมในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น มีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง จำนวนพืชเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง หลังจากได้ดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบ Univariate Tests เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแต่ละตัวแปรว่ามีค่าก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันหรือไม่ ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบ โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าของการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาชุมชน แบบทีละตัวแปร Univariate Tests

Source	Measure	SS	df	MS	F	Sig
ระยะเวลา	โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข	10444.840	1	10444.840	3907.047	.000*
	รายได้ครัวเรือน	10666756.000	1	10666756.000	1785.929	.000*
	รายจ่ายครัวเรือน	5522500.000	1	5522500.000	1926.453	.000*
	จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ	17635.840	1	17635.840	285.185	.000*
	จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ	9447.840	1	9447.840	171.239	.000*
	จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ	42436.000	1	42436.000	932.659	.000*
	จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า	2500.000	1	25000.000	361.446	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ตัวแปร ได้แก่ โครงการบ้านตัวอย่าง สาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และจำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า พบว่ามีค่านัยสำคัญ (Sig) น้อยกว่า .05 นั่นคือก่อนและหลังการทดลอง ทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร จึงสรุปได้ว่าหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ในการพึ่งพาตนเองของประชาชนดีขึ้นจากก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. การคืนความรู้สู่ชุมชน

กิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชน ผู้วิจัยได้จัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชนเพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและชาวบ้าน เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2009 ณ หอประชุมประจำชุมชน (ห้องกรบ้าน) ของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย คนในชุมชน นักพัฒนา และนักวิจัยประกอบด้วย

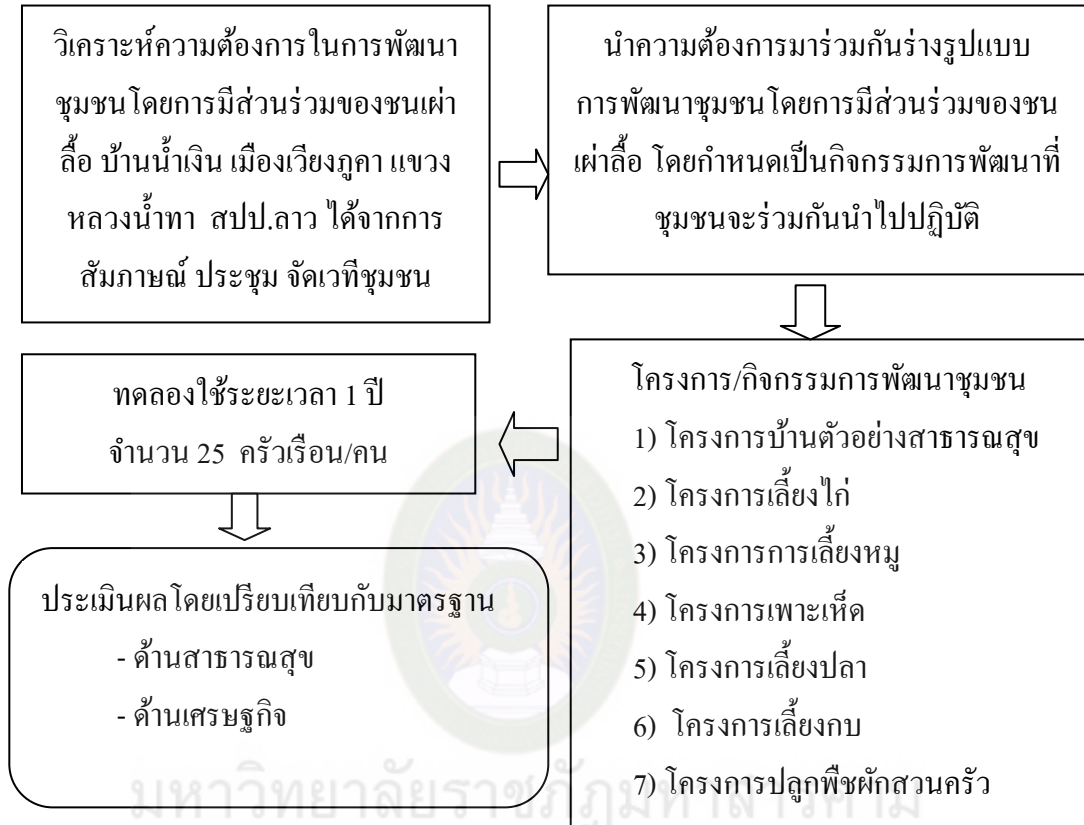
กลุ่มที่ 1 ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวง หลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 25 คน

กลุ่มที่ 2 นักพัฒนา พัฒนาการชุมชน และกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการ นักวิจัย จำนวน 15 คน

สรุปผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) โครงการเลี้ยงไก่ 3) โครงการการเลี้ยงหมู 4) โครงการเพาะเห็ด 5) โครงการเลี้ยงปลา 6) โครงการเลี้ยงกบ และ 7) โครงการปลูกพืชผักสวนครัว จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาเป็นรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ไปทดลองในการดำเนินงานตามรูปแบบที่ได้ และกำหนดให้มีการวัดผลก่อนและหลังการดำเนินงาน พบว่า หลังการทดลองมีรูปแบบการพัฒนาชุมชนดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง อันนำมาซึ่งผลการวิจัยระยะที่ 3 เป็นผลที่ทำให้เกิดความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาชุมชน

จากปัจจัย 2 ด้าน คือ ด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาชุมชนหลังการทดลองดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิรูปภาพได้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กระบวนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในครั้งนี้ เป็นแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีข้อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

สมมติฐานการวิจัย

ชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่าย ครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 1

1. กิจกรรมในการวิจัยในระยะที่ 1 มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

กิจกรรมที่ 2 การสำรวจ ศึกษาชุมชน

กิจกรรมที่ 3 การคัดเลือกชุมชน

กิจกรรมที่ 4 การเข้าสู่ชุมชน

กิจกรรมที่ 5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ

2. เครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 มีดังนี้

2.1 แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน

2.2 แบบสอบถามสุขภาพของชุมชน

2.3 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

2.4 แบบบันทึกรายรับของครัวเรือน

2.5 แบบบันทึกรายจ่ายของครัวเรือน

2.6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับโครงการ

ประเมินบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของบ้านน้ำเงิน

2.7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา

(Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text)

3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

เพื่อหาค่าสถิติบรรยาย คือ

3.2.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาชุมชน

การวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 2 มีขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมในการวิจัยในระยะที่ 2 มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

กิจกรรมที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โครงการ

กิจกรรมที่ 3 กำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ

กิจกรรมที่ 4 การปฏิบัติตามแผนงานของโครงการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใดที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิพากษ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อใช้เป็นแบบจำลองในการพิจารณา (ครั้งที่ 1)

2.2 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมองเพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้นและให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อเพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming)

2.3 แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยนำผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) จากนั้นนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อแก่กลุ่มตัวอย่าง 25 ครอบครัว (ครั้งที่ 2) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยมีแบบประเมินให้แต่ละคนประเมิน

การวิจัยในระยะที่ 3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในข้อที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 25 ครอบครัว

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบของการพัฒนา 7 โครงการ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จำนวน 7 ตัวแปร คือ

- 2.2.1 บ้านตัวอย่างสาธารณสุข
- 2.2.2 รายได้ครัวเรือน
- 2.2.3 รายจ่ายครัวเรือน
- 2.2.4 จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
- 2.2.5 จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
- 2.2.6 จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
- 2.2.7 จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

3. แบบแผนการทดลองในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนในการวิจัย ดังนี้

O₁.....X.....O₂

เมื่อ	O ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	X	แทน	การทำกรทดลอง
	O ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ก่อนดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อไว้เป็น ข้อมูลก่อนทดลอง (Pre-Test) ใน 7 ตำบลตามที่กล่าวมาแล้ว

3.2 ขณะดำเนินโครงการ ผู้วิจัยดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่สร้างขึ้นและสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

3.3 หลังดำเนินโครงการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จำนวน 7 ตำบล ไว้เป็น ข้อมูลหลังทดลอง (Post-Test)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : Repeated Measures MANOVA)

สรุปผลของการวิจัย

ระยะที่ 1 สรุปผลข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของบ้านน้ำเงิน มีประชากร 337 คน หญิง 194 คน มี 81 หลังคาเรือน จำนวน 113 ครอบครัว นับถือศาสนาพุทธ เป็นบ้านวัฒนธรรมของเมือง ซึ่งได้ผ่านมาตรฐานเงื่อนไขเกี่ยวกับการสร้างคน ครอบครัว และบ้านวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 03/07/2008 จนมาจนถึงวันที่ 07/11/2008 ทางคณะผู้รับผิดชอบ ได้ลงประเมินผลครอบครัววัฒนธรรม ในจำนวน 81 หลังคาเรือน ประเมินได้ 78 หลังคาเรือน คิดเป็น 96.29% ในด้านสาธารณสุขนั้น ภาครัฐมีโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1) สร้างห้องครัว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100% 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้าน และถางหญ้า ปัดกวาดให้สะอาดอยู่เสมอ 90% 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100% 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกระดุมให้ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ 100% 8) จะปลูกระดุมประชาชนพาลูกหลานมาฉีดยา และกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ 100% 9) จะย้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100% 10) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100% ส่วนสภาพเศรษฐกิจชุมชน รายได้หลักได้มาจากการขายสัตว์เลี้ยง ได้แก่ หมู วัว ควาย ขายเป็นที่เหลือจากการบริโภคและขายผลผลิตทางการเกษตรอีกเพียงเล็กน้อย รวมทั้งเก็บหาของป่าตามฤดูกาลมาขายเป็นรายได้เสริม

ปัญหาของชุมชนเผ่าลื้อที่ไม่สามารถแก้ไขได้ คือ 1) ไม่สามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล ทำให้สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนเพิ่มขึ้นไม่ลดลง 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัว และบ้านเรือนไม่สะอาดตา 3) ชุมชนไม่สามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเองให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ขึ้นได้ 4) ชุมชนไม่ได้พัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตที่ดีขึ้นได้ และ 5) ชุมชนไม่ได้สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน

ความต้องการของชุมชนด้านสาธารณสุข มีดังนี้ 1) ประชาชนยังขาดห้องส้วม 2) น้ำดื่มที่ไม่สะอาด 3) บริเวณบ้านไม่สะอาด 4) มีคอกสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน 5) ไม่มีหลุมขยะ 6) ไม่มีระบบระบายน้ำ 7) หลุมบริเวณเขตรอบบ้านยังรก 8) ทุกครอบครัวยังนอนไม่กางมุ้ง 9) เด็กอายุ 2 ขวบยังฉีดยาไม่ครบ 10) ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี ยังฉีดยาไม่ครบ 11) ยังไม่มีการวางแผนครอบครัว 12) สตรีมีครรภ์ยังไม่ได้รับการฝากครรภ์ 13) คลอดลูกกับหมอดำแยที่ยัง

ไม่ได้รับการฝึกอบรม 14) เด็กเกิดใหม่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน ส่วนความต้องการด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้ 1) ประชาชนยังมีรายได้น้อยทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย 2) ยังขาดแคลนอาหาร เครื่องอุปโภค บริโภค ภายในครัวเรือน จึงต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน ด้วยการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ ปลา และการเกษตรกรรม เช่น การเพาะเห็ด การปลูกพืชผักต่างๆ

สรุปรูปแบบกิจกรรม/โครงการที่ลูกบ้าน (ชาวบ้าน) ต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จำนวน 81 ครัวเรือน โดยการจัดลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) การเลี้ยงไก่ 3) การเลี้ยงหมู 4) การเพาะเห็ด 5) การเลี้ยงปลา 6) การเลี้ยงกบ และ 7) การปลูกพืชผักสวนครัว

ระยะที่ 2 สรุปผล การสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า มีโครงการที่ชุมชนจะนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ดังนี้

1. โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข
2. โครงการการเลี้ยงไก่
3. โครงการเลี้ยงหมู
4. โครงการเพาะเห็ด
5. โครงการเลี้ยงปลา
6. โครงการเลี้ยงกบ
7. โครงการปลูกพืชผักสวนครัว

ระยะที่ 3 สรุปผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า ก่อนและหลังการดำเนินงานตามรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ทุกตัวแปรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ โดยรวมและรายตัวแปรดีขึ้นกว่าเดิม ในด้านโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ผลจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ ที่มีเนื้อหาสาระตรงกันในแต่ละประเด็น ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาปรับใช้ได้ โดยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ จำนวน 7 กิจกรรม คือ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) การเลี้ยงไก่ 3) การเลี้ยงหมู 4) การเพาะเห็ด 5) การเลี้ยงปลา 6) การเลี้ยงกบ และ 7) การปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ พบว่าหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 88.00) อายุเฉลี่ย 45 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 5 คน และพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 15 ไร่ต่อครัวเรือน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

จากการวิจัยได้มีการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จากรูปแบบที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 กิจกรรม คือ 1) โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข 2) การเลี้ยงไก่ 3) การเลี้ยงหมู 4) การเพาะเห็ด 5) การเลี้ยงปลา 6) การเลี้ยงกบ และ 7) การปลูกพืชผักสวนครัว ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ จากปัจจัย 7 ด้าน คือ การปฏิบัติกิจกรรมของโครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุขของสมาชิกในครัวเรือน ปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มขึ้น มีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายจ่ายครัวเรือนลดลง จำนวนพืชเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพเพิ่มขึ้น จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง จากตัวแปรทั้ง 7 ด้าน ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 บ้านตัวอย่างสาธารณสุข เป็นกิจกรรมของโครงการที่สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติตามบรรดามาตรฐานเงื่อนไขที่ภาครัฐกำหนดเกี่ยวกับบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุข โดย

ผลจากการทดลองในชุมชนทำให้มีหอข่าวของบ้านด้านงานสาธารณสุขมีขบวนการอนามัยสะอาด มีน้ำลื่นใช้ตลอดปี นำใช้ส้วม มีหลุมขยะ ข้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้าน ดื่มน้ำต้มสุก นอนในมุ้ง เด็กเล็กกลุ่มเป้าหมายและผู้หญิงอายุตั้งแต่ 15-45 ปี ได้รับการหยอดยา ฉีดยาให้ได้ 95% เวลาตั้งครรภ์ต้องได้ตรวจและฝากครรภ์ก่อนคลอด (มีบัตร) 1 ครั้ง ขึ้นไป เวลาคลอดต้องได้รับการทำคลอดจากหมอดำแยที่ได้รับการอบรม หรือแพทย์สถานีนามัย โรงพยาบาล เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป เด็กในวัยเจริญเติบโตได้รับการกินยาฆ่าพยาธิเพื่อป้องกันการขาดสารอาหาร มีอสบ.หรือหมอชาวบ้าน หมอดำแยที่ได้รับการฝึกอบรม มีผู้ยาประจำบ้านและดำเนินปกติสามารถตอบสนองยาพื้นเมืองจำเป็นได้ (ไม่ขาดทุน) สามารถรักษาอาการโรคนั้นพื้นฐานเบื้องต้นได้ ไม่มีครอบครัวค้าขายหรือนำใช้ยาบ้า ยาเสพติดอย่างเด็ดขาด มีการโฆษณา ศึกษาอบรม ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัวของตนให้ใส่หมวกกันน็อกและไม่ขับรถเวลาเมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางและแผนการในการศึกษาอบรมด้านสาธารณสุขของทางภาครัฐ ดังนี้ 1) สร้างหอข่าว 1 หลัง 2) จะสืบต่อให้ประชาชนรักษาความสะอาดทุกครอบครัวให้ได้ 100% 3) ทำความสะอาดบริเวณบ้าน และถางหญ้า ปิดกวางคให้สะอาดอยู่เสมอ 90% 4) ให้แต่ละครอบครัวมีหลุมขยะ 100% 5) จะจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนน้ำ 6) จะเก็บเงินกองทุนน้ำ 7) จะปลูกระดมให้ผู้หญิงอายุ 15-45 ปี มาฉีดยาให้ได้ 100% 8) จะปลูกระดมประชาชนพาลูกหลานมาฉีดยา และกินยาฆ่าพยาธิให้ได้ 100% 9) จะข้ายคอกสัตว์ออกจากใต้ถุนบ้านให้ได้ 100% 10) การระบายน้ำสกปรก ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง 100%

การประเมินผลการจัดตั้งปฏิบัติของแต่ละบ้าน คือ ถ้าปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไขถือว่าดีเด่น สามารถให้ประกาศเป็นบ้านสาธารณสุขแบบอย่างนำหน้า ถ้าปฏิบัติได้มาตรฐานหลักที่ไม่อาจขาดได้ให้ถือว่าเป็นบ้านสาธารณสุขพื้นฐาน

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการ การพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ มีความเป็นอยู่ภายในชุมชนที่ดีขึ้น โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพร่างกายแข็งแรง สภาพจิตใจดี และสภาพแวดล้อมภายในบ้านถูกสุขลักษณะ และภูมิทัศน์ในชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น

ผลการประเมินการปฏิบัติของบ้านน้ำเงิน ภาครัฐได้ดำเนินการพัฒนาทั้งหมด สมาชิก 81 ครอบครัว 113 ครอบครัว สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขเป็นครอบครัวแบบอย่างด้านสาธารณสุข 78 ครอบครัว เท่ากับ 68% สำหรับ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกดูแลอย่างใกล้ชิด 25 ครอบครัว ถือว่าปฏิบัติได้ครบถ้วนเป็นครอบครัวแบบอย่างด้านสาธารณสุขทั้งหมด 25 ครอบครัว เท่ากับ 100% และบ้านน้ำเงินได้รับการประกาศเป็นบ้านแบบอย่างสาธารณสุข ในวันที่ 23/02/2010

2.2 ด้านรายได้ครัวเรือน เป็นการเพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยจะทำเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพรองก็ได้เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในครัวเรือนจากการขายพืช และสัตว์ที่ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่เมื่อเหลือจากการบริโภคแล้ว ครัวเรือนก็ได้นำไปขายโดยมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาซื้อไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง ก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน เช่น ขายมะละกอ พริก กุ้ง ยานาง กบ ไข่พื้นเมือง ปลา เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุวัฒน์ เรืองชัยภูมิ (2006 : 87) ที่พบว่า ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง จนทำให้ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว สอดคล้องกับ (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2003:7-10) แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) เป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (Product) โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาดสากล โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลักแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไว้ตัวถุดิบ ทรัพยากรท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ซึ่งถือว่าการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้นเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2003 : 7-10)

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์

2.3 ด้านรายจ่ายครัวเรือน เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีทั้งรายจ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็น ซึ่งรายจ่ายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาวิธีการทำให้รายจ่ายลดลง ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อนุวัฒน์ เรืองชัยภูมิ, 2006 : 87) ชาวบ้านนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปปรับปรุงวิธีการดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง จนทำให้ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ส่วนรายจ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ สอดคล้องกับ พิมพกานต์ เลอเบล (2006 : 22) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบนพบว่า เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนสำหรับเลี้ยงปลา ต่อกระชังทั้งต้นทุนคงที่และต้นทุน

ผันแปร โดย เฉลี่ยเท่ากับ 1,950 (± 580 SD) บาทต่อตารางเมตร ต้นทุนค่าเสียโอกาสด้านแรงงานโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,080 (± 600 SD) บาทต่อตารางเมตร ต้นทุนหลัก คือ ค่าอาหาร รองลงมา คือ ค่าลูกปลา แรงงานในครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้าง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในด้านขนาดของฟาร์มเลี้ยงปลา สถานที่เลี้ยง (ตำบล) ภาระหนี้สินและการทำสัญญาผูกขาด สำหรับการคำนวณค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ พบว่า อุปกรณ์แต่ละชนิดสามารถนำไปใช้เลี้ยงปลาได้ถึง 5 รอบ การผลิต ต้นทุนค่าเสียโอกาสสำหรับกระชังที่เจ้าของดำเนินการเองจะสูงกว่าการจ้างแรงงานระยะสั้นสำหรับแรงงานที่ไม่ค่อยมีทักษะในด้านนี้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 160 บาท/วันสำหรับผู้หญิง และ 180 บาท/วันสำหรับผู้ชาย

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ละครายจ่ายลงได้ในการซื้อพืชผักสวนครัว พืชผลทางเกษตร และอาหารที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์

2.4 ด้านจำนวนพืชเพื่อการยังชีพ เป็นการปลูกพืชเพื่อบริโภคเองในครัวเรือนและเพื่อจำหน่ายที่สามารถทำให้เกิดรายได้ในการยังชีพ เช่น ปลูกพืชประเภทผักทุกชนิด ปลูกพืชผลและปลูกพืชเพื่อจำหน่าย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่วเพื่อทำอาหารสัตว์ ปลูกอ้อยไว้ทำน้ำอ้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จิริยา สุพรรณ. 2005 : 77) การแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิตและการเผยแพร่ความรู้ สอดคล้องกับ สานิตย์ บัวสิดิต (2001 : ง) ได้วิจัยเรื่อง การปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า พืชสมุนไพรที่เกษตรกรนิยมใช้ส่วนมาก ได้แก่ กระเทียม กระชาย ข่า จิง ส่วนการปลูกเกษตรกรปลูกตะไคร้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข่า และขมิ้นชัน ด้านการใช้เกษตรกรจะใช้ประโยชน์จากตะไคร้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข่า มะนาว และพริก เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายสมุนไพร มีรายได้เฉลี่ย 3,471 บาทต่อปี แหล่งความรู้เรื่องสมุนไพรส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดจากญาติพี่น้อง ความรู้ด้านข่าวสารเกี่ยวกับสมุนไพรได้รับรู้จากสื่อต่างๆ ได้แก่ หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกสมุนไพรจากการวิจัยอยู่ในระดับดีมาก ส่วนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆนั้นไม่มี

หลังจากการทดลองรูปแบบ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ มีพืชผักสวนครัว และพืชผลทางเกษตร นำมาบริโภคเองเพื่อการยังชีพ

2.5 ด้านจำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ เป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในการยังชีพ นอกจากเหลือกินเหลือใช้เอง ก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้อง

กับ ทองยูน ทองคลองไทร (2009 : 1) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาวิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กบลูกผสม 3 สายเลือด (กบนา x กบจาน x กบบูลฟร็อก) ที่เกิดจากพ่อกบจานเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ บ่อกระชัง บ่อดิน บ่อหลุม และบ่อคอนโด มีการเจริญเติบโตเร็วกว่า มีน้ำหนักเฉลี่ยมากกว่า มีขนาดใหญ่กว่า มีอัตราการแลกเนื้อต่ำกว่า มีอัตราการรอดตายต่ำกว่าแต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีต้นทุนการผลิตและจุดคุ้มทุนต่ำกว่า และให้ผลตอบแทนสูงกว่ากบลูกผสม 3 สายเลือดที่เกิดจากพ่อกบนา บ่อเลี้ยงที่ดีที่สุดสำหรับกบทั้งสองสายพันธุ์ คือ บ่อซีเมนต์ รองลงมา คือ บ่อกระชังและบ่อดินตามลำดับ ส่วนบ่อหลุมและบ่อคอนโด พบว่า เหมาะสำหรับเลี้ยงเพื่อการบริโภคแต่ไม่เหมาะสำหรับการเลี้ยงเพื่อการค้า เนื่องจากกบทั้งสองสายพันธุ์มีอัตราการเจริญเติบโตใกล้เคียงกัน พิมพ์กานต์ เลอเบล (2006 : 2) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในแม่น้ำปิงตอนบน พบว่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาอุตสาหกรรมการเลี้ยงปลาทั้งหมึกและปลานิลในกระชังในแม่น้ำปิงตอนบนภาคเหนือของประเทศไทยสามารถทำได้ดีมาก แต่ในอนาคตควรมีการจัดการ การให้อาหารปลาที่เหมาะสม และการจัดการความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำท่วม และความสัมพันธภาพทางธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อตลาด ฟาร์มเลี้ยงปลาที่มีความสำคัญถือเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพของครัวเรือนชนบท

หลังจากการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนมีสัดส่วนในการทำอาหารได้ทันทีเพื่อการยังชีพ โดยไม่ต้องซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

2.6 จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ เป็นการเพาะเห็ดเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเพื่อการยังชีพ ส่วนที่เหลือ ก็นำไปขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย สอดคล้องกับ โชลม จิตรมัน (2011 : 1) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพในการเพาะเห็ด ผลการทดลอง พบว่าประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพแต่ละชนิดมีผลต่อการเพาะเห็ด โดยเปรียบเทียบจากน้ำหนักสดของเห็ดนางฟ้าที่เพาะกับน้ำหมักต่างชนิดกัน โดยน้ำหมักชีวภาพจากมูลค้างคาวให้ผลผลิตสูงสุดและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

หลังจากการทดลองรูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชน มีเห็ดในการทำอาหารได้เพื่อการยังชีพ โดยไม่ต้องซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

2.7 จำนวนสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า เป็นการลดการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลง เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีวฤทธิ์ พงศ์กรรังศิลป์ (2004 : ก) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของการพัฒนาธุรกิจชุมชน คือ การขาดความรู้ทางด้าน การบริหารจัดการ การตลาด การผลิต การเงินและบัญชี เนื่องจากความเป็นชุมชนท้องถิ่นมีวิถีชีวิตแบบชุมชนท้องถิ่นจึงไม่มีความรู้ทางด้านบริหารจัดการทางธุรกิจ ดังนั้น แนวทางที่จะพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการให้ความรู้ทางด้าน การบริหารจัดการ การเงินและบัญชีให้กับธุรกิจชุมชน โดยในทางการบริหารจัดการก็ให้ความรู้ทางด้าน การวางแผนซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายไว้เป็นการล่วงหน้า การจัดการองค์การเป็น การพัฒนาระบบแผนกำลังคนการอบรมและพัฒนาบุคคล และการสั่งการ โดยผู้นำธุรกิจชุมชน ควรจะมีการติดตามผลเพื่อให้งานดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้

หลังจากการทดลองรูปแบบโครงการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าคือ ผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีพืชผัก ผลไม้ เห็ด กบ ปลา ไก่ เป็ด ทดแทนการซื้อจากร้านค้า และสามารถนำไปจำหน่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยภาครัฐ ดำเนินการทั้งหมด 81 ครัวเรือน 113 ครอบครัว ประเมินผลในขอบเขตด้านเศรษฐกิจปฏิบัติได้ 82% จัดเป็นเป็นประเภทเข้มแข็งและกลุ่มตัวอย่าง ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกดูแลอย่างใกล้ชิด 25 ครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ 6 กิจกรรมได้แก่ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงหมู การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ และ การปลูกพืชผักสวนครัว โดยได้คัดเลือกตัวแทนแต่ละกิจกรรมเพื่อ ประสานงานกลุ่ม ผลการปฏิบัติทั้ง 25 ครอบครัว สามารถปฏิบัติได้ 100%

การประเมินผลของคณะรับผิดชอบ เห็นว่า บ้านน้ำเงิน เป็นบ้านที่มีระบบการเมืองหนักแน่น เข้มแข็ง-ผู้นำรอบด้าน, เศรษฐกิจ, วัฒนธรรม-สังคม ได้เติบโตขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประชาชนมีความสะดวกในการทำมาหากิน สร้างสภาพพัฒนารอบด้าน อุดมสมบูรณ์ขึ้นตามลำดับ ทุกๆ ปัญหาข้อท้อในสังคมได้ถูกแก้ไขอย่างขาดตัว เป็นบ้านที่สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานเงื่อนไข ของคำรัส 285/นย. ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2009 ว่าด้วยมาตรฐานความทุกข์ยาก และมาตรฐานพัฒนาระยะปี 2010-2015 อย่างครบถ้วน เฉลี่ยการจัดตั้งปฏิบัติคิดเป็น 95% สามารถประกาศเป็นบ้านพัฒนารอบด้านได้ ดังนั้น บ้านน้ำเงินจึงได้รับการประกาศเป็นบ้านพัฒนารอบด้าน ซึ่งได้จัดพิธีประกาศเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2010

นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้นำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองนำใช้กับพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ บ้านสะโกน และ บ้านไลลอด ที่อยู่ในเขตพื้นที่สัมปทานของบริษัท ขุดค้นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนบางแนวทาง เพื่อให้เหมาะสม ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จ ทั้งสองบ้านได้รับการประกาศเป็นบ้านพัฒนารอบด้านในเวลาต่อมา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เข้าสู่การประชาคมของหมู่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์และประกาศใช้เป็นแผนชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านสืบไป

1.2 สนับสนุนส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อใช้แผนชุมชนเพื่อกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านสาธารณสุข ส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อได้ปฏิบัติตามบรรดาเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุขให้ปฏิบัติได้ครบทุกเงื่อนไข

1.4 ด้านเศรษฐกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อแต่ละครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่าย การบริหารจัดการหนี้สิน มีการลดต้นทุนการผลิต ส่วนด้านเทคโนโลยี ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ชนเผ่าลื้อมีการใช้เครื่องมือหรือกรรมวิธีในการประกอบอาชีพทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ที่ประหยัดพลังงานและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

1.5 ขั้นตอนการปฏิบัติในการนำรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่สร้างขึ้นสามารถนำไปประยุกต์กับชุมชนต่างๆได้ แต่กิจกรรมหรือโครงการที่จะนำไปปฏิบัติต้องเป็นไปตามบริบท ปัญหา ความต้องการ และความสนใจของประชาชนในแต่ละชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหรือนำรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของชนเผ่าลื้อที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่นำมาทดลองใช้และปรับปรุงตามระยะเวลาในการวิจัยพื้นที่อื่นๆ

2.2 ควรศึกษาเป็นแบบ Mixed Method เพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกมิติ

2.3 การศึกษาหรือการนำใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วม จำเป็นต้องมีการประสานงานกับภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ นำแนวทาง นโยบาย ข้อกำหนดต่างๆ ของภาครัฐ ที่นำไปใช้ในพื้นที่ยังเป็นแม่บทในการดำเนินการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วม โดยมีการร่วมมือกันสามฝ่าย ระหว่างภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน จึงจะสามารถประสบผลสำเร็จและนำไปสู่ความยั่งยืนได้

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กมล สูดประเสริฐ. (1997). การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ.เอ็น.ที.
- กาญจนา แก้วเทพ. (1995). การพัฒนานวัตกรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคาทอликแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- แก้วอุ่นเรือน จันทวงศา. (2555). การเปลี่ยนแปลงพื้นที่และความหมายของสถานที่ของคนพลัดถิ่นเนื่องมาจากโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบุญ สปป.ลาว. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการแผนการ และการลงทุน, สปป.ลาว. (2545). ยุทธศาสตร์เพื่อการเติบโต และลด ว่างความทุกข์ยากแห่งชาติ (ยลช).
- คณะกรรมการแผนการ และการลงทุน, สปป.ลาว. (2548). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม แห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ VI (2006-2015).
- คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ. (2545). ผลการดำเนินงานติดตาม และประเมินผล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2005. การติดตามผลการดำเนินงานตาม นโยบายรัฐบาล โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2003-2005.
- คำผ่าน สีลาวิ. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าผลิตเล้างาม จังหวัดสาละวัน สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว). วิทยานิพนธ์ ปริญญา วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จตุพร อุประคำ. (2549). โครงสร้างและการจัดการของเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโยนก อำเภอ เชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จริยา สุพรรณ. (2549). การยอมรับเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรชุมชน บ้านห่มมะขาม ต.หนองไม้แก่น อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2545). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอกสาร ประกอบการเรียน ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จีรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2530). การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- โจท้าว โอเทียนโน โอปีโย. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนและผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโครงการการเกษตรยั่งยืน ในตำบลย่อยคาซูล ตำบลเซนทรัลไกลว่า อำเภอภิขุมา จังหวัดยานชะ ประเทศเคนยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดการการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จรัส เฉิมพงษ์. (2540). การศึกษากับการพัฒนาประเทศ : แนวความคิดและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2551). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจ็ลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ ฟรันทิง แมสโปรดักส์.
- ชนิกา พันธุ์รังษี. (2547). การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีชนบทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชยันต์ วรรณระภูติ. (2536). “การกำหนดกรอบคิดในการวิจัย” ใน คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อการพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชอบ เข้มกลัด และโกวิท พวงงาม. (2547). การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชาติ พ่วงสมจิต. (2543). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชรัตน์ เจริญสิน โอปาร์. (2542). วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ : วิภาค.
- โซลม จิตรมัน. (2552). ประสิทธิภาพของน้ำหมักชีวภาพในการเพาะเห็ด. วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ณรงค์ วาริชล. (2551). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาล “เมืองนำอยู่”
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพงษ์ เลี้ยงสมบูรณ์. (2548). การพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบทของตำบลในเขตอำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ณิชา เกษจำรัส. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลท่าแลง
จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทรเกษม.
- ดวงคำ บุนปะเส็ด. (2549). แนวทางและแผนการ : เฉพาะทางสาธารณสุข. รับรองจากหัวหน้า
ห้องการสาธารณสุขเมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย
ประชาชนลาว (สปป.ลาว).
- เฉลิมศักดิ์ สีหะวงศ์. (2548). การพัฒนาขีดความสามารถของประชามหมู่บ้านในการวางแผน
พัฒนาหมู่บ้าน : กรณีศึกษา ตำบลนาดี อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ทองยูน ทองคลองไทร. (2552). การพัฒนาวิธีการเลี้ยงกบตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตกาฬสินธุ์.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคนอื่นๆ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
บริษัทการพิมพ์.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2546). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบูรณ์ : โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท.
- ทานตะวัน แสนพิช. (2549). การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านตำบลบ้านดู่ต่อโครงการพัฒนา
สตรี ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย : กรณีศึกษา โครงการแปรรูป
เนื้อสัตว์. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ทิสนา แจมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรพรณ ธานี. (2540). การศึกษาชุมชน. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ธิดารัตน์ อัฐกิจ. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในเขตเทศบาลตำบลแม่ตื่น อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรภาพ งามระเบียบ. (2550). การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาในการพัฒนาเทศบาลคูเมืองนำอยู่ในเขตเทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นนนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร นิลณรงค์. (2535). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีบ้านไม้ตะเคียน ตำบลตะเคียนปม กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิสภัทร์ นวลกำแหง. (2542). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาลำตะคองกรณีศึกษา : ชุมชนทุ่งสว่าง-ศาลาลอย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทนุช สังวาล. (2546). กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพธิ์ทางจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2533). การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ. วารสารการวิจัยทางการศึกษา.
- บุญนาค ดีวกุล. (2543). ชนบทไทย : การพัฒนาสู่ประชาสังคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บ้านน้ำเงิน. (2552). บทสรุปย่อ : บ้านตัวอย่างสาธารณสุข. เลขที่ 24/นง. เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว).
- ประเวศ วะสี. (2540). ศักดิ์แห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประเสริฐ ศรีสุวรรณ. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนย่อย ด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปรีดา เจษฎารางกุล. (2550). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2542). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ผจงจิต อินทสุวรรณ. (2545). การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตาม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แผนการและการลงทุน, สปป.ลาว. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ VII (2011-2015).
- พจนา เทียนธาดา. (2543). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พาลาก สิงหเสนี และคณะ. (2545). การมีส่วนร่วมเพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาสารพิษนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด. ทุมนการวิจัย วิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชา บัวเยี่ยม. (2547). กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ชุมชนด้านกายภาพโดยใช้เทคนิคการเหมินชุมชนอย่างรวดเร็วในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วยมือ : กรณีศึกษา ตำบลท่าช้าง กิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมพ์กานต์ เลอเบล. (2549). การเลี้ยงปลาในแม่น้ำป่าสักตอนบน. วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พิมานา บุรณินทุ. (2536). การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาในชุมชนบ้านปวง กิ่งอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิสิทธิ์ ประทุมบาล. (2523). ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พันธ์ทิพย์ งามสูตร. (2540). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มงคล พนมมิตร และชาติชาย รัตนศิริ. (2542). “การวิจัยชุมชน” ใน **เอกสารประกอบโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน**. เชียงใหม่ : สำนักงานป้องกันปราบปรามยาเสพติด.มนตรี ปานกล้า. (2542). **เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เขาคี วิบูลย์ศรี. (2536). **การประเมินโครงการ แนวคิด แนวปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). [ออนไลน์]. **แขวงหลวงน้ำทา**. [สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2514]. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- _____. (2557). [ออนไลน์]. **ประเทศลาว**. [สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2557]. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.
- วิไล พันดานวง. (2547). **การพัฒนาชนบท**. เอกสารรับใช้การเรียนและการสอน : สถาบันการเมืองและการปกครองแห่งชาติ คณะวิชาบริหารศาสตร์ สปป.ลาว.
- วันทนี นามสวัสดิ์. (2542). **การศึกษากับการพัฒนาชุมชน**. บุรีรัมย์ : สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- เวียงไซ โปธาคุณ, โจนน์ มิตลาร์ และ ดีกบีย เรช. (2555). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสามารถในการพัฒนาปศุสัตว์ใน สปป.ลาว : ยุทธศาสตร์การพัฒนาผลลัพธ์สำหรับการพัฒนาชนบท” **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2012 หน้า 137-159.
- ศิวฤทธิ์ พงศ์กรรังศิลป์. (2547). **แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน**. **วารสารการวิจัยและการพัฒนา คณะธุรกิจการเกษตร**. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 1(2) : ก.
- สติเฟิน ชิพาน. (2554). “การรับรู้ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชนบทใน แขวงหลวงน้ำทา แขวงหลวงพระบาง แขวงคำม่วน และ แขวงจำปาศักดิ์ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)” ใน **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2011 หน้า 39-53.

- สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. (2553). **คู่มือการค้าการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. อุดรธานี : โรงพิมพ์บ้านเหล่าการพิมพ์.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์. (2554). [ออนไลน์]. **ข้อมูลพื้นฐานประเทศลาว**. [สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2014]. จาก Vientiane.thaiembassy.org.th/about/.
- สนทยา พลศรี. (2545). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2532). **การพัฒนาชุมชน**. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมชัย ศิริสมบัติ, พ.จ.อ. (2545). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่ “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- सानิตย์ บัวสถิต. **การปลูกและการใช้พืชสมุนไพรพื้นบ้านของเกษตรกร อำเภอมะแมง จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2001.
- सानิตย์ เวียงเพิ่ม. **การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพในตำบลบึงวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์**. ขอนแก่น : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2001.
- สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วม : แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2003.
- สิริวรรณ วิโสจสงคราม. **การพัฒนาชุมชนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี**. สงขลา : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2000.
- สายสมร ศิริยะ. **การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ในการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ**. ขอนแก่น : การศึกษาอิสระ ปร.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2007.
- เสรี พงศ์พิศ, วิชิต นันทสุวรรณ. **แผนแม่บทชุมชน ประชาพิสัยและพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, 2002.
- สุบรรณ พันธุ์นิวาส และชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์. **ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 1979.

- สุภางค์ จันทวานิช. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1988.
- สุภางค์ จันทวานิช. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1999.
- สุริยน จันทนนคร. **บทบาทของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านโหรา อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1993.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2006.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. **“รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา” ใน วารสารข้าราชการครู**. ตุลาคม-พฤศจิกายน, 2001.
- อกิน รพีพัฒน์. **“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย” ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. บรรณาธิการโดย จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. หน้า 100-101. นครปฐม : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, 1984.
- อนุวัติ เริงชัยภูมิ. **การเลี้ยงปลาในกระชัง**. แม่ฮ่องสอน : ศูนย์การเรียนรู้ตำบลนาบ่อคำ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2006.
- อมรรัตน์ ชัยขรรค์เมือง. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลศึกษากรณี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี**. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา, 2005.
- อมรวิเศษ นาคทรพรพ และดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม : ข้อคิดแนวทาง และประสบการณ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติตรา ชูชาติ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยนโยบายการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1998.
- อร เฉลิมพงษ์. **การพัฒนาชนบท**. จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, 1999.
- อรพินธ์ สฟโชคชัย. **คู่มือการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 1994.

- อริศรา ชูชาติ, นวรัตน์ สุวรรณพงษ์ และวิไลวัลย์ โกยแก้วพริ้ง. **เทคนิคการศึกษาเพื่อการ
พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 1995.
- อุทุมพร จามรมาน. “โมเดล (Model)” ใน **วารสารวิชาการ** 1(3) มีนาคม, 1998.
- Bryant, Carolle and White, Louise G. **Managing Development in the Third World**.
Boulder. Colorado : Westview Press, 1982.
- Cohen, John M.; & Uphoff, Norman T. **Rural Development Participation**. Ithaca :
Cornell University, 1977.
- Corsini,R.J., and Auerbach, A.J. **Concise Encyclopedia of Psychology**. NewYork :
John Wiley and Sons, 1996.
- Evans III, F.B. **Harry Stack Sullivan : Interpersonal theory and psychotherapy**, 1996.
Retrieved June 16, 200, from [http://www.enneagrampectrum.com/articles/
Harrystacksullivan.htm](http://www.enneagrampectrum.com/articles/Harrystacksullivan.htm).
- Gustavo, Wilehes – Chaux, **Community Participation : Preceedings** (Columbia :
Habinet), 1992.
- Hausser, D. L. **Comparison of different models for organizational analysis**. In
organizational assessment perspective on the measurement of organizational
behavior and the quality of work life. New York : John Wiley & Son, 1980.
- Holter, I.M. and D. Schwartz-Barcott. **Action research** : What is it? How has it been used,
and how can it be used in nursing? *Journal of Advanced Nursing* 18, 1993.
- In-Joung Whang, **Management of rural change in Korea : The Saemaul Undong** (Seoul :
Seoul National University Press), 1981.
- Jacobs, Norman. **Modernization Without Development : Thailand as an Asian Case
Study**. New York : Praeger, 1971.
- J. Midgley and others, **Community participation social development and the state** (New
York : Methuen, 1986.
- Longman, C. **Longman dictionary of contemporary English**. England : Clay, 1981.
- Mescon, M. A., & Khedouri, F. **Management, individual and organizational effectiveness**
(2nd ed.). New York : Harper & Row, 1985.

- Mikkelsen, Britha. **Methods for Development Work and Research : A Guide for Practitioners.** SAGE Publications London, 1995.
- Nadler, D.A. **Role of models in organizational assessment.** In E. E., Lawler and S. E., Seashore (Eds.), *Organizational assessment perspective on the measurement of organizational behavior and the quality of work life* . New York : John Wiley & Son, 1980.
- Oakler, John J. ; & Marten, Byron. **Effective Management.** Great Britain : Prentice Hall Intrnational (UK), 1987.
- Reeder, W.W. **Beliefs, Disbelief and Social Action.** New York : The Free Press, 1973.
- Stoner, J. A. F., & Wankle, C. **Management.** Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, 1986.
- Sumayao, B.R. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม **(Participatory Action Research).** เชียงใหม่ : สาขาวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว, 1999.
- Willer, D. **Scientific sociology theory and method.** New Jersey : Prentice-l-Hall, 1967.
- W.shadid, W.Prints, and P.J.M.Was, “Access and Participation : A Theoretical Approach” in **Participation of the poor in development.** Leiden : University of Leiden, 1982.
- W. Reeder, Beliefs, **Disbelief’s and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin,** 1971.
- Whyte, W.F. **Participatory action research.** SAGE PUBLICATION London, 1991.

ภาคผนวก ก

การวิจัยในระยะที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามของการวิจัยในระยะที่ 1

1) แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน

แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลครอบครัว ข้อมูลที่ดินทำกิน อาชีพทางการเกษตร อาชีพแปรรูป/หัตถกรรม อาชีพค้าขาย อาชีพบริการ รายได้รวมของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว ทรัพย์สินสิ่งปลูกสร้างที่มีในครอบครัว พันธุ์พืช ในที่ดินของครอบครัว ความชำนาญของคนในครอบครัวและเครือข่าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อมูลครอบครัว

ลำดับที่

ชื่อ	นามสกุล	อายุ	ปี
------	---------	------	----

ที่อยู่	บ้านเลขที่	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
ตำบล		อำเภอ	จังหวัด

สมาชิกที่อยู่ในครอบครัวคน	แยกเป็น	เด็กเล็ก.....คน	เด็กในวัยเรียน.....คน
พิการหรือทำงานไม่ได้.....คน		อยู่ในวัยชรา.....คน	ทำงานในหมู่บ้าน.....คน	
ตกงานกลับมาอยู่บ้าน.....คน		ไปทำงานต่างถิ่น.....คน	แยกเป็น	

ไปทำงานต่างถิ่นชั่วคราวคน	ไปทำงานต่างถิ่น ย้ายไปอยู่ประจำคน
ชื่อ-นามสกุล	1)	ชื่อ-นามสกุล	1)
อายุ		อายุ	
งานที่ทำ		งานที่ทำ	
ที่ทำงาน		ที่ทำงาน	
รายได้		รายได้	

ชื่อ-นามสกุล	2)	ชื่อ-นามสกุล	2)
อายุ		อายุ	
งานที่ทำ		งานที่ทำ	
ที่ทำงาน		ที่ทำงาน	
รายได้		รายได้	

หมายเหตุ	
----------	--

ข้อมูลที่ดินทำกิน

กรรมสิทธิ์	จำนวน (ไร่/งาน/วา)	ทำประโยชน์	เจ้าของ
โฉนด			
นส. 3			
สปก.			
จับจองทำกิน			
แบ่งทำ			
เช่า			

อาชีพทางการเกษตร

ประเภท	จำนวน ไร่/ตัว/.....	ผลผลิต รวม	ผลผลิต เฉลี่ยต่อไร่/.....	รายได้
1. ทำนา				
2. ทำไร่...(มัน)...				
3. ทำไร่...(ข้าวโพด)...				
4. ทำไร่...(อ้อย)...				
5. ทำสวน...(ผสม)...				
6. ทำสวน...(ยาง)...				
7. ทำสวน...(มะม่วง)...				
8. บ่อปลา				
9. ไร่				
10. กล้วย				
11. หมู				
12. เป็ด				
13. ไก่บ้าน				
14. ไก่ฟาร์ม				
15. เพาะเห็ด				
อื่นๆ				

อาชีพการแปรรูป/หัตถกรรม/โรงงาน

ประเภท	จำนวนผลิต	จำนวนทดแทนในครัวเรือน	จำนวนจำหน่าย
1. ขนม			
2. ทอผ้า			
3. โรงสี			
4.			
5.			
หมายเหตุ			

อาชีพค้าขาย

ประเภท	จำนวนขายรายวัน	ประเภทสินค้า	ที่มาของสินค้า
หมายเหตุ			

อาชีพงานบริการ

ประเภท	จำนวนผู้มาใช้	ลักษณะการให้บริการ	รายได้
หมายเหตุ			

รายได้รวมของครอบครัว	รายได้ต่อเดือน	รายได้ทั้งปี
รายได้จากอาชีพการเกษตร		
รายได้จากอาชีพหัตถกรรม/การแปรรูป/โรงงาน		
รายได้จากอาชีพการค้าขาย		
รายได้จากอาชีพการบริการ		
รายได้จากอาชีพรับจ้าง		
รายได้จากลูกหลานส่งมาให้		
รายได้อื่นๆ		
รวมรายได้		

หนี้สินของครอบครัว

แหล่งเงินกู้	เงินต้น	อัตราดอกเบี้ย	งวดชำระ (เดือน/ปี)	วัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อ
กองทุน/กลุ่มในชุมชน				
นอกระบบ				
ญาติพี่น้อง				
อื่นๆ				
รวม				

ทรัพย์สินสิ่งปลูกที่มีในครอบครัว

ประเภท	จำนวน	มูลค่า	อายุการใช้	ค่าเสื่อมสภาพ
รถยนต์				
มอเตอร์ไซค์				
จักรยาน				
รถไถเดินตาม				
รถอีแต๊ก				
รถไถใหญ่				
ตู้เย็น				
ทีวี				

พันธุ์พืชในที่ดินของครอบครัว				
ชื่อพืช	ชื่อพันธุ์	แหล่ง/ช่วง	จำนวนที่มี	การนำไปใช้ประโยชน์
หมายเหตุ				

ความชำนาญของคนในครอบครัวและเครือญาติ			
เรื่องที่ชำนาญ	เรียนมาจากใคร	จำนวนเท่าใด	ทำบ่อยหรือไม่/ผลอย่างไร
หมายเหตุ			

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผู้จัดบันทึก		วันเดือนปีที่บันทึก	
--------------	--	---------------------	--

2) แบบสอบถามด้านสุขภาพของชุมชน

ความเจ็บป่วยและการบำบัดรักษา ฟันผุ

กลุ่ม อาการ	สาเหตุ จาก	ช่วง ที่เป็นมาก	วัยที่เป็นมาก และจำนวน	เส้นทาง การรักษา	ค่ารักษา ต่อราย

หมอพื้นบ้านในชุมชน

ชื่อ-สกุล	ประเภท	อายุ	ความสามารถใน การบำบัดฟันผุ	ความนิยมในการใช้ บริการชุมชน

ปัจจัยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในชุมชน

สิ่งที่เป็นโรค	บริษัทที่ผลิต ราคาต่อหน่วย	ปริมาณการบริโภค ต่อเดือนต่อปี	แนวโน้มที่ทำให้เกิดโรค

3) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พระภิกษุสงฆ์ ครู และผู้นำชุมชน เพื่อค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว มีรายละเอียดดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านน้ำเงินมีความเป็นมาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. วิถีชีวิตของชุมชนบ้านน้ำเงินเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

3. วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนบ้านน้ำเงินเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ภูมิปัญญาชาวบ้านของชุมชนบ้านน้ำเงินมีกี่คนและมีความรู้ด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....

4) แบบบันทึกรายรับของครอบครัว

ประเภท การรับ	รายรับในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
1. จากประกอบอาชีพ																																	
2. อื่นๆ																																	
รวมรายวัน																																	

5) แบบบันทึกรายจ่ายของครอบครัว

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
1. ค่าอาหาร																																
1.1 ข้าวสาร																																
1.2 เนื้อวัว																																
1.3 เนื้อควาย																																
1.4 เนื้อหมู																																
1.5 เนื้อไก่																																
1.6 เนื้อเป็ด																																
1.7 ไข่ไก่-ไข่เป็ด																																
1.8 ปลาน้ำจืด																																
1.9 อาหารทะเล																																
1.10 ผัก																																
1.11																																
1.12																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
2. อาหารสำเร็จรูป/เครื่องปรุง																																
2.1 ผงชูรส																																
2.2 น้ำตาลทราย																																
2.3 น้ำปลา																																
2.4 น้ำมันพืช																																
2.5 ซอส																																
2.6 ซีอิ๊ว																																
2.7 น้ำมันหอย																																
2.8 มาม่า/ไวไว																																
2.9 ปลากระป๋อง																																
2.10 กะปิ																																
2.11 เครื่องเทศ																																
2.12																																
2.13																																
2.14																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
3. เครื่องดื่ม/ขนม																																
3.1 น้ำ/น้ำแข็ง																																
3.2 น้ำอัดลม																																
3.3 น้ำผลไม้																																
3.4 นมจากสัตว์																																
3.5 นมถั่วเหลือง																																
3.6 กระทิงแดง																																
3.7 เหล้า																																
3.8 เบียร์																																
3.9 บุหรี่																																
3.10 ขนมกรุบกรอบ																																
3.11																																
3.12																																
3.13																																
3.14																																
รวมรายวัน																																

ประเภท การใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
4. ยารักษาโรค																																	
4.1 ยาปวดเมื่อย																																	
4.2 ยาแก้โรค กระเพาะ																																	
4.3 ยาแก้ปวด																																	
4.4 ยาแก้ปวดท้อง																																	
4.5 ยาแก้ท้องเสีย																																	
รวมรายวัน																																	
5. ค่าของใช้ต่างๆ																																	

ประเภท ค่าใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
5.1 เสื้อ																																	
5.2 กางเกง																																	
5.3 รองเท้า																																	
5.4 ผ้าห่ม																																	
5.5 จาน/ชาม/ช้อน																																	
5.6 ยาสีฟัน/แปรง																																	
5.7 สบู่/ยาสระผม																																	
5.8 ผงซักฟอก																																	
5.9 น้ำยาล้างจาน																																	
5.10 น้ำมันก๊าด																																	
5.11 ค่าไฟฟ้า																																	
5.12 ค่าน้ำประปา																																	
5.13 ค่าน้ำมันรถ																																	
5.14																																	
รวมรายวัน																																	
6. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา																																	
6.1 ค่าอาหาร (รายวัน)																																	

ประเภท ค่าใช้จ่าย	รายจ่ายในแต่ละวัน (บาท)																															รวม ต่อเดือน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
6.2 ค่ารถ (รายวัน)																																
6.3 ค่าขนม (รายวัน)																																
6.4 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ																																
รวมรายวัน																																

6. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	ต่อเทอม	ต่อปี
6.1 ค่าเทอม/ค่าบำรุงการศึกษา		
6.2 ค่าอาหาร (รายเทอม)		
6.3 ค่ารถ (รายเทอม)		
6.4 ค่าสมุด/ดินสอ/ปากกา		
6.5 ค่าหนังสือ		
6.6 ค่าเครื่องแต่งกาย		
รวม		

7. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	ต่อครั้ง	ต่อปี
7.1 ค่าปุ๋ยเคมี		
7.2 ค่าจ้างแรงงาน		
7.3 ค่าเช่าแม่แรง		
7.4 ค่าอุปกรณ์การผลิต		
7.5 ค่าเมล็ดพันธุ์		
7.6 ค่าน้ำมันรถไถ		
7.7 ค่าขนส่งผลผลิต		
รวม		

6) แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านสาธารณสุข

แบบสอบถามตัวแปรตามเพื่อวัดระดับในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ด้านสาธารณสุข มี 22 ตัวแปร ดังนี้

บ้านตัวอย่างสาธารณสุขขั้นบ้านและครอบครัว มีดังนี้

- 1. สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชั่วโมง โดยทางเดิน V1
- 2. มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน V2
- 3. มี คสบ.ดำเนินงานปกติ V3
- 4. มีหอข่าวด้านสาธารณสุข V4
- 5. มีน้ำประปาภูเขาใช้เพียงพอตลอดปี V5
- 6. ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล V6
- 7. มี อสบ. หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแย V7
- 8. มีผู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน) V8
- 9. ครอบครัวของท่านมีส่วนร่วมและยังใช้เป็นประจำ V9
- 10. ครอบครัวของท่านดื่มน้ำสะอาด (น้ำดื่มสุกทุกครั้ง) V10
- 11. บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านของท่านสะอาดทุกวัน V11
- 12. บ้านท่านไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก V12
- 13. บ้านท่านมีหลุมขยะ ทำลาย เฝ้าประจำ V13
- 14. บ้านท่านมีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง V14
- 15. ท่านวางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ V15
- 16. ทุกคนในครอบครัวของท่านนอนในมุ้ง V16
- 17. เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวของท่านฉีดวัคซีน (มีบัตร) V17
- 18. ผู้หญิงในครอบครัวของท่านอายุ 15-45 ปี ฉีดวัคซีน (มีบัตร) V18
- 19. ครอบครัวของท่านมีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง) V19
- 20. สตรีมีครรภ์ในครอบครัวของท่านได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร) V20
- 21. ครอบครัวของท่านคลอดลูกกับหมอตำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรม หรือแพทย์ V21
- 22. เด็กเกิดใหม่ในครอบครัวของท่านได้รับการเลี้ยงดูนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน V22

7) แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ

แบบสอบถามตัวแปรตามเพื่อวัดระดับในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ด้านเศรษฐกิจ ใน 6 ตัวแปร ดังนี้

1. รายได้ครัวเรือน
2. รายจ่ายครัวเรือน
3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
5. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
6. จำนวนสินค้าอุปโภคที่ซื้อจากร้านค้า

1. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายได้รวมกันเป็นจำนวนเงิน บาท V1
2. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายจ่ายรวมกันเป็นจำนวนเงิน บาท V2
3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ต้นในแต่ละชนิด ดังนี้
 - 3.1 พริก.....ต้น
 - 3.2 มะละกอ.....ต้น
 - 3.3 หอม.....ต้น
 - 3.4 กระเทียม.....ต้น
 - 3.5 มะเขือ.....ต้น
 - 3.6 ตะไคร้.....ต้น
 - 3.7 มะนาว.....ต้น
 - 3.8 กล้าย.....ต้น
 - 3.9 อื่นๆต้น
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ต้น V3
4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ตัวในแต่ละชนิด ดังนี้
 - 4.1 หมู.....ตัว
 - 4.2 ไก่.....ตัว
 - 4.3 ปลา.....ตัว
 - 4.4 กบ.....ตัว
 รวมจำนวนทั้งหมด.....ตัว V4

5. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่จำนวนกี่ถุงในแต่ละชนิด ดังนี้

5.1 เห็ดขอน.....ถุง

5.2 เห็ดนางฟ้า.....ถุง

รวมจำนวนทั้งหมด.....ถุง V5

6. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนของท่านซื้อมาจากร้านค้าเป็นประจำมีอะไรบ้าง
(ตอบได้หลายข้อ)

6.1 น้ำปลา

6.2 ผลชูรส

6.3 พริก

6.4 มะเขือ

6.5 หอม

6.6 กระเทียม

6.7 มะนาว

6.8 สตู๋

6.9 ยาสีฟัน

6.10 ยาสระผม

6.11 อื่นๆ.....(ระบุ) V6

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. รูปภาพการประชุมประชาคมเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา และ
ความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน
เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

การประชุมประชาคมเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การประชุมประชาคมเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ภาคผนวก ข
การวิจัยระยะที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน
เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)
วันที่ 10 พฤษภาคม 2009

ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวน ผู้เข้าร่วม กิจกรรม
ด้านสาธารณสุข 1. โครงการบ้าน ตัวอย่าง สาธารณสุข	1. จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรม แผนงาน แผน งบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ต่างๆ ร่วมกับภาค ส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ 2. เก็บข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและบ้าน 3. จัดกองประชุมร่วมกับชาวบ้าน เปิดขบวนการสร้าง บ้านตัวอย่างสาธารณสุข เผยแพร่รายละเอียดมาตรฐาน เงื่อนไขและแผนการดำเนินกิจกรรม 4. จัดตั้งทีมงานลงติดตาม สนับสนุน ประจำเดือน 5. จัดทีมประเมินผลทุกๆ 3 เดือน 6. จัดกองประชุมประกาศบ้านตัวอย่างสาธารณสุข (บ้านที่สำเร็จตามเงื่อนไข)	ภาครัฐจัดร่วม โครงการ ทั้งหมด 81 ครัวเรือน 113 ครอบครัว แต่ ผู้วิจัยได้ คัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างเพียง 25 ครัวเรือน ให้การติดตาม อย่างใกล้ชิด
ด้านเศรษฐกิจ 2. การเลี้ยงไก่	1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงไก่กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างคอกไก่ 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อไก่เข้ามาเลี้ยง 5. ซื่อยามาสารรองไว้และฉีดยาป้องกันโรค 6. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์ 7. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน 8. ติดต่อการขายไก่ออก 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป	ร่วมโครงการ 25 ครัวเรือน แต่คัดเลือก ตัวแทน 4 ครัวเรือน เพื่อ รับผิดชอบใน การประสาน งานกลุ่ม

ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวน ผู้เข้าร่วม กิจกรรม
3. การเลี้ยงหมู	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างคอกหมู 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อหมูเข้ามาเลี้ยง 5. ซึ่พยายามสำรองไว้และนินคยาป้องกันโรค 6. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงหมู 7. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน 8. ติดต่อการขายหมูออก 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป 	<p>ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่คัดเลือก ตัวแทน 5 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบใน การประสาน งานกลุ่ม</p>
4. การเพาะเห็ด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเพาะให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านสร้างโรงเพาะเห็ด 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อเชื้อเห็ดเข้ามาเพาะ 5. ให้สมาชิกกลุ่มผลิตก้อนเชื้อเห็ด 6. ติดตามการเพาะเห็ดแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายเห็ด 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเพาะเห็ดต่อไป 	<p>ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่คัดเลือก ตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบใน การประสาน งานกลุ่ม</p>
5. การเลี้ยงปลา	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเพาะพันธุ์ปลาให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านขุดบ่อเลี้ยงปลา 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อพันธุ์ปลาเข้ามาเลี้ยง 5. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชผักอาหารปลา 6. ติดตามการเลี้ยงปลาในแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายปลา 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงปลาต่อไป 	<p>ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่คัดเลือก ตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบใน การประสาน งานกลุ่ม</p>

ประเด็น	แนวทางการปฏิบัติ	จำนวน ผู้เข้าร่วม กิจกรรม
6. การเลี้ยงกบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านชูดบ่อเลี้ยงกบ 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อลูกกบเข้ามาเลี้ยง 5. ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงกบ 6. ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายกบ 9. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป 	<p>ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว แต่คัดเลือก ตัวแทน 4 ครอบครัว เพื่อ รับผิดชอบใน การประสาน งานกลุ่ม</p>
7. การปลูกพืช ผักสวนครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่ม 2. จัดฝึกอบรมด้านวิธีการเพาะพันธุ์ผักให้กลุ่ม 3. ให้ชาวบ้านเตรียมพื้นที่ปลูก 4. ให้ชาวบ้านหาซื้อเมล็ดพันธุ์มาปลูก 5. ให้สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ 6. ติดตามการปลูกพืชผักสวนครัวแต่ละเดือน 7. ติดต่อการขายพืชผักสวนครัว 8. จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นปลูกต่อไป 	<p>ร่วมโครงการ 25 ครอบครัว คัดเลือก 4 ครอบครัว เป็น ตัวแทน รับผิดชอบ ประสานงาน กลุ่ม</p>

รูปภาพการสนทนากลุ่มในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน
โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การสนทนากลุ่มการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้าน
น้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

**โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน
โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)**

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

1. หลักการและเหตุผล

จากการสำรวจข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) รวมทั้งได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย จำนวน 25 ครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ภาคส่วนเกี่ยวข้องของรัฐ นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน พนักงานบริษัท บุคคลันถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด และผู้วิจัย เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง โดยการใช้การขับเคลื่อนชุมชนทางด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจของชุมชนเป็นปัจจัยหลัก ซึ่งมีองค์ประกอบแนวคิดแห่งความสมดุล ความสามารถ และการสร้างเครือข่ายเป็นปัจจัยสนับสนุนขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อให้เกิดการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนอย่างยั่งยืน

สาเหตุที่จัดให้ดำเนินการตามขบวนการเชิงวิชาการ เนื่องจากในระยะแรกผู้วิจัยร่วมกับพนักงานบริษัท บุคคลันถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด ผู้ที่รับผิดชอบในการลงพื้นที่เพื่อการพัฒนาชุมชน โดยกำหนดกิจกรรมและจัดซื้อ จัดหาอุปกรณ์ต่างๆ นำไปมอบให้กับผู้ใหญ่บ้าน (นายบ้าน) เพื่อคัดเลือกครอบครัวที่สมควรได้รับ ปรากฏว่าทุกครอบครัวต้องการความช่วยเหลือ เพราะถือว่าได้รับโดยไม่มีเงื่อนไข (เท่ากับเป็นการรับบริจาค) เช่น การเลี้ยงกบ เมื่อได้พันธุ์กบ อุปกรณ์ในการทำบ่อกบ และอาหารกบ เลี้ยงโตแล้วจะนำไปบริโภคในครัวเรือน ไม่มีการขายพันธุ์ไว้เลี้ยงต่อไป ถึงเวลาที่ต้องจัดซื้อจัดหาพันธุ์กบไปให้ใหม่ เกิดปัญหาความไม่พอใจสำหรับครอบครัวที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการใหม่ โดยขอความร่วมมือกับภาครัฐ ได้แก่เมืองเวียงจันทน์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากท่านเจ้าเมืองด้วยดี มีการเชิญ

ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งเมือง และบ้าน มาร่วมวางแผน กำหนดกิจกรรม เน้นเรื่องสุขภาพ และเรื่องเศรษฐกิจ นำวิธีการ ขบวนการ ไปประชุมร่วมกับชาวบ้าน โดยการมีส่วนร่วม และที่สำคัญได้ขอสนับสนุนกับภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท ชุคคันทันฮินเวียงภูคา จำกัด เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนสมทบกับภาครัฐในการร่วมพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนประสานงานเครือข่ายกับหน่วยงานที่ประเทศไทย เพื่อเป็นที่ปรึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาดูงานให้กับ สปป.ลาว ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านคอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม, ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดเชียงราย, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานนานาชาติเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

นอกจากการวางแผนพัฒนาชุมชนบ้านน้ำเงิน ซึ่งเป็นชนเผ่าลื้อ เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาชุมชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดในงานวิจัย เพื่อให้ได้ประโยชน์กับหมู่บ้านรอบข้าง ภาครัฐ และ ภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน ยินดีให้นำรูปแบบดังกล่าว ไปทดลองใช้ที่บ้านไผ่ลวด และบ้านสะโกน เป็นชนเผ่าอะมู ซึ่งอยู่ในเขตสัมปทานชุกคันทันฮินเวียงไปพร้อมๆ กัน เพื่อจะทำให้งานวิจัยมีประสิทธิผล และความน่าเชื่อถือมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน รวมทั้งการนำแนวทางการพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีการนำรูปแบบการพัฒนาชุมชนของบ้านน้ำเงิน และทุกกิจกรรมขยายไปทดลองในหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งอยู่ในเขตสัมปทานชุกคันทันของบริษัท ชุคคันทันฮินเวียงภูคา จำกัด ได้แก่ บ้านสะโกน และบ้านไผ่ลวด จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนของชนเผ่าลื้อได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อสู่การปฏิบัติ

2.2 เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึก ปรับทัศนคติ เกิดการพัฒนาตนเอง เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ เกิดรายได้ และสร้างเครือข่ายการพัฒนาสู่การพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2.3 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตตาม โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข, โครงการกสิกรรมและเลี้ยงสัตว์ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. เป้าหมาย

กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย จำนวน 25 ครอบครั

4. ขั้นตอน/วิธีการดำเนินการ

4.1 เสนอโครงการ

4.2 ประสานงานห้องการสาธารณสุขเมืองและห้องการกสิกรรมและป่าไม้เมือง

4.3 กำหนดหลักสูตร และประสานวิทยากร

4.4 ดำเนินงานโครงการตามหลักสูตร

4.4.1 การบรรยาย

4.4.2 การสะท้อนบทเรียนจากชุมชน

4.4.3 การประชุมแบบมีส่วนร่วม “การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างอนาคต”

4.4.4 การสรุปประเด็น “แผนที่ความคิด (Mind Map)”

4.4.5 การสังเกต “การสังเกตแบบมีส่วนร่วม”

4.5 สรุปและประเมินผล

5. วันเวลาและสถานที่ดำเนินการ

5.1 ดำเนินการในวันที่ 18 พฤษภาคม 2009 เวลา 09.00-16.00 น.

5.2 หอประชุมบริษัท ขุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงภูคา
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

6. งบประมาณ

บริษัท ขุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด จำนวน 200,000 บาท

7. ผู้รับผิดชอบโครงการ

7.1 ภาควิชาเกี่ยวข้องกับรัฐ ได้แก่ เมืองเวียงภูคา และ คณะบ้าน

7.2 บริษัท ขุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด

7.3 ผู้วิจัยและทีมงานวิจัย

8. ตัวชี้วัดกิจกรรม

- 8.1 คริวเรือนเข้าร่วมโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
- 8.2 ประชาชนบ้านน้ำเงินได้ทราบและเข้าใจแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 8.3 ประชาชนบ้านน้ำเงินได้นำแนวทางการพัฒนาชุมชนไปใช้ในการดำเนินชีวิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 9.1 ประชาชนบ้านน้ำเงินทราบแนวทางการพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
- 9.2 ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการดำรงชีวิตตามโครงการบ้านตัวอย่าง สาธารณสุขให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
- 9.3 ประชาชนมีการพัฒนาตนเองโดยการปรับทัศนะ ปรับความคิด รู้รักสามัคคี เกิดการเสียดสละเพื่อชุมชน เกิดการรวมกลุ่ม เกิดการพัฒนาอาชีพ ส่งผลให้เกิดรายได้ นำไปสู่การสร้างเครือข่ายการพัฒนาผู้ทรงท้องถิ่น

10. ผู้นำเสนอโครงการ

สุวิดา ตันตพระศาสน์
 (นางสาวสุวิดา ตันตพระศาสน์)
 ผู้จัดการบริษัท ชุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด

11. ผู้อนุมัติโครงการ

นพพร ประโยชน์เจริญผล
 (นายนพพร ประโยชน์เจริญผล)
 ผู้อำนวยการบริษัท ชุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด

ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้าน
น้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

วันที่ 18 พฤษภาคม 2009

ณ หอประชุมประจำชุมชนของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

- 08.00 – 08.30 น. ลงทะเบียนเข้ารับการฝึกอบรม
- 08.30 – 09.00 น. ปฐมนิเทศโครงการ
โดย ผู้วิจัย นางสาวสุวิดา ตันตพระศาสน์
ผู้จัดการบริษัท ขุดค้นถ้ำหินเวียงจันทน์ จำกัด
- 09.30 – 10.30 น. พิธีการเปิดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และการบรรยายเรื่อง
การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
โดย นายนพพร ประโยชน์เจริญผล
ผู้อำนวยการบริษัท ขุดค้นถ้ำหินเวียงจันทน์ จำกัด
- 10.30 – 11.30 น. บรรดามาตรฐานเงื่อนไขของบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุข
โดย นพ.เตียงสะหมอน พอนประเส็ด หัวหน้าห้องการสาธารณสุข
- 11.30 – 12.30 น. การกำจัดขยะและรักษาสิ่งแวดล้อม
โดย นายอุ๋นปิง บุนพะจัน
หัวหน้าห้องการทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อมเมือง
- 13.00 – 14.00 น. การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงหมู การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ
และการปลูกพืชผักสวนครัว
โดย นายสีพัน สีหาลาด หัวหน้าห้องการกิจกรรมและป่าไม้เมือง
- 14.00 – 15.00 น. การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชน โดย
นายบุญาน หัวหน้างานพัฒนาชุมชน บ.ขุดค้นถ้ำหินเวียงจันทน์ จำกัด
- 15.00 – 16.30 น. สรุปผลการเรียนรู้และการนำแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่การ
ปฏิบัติ รวมทั้งการประเมินผลการพัฒนา โดยผู้วิจัย
นางสาวสุวิดา ตันตพระศาสน์
- หมายเหตุ : เวลา 12.30 น. พักรับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

4. รูปภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน
โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์
แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน
โดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)

การประชุมเชิงปฏิบัติการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชน
กิจกรรมการสร้างความสามัคคี-ความร่วมมือในชุมชน

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

พิธีเซ็นสัญญาร่วมมือการพัฒนาชุมชน 3 ฝ่าย โดยท่านเจ้าเมืองเวียงจันทน์
ร่วมกับผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ ผู้แทนบริษัท ขุดคั่นถ่านหินเวียงจันทน์ จำกัด

ภาคผนวก ค
การวิจัยระยะที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามของการวิจัยในระยะที่ 3

ก่อนการทดลอง (Pre-Test) และหลังการทดลอง (Post-Test)

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดประเมินผลการทดลองด้านสาธารณสุข
แบบสอบถามตัวแปรตามเพื่อประเมินผลการทดลองในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วม
ของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว ด้านสาธารณสุข มี
22 ตัวแปร ดังนี้

บ้านตัวอย่างสาธารณสุขขั้นบ้านและครอบครัว มีดังนี้

- 1. สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชั่วโมง โดยทางเดิน V1
- 2. มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน V2
- 3. มี คสบ.ดำเนินงานปกติ V3
- 4. มีหอข่าวด้านสาธารณสุข V4
- 5. มีน้ำประปาภูเขาใช้เพียงพอตลอดปี V5
- 6. ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล V6
- 7. มี คสบ. หรือหมอชาวบ้าน หมอตำแย V7
- 8. มีผู้ยาประจำบ้านค้ำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน) V8
- 9. ครอบครัวของท่านมีส่วนร่วมและยังใช้เป็นประจำ V9
- 10. ครอบครัวของท่านค้ำน้ำสะอาด (น้ำดื่มสุกทุกครั้ง) V10
- 11. บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านของท่านสะอาดทุกวัน V11
- 12. บ้านท่านไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก V12
- 13. บ้านท่านมีหลุมขยะ ทำลายเผาประจำ V13
- 14. บ้านท่านมีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง V14
- 15. ท่านกางผ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ V15
- 16. ทุกคนในครอบครัวของท่านนอนในมุ้ง V16
- 17. เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวของท่านฉีดยาครอบ (มีบัตร) V17
- 18. ผู้หญิงในครอบครัวของท่านอายุ 15-45 ปี ฉีดยาครบ (มีบัตร) V18
- 19. ครอบครัวของท่านมีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง) V19

20. สตรีมีครรภ์ในครอบครัวของท่านได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป
(มีบัตร) V20
21. ครอบครัวของท่านคลอดลูกกับหมอดำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรม หรือแพทย์ V21
22. เด็กเกิดใหม่ในครอบครัวของท่านได้รับการเลี้ยงดูนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน
V22
- รวมจำนวนทั้งหมด.....คะแนน

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดประเมินผลการทดลองด้านเศรษฐกิจ

แบบสอบถามตัวแปรตามเพื่อประเมินผลการทดลองในการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สปป.ลาว ด้านเศรษฐกิจ ใน 6 ตัวแปร ดังนี้

1. รายได้ครัวเรือน
 2. รายจ่ายครัวเรือน
 3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ
 4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ
 5. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ
 6. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า
-
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
1. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมีรายได้รวมกันเป็นจำนวนเงิน.....บาท V1
 2. ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา สมาชิกในครัวเรือนของท่านทุกคนมี รายจ่ายรวมกันเป็นจำนวนเงิน.....บาท V2
 3. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ต้นในแต่ละชนิด ดังนี้
 - 3.1 พริก ต้น
 - 3.2 มะละกอ ต้น
 - 3.3 หอม ต้น
 - 3.4 กระเทียม ต้น
 - 3.5 มะเขือ ต้น
 - 3.6 ตะไคร้ ต้น
 - 3.7 มะนาว ต้น

3.8 กล้วย ต้น

3.9 อื่นๆ ต้น

รวมจำนวนทั้งหมด.....ต้น V3

4. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่มีจำนวนกี่ตัวในแต่ละชนิด ดังนี้

4.1 หมู ตัว

4.2 ไก่ ตัว

4.3 ปลา ตัว

4.4 กบ ตัว

รวมจำนวนทั้งหมด.....ตัว V4

5. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพทั้งหมดที่ครัวเรือนของท่านมีอยู่จำนวนกี่ถุงในแต่ละชนิด ดังนี้

5.1 เห็ดขอน.....ถุง

5.2 เห็ดนางฟ้า.....ถุง

รวมจำนวนทั้งหมด.....ถุง V5

6. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ครัวเรือนของท่านซื้อมาจากร้านค้าเป็นประจำมีอะไรบ้าง
(ตอบได้หลายข้อ)

5.1 น้ำปลา

5.2 ผงชูรส

5.3 พริก

5.4 มะเขือ

5.5 หอม

5.6 กระเทียม

5.7 มะนาว

5.8 สับปะรด

5.9 ยาสีฟัน

5.10 ยาสระผม

5.11 อื่นๆ.....(ระบุ) V6

โครงการฝึกอบรมกลุ่มกิจกรรมด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ

โครงการฝึกอบรมกลุ่มกิจกรรมด้านสาธารณสุขและด้านเศรษฐกิจ

ที่ตั้งโครงการ คือ บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์

แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กำหนดเวลา 21 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 11-31 กรกฎาคม 2009

1. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงกบ และกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัว

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) สมาชิกในกลุ่มสาธารณสุขจะสามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนจะลดลงตามลำดับ สภาพแวดล้อมของครอบครัวและบ้านเรือนสะอาดตาชุมชนสามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเอง มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ร่วมพัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตดีขึ้น สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน

2) สมาชิกกลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเลี้ยงกบ และกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัว จะมีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ การให้อาหารสัตว์ การจัดการดูแลรักษา สัตว์เลี้ยง วิธีการเพาะเชื้อเห็ด วิธีการการปลูกผักสวนครัว ตลอดจนการวิเคราะห์เศรษฐกิจในการเลี้ยงสัตว์

3. ประโยชน์ที่จะได้รับ

ชาวบ้านน้ำเงินจะมีความรู้ในการรักษาสุขภาพด้วยตนเอง มีสภาพการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น มีความรู้ในการเพาะเห็ด ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์

5. วิธีจัดตั้งปฏิบัติ

- 1) การฝึกอบรมจะจัดเป็น 7 กลุ่ม คือ ใช้เวลากลุ่มละ 3 วัน
- 2) ด้านวิชาการในการส่งเสริมกลุ่มสาธารณสุข ห้องการสาธารณสุขเมืองจะลงติดตามสมาชิกกลุ่ม 2 วัน/เดือน
- 3) ด้านวิชาการในการส่งเสริมกลุ่มการเลี้ยงสัตว์ เพาะเห็ด และปลูกพืชผักสวนครัว ห้องการกิจกรรมและป่าไม้เมืองจะลงติดตามสมาชิกกลุ่ม 2 วัน/เดือน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงหมู การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ และปลูกพืชผักสวนครัว

โครงการบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

1. จุดประสงค์

- 1) เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านสุขภาพให้แก่ชุมชนบรรดาเป้าหมาย
- 2) เพื่อปรับปรุงงานรักษาสุขภาพพื้นฐานภายในบ้านให้มีความยั่งยืน

2. จำนวนบ้านเป้าหมาย ของภาครัฐ คือ บ้านน้ำเงิน, บ้านสะโกน, บ้านไลลอด, บ้านน้ำฟ้า และบ้านผาแดง แต่ผู้วิจัยจะติดตามใกล้ชิด คือ บ้านน้ำเงิน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการวิจัย นอกจากนี้มี (บ้านสะโกน และบ้านไลลอด เป็นพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาไปทดลองปฏิบัติ)

3. ขั้นตอนการจัดตั้งปฏิบัติ

- 1) จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรม แผนงาน แผนงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ต่างๆ
- 2) เก็บข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและบ้าน
- 3) จัดกองประชุมร่วมกับชาวบ้านเปิดขบวนการสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข เผยแผ่มาตรฐาน เงื่อนไข และแผนการดำเนินกิจกรรมละเอียด
- 4) จัดตั้งทีมงานลงติดตาม สนับสนุน ประจำเดือน
- 5) จัดทีมประเมินผลทุกๆ 3 เดือน
- 6) จัดกองประชุมประกาศบ้านตัวอย่างสาธารณสุข (บ้านที่สำเร็จตามเงื่อนไข)

4. ระยะเวลาปฏิบัติ เริ่มต้นเดือน 05-08/2009 แต่บ้านน้ำเงินเริ่ม 01/08/2009 (1 สิงหาคม 2009)

5. ผลประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) จะสามารถสกัดกั้นการเกิดโรคที่มักเกิดขึ้นตามฤดูกาล สภาพการเจ็บป่วยของประชาชนจะลดลงตามลำดับ
- 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัวและบ้านเรือนสะอาดตา
- 3) ชุมชนสามารถเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาสุขภาพด้วยตนเอง มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ร่วมพัฒนาครอบครัว-บ้านให้มีสภาพดำรงชีวิตดีขึ้น สร้างเงื่อนไขไปสู่การหลุดพ้นจากความยากจน

6. แผนงบประมาณ ทั้ง 5 บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำเงิน, บ้านสะโกน, บ้านไลลอด, บ้านน้ำฟ้า และ บ้านผาแดง จำนวนเงิน 11,365,000 กีบ มีรายละเอียด ดังนี้

1) อัตราน้ำดื่ม

(1) ทีมงานลงเก็บข้อมูลเบื้องต้น จำนวน 2 คน เวลา 5 วัน จำนวนเงิน 350,000 กีบ

(2) คณะรับผิดชอบลงจัดกองประชุม ร่วมเผยแพร่เงื่อนไขมาตรฐานของบ้าน

ตัวอย่างสาธารณสุข จำนวน 6 คน เวลา 5 วัน จำนวนเงิน 1,050,000 กีบ

(3) ทีมงานลงประเมินผลตรวจสอบ 2 คน เวลา 10 วัน จำนวนเงิน 700,000 กีบ

(4) คณะรับผิดชอบลงจัดกองประชุม สรุปมอบของขวัญให้ครอบครัว บ้าน

ประกาศรับรอง จำนวน 6 คน จำนวนเงิน 1,050,000 กีบ

2) น้ำมันรถเดินทาง

(1) เวลาลงเก็บข้อมูลเบื้องต้น เวลา 16 วัน จำนวนเงิน 128,000 กีบ

(2) คณะรับผิดชอบลงจัดกองประชุม เวลา 21 วัน จำนวนเงิน 147,000 กีบ

(3) ทีมงานลงประเมินผลตรวจสอบ เวลา 16 วัน จำนวนเงิน 128,000 กีบ

(4) กองประชุมสรุปมอบของขวัญประกาศรับรองเอาบ้านตัวอย่าง จำนวน 21 วัน

จำนวนเงิน 147,000 กีบ

(5) เงินสำรองวันประกาศในการรับรอง จำนวนเงิน 1,000,000 กีบ

3) ของขวัญ รางวัล และสิ่งของ

(1) ของขวัญครอบครัว 384 หลังคาเรือน (บ้านน้ำเงิน 81 หลังคาเรือน)
3,840,000 กีบ

(2) ของขวัญบ้าน จำนวนเงิน 250,000 กีบ

(3) เงินมอบให้บ้านสืบต่อหลังการรับรอง จำนวนเงิน 1,500,000 กีบ

(4) ซื้อสังกะสีปลูกห่อข้าวของบ้าน จำนวนเงิน 1,075,000 กีบ

ตารางดำเนินงานจัดตั้งปฏิบัติกิจกรรมตัวจริง

ลำดับ	กิจกรรม	เดือน/ปี					
		05/2009	06/2009	07/2009	08/2009	09/2009	10/2009
1	จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรม						
2	ลงเก็บข้อมูลเบื้องต้น						
3	ลงเปิดกองประชุมเผยแพร่มาตรฐานเงื่อนไข						
4	ระยะเวลาชาวบ้านเริ่มจัดตั้งปฏิบัติ						
5	ลงตรวจสอบประเมินผล						
6	เปิดกองประชุมสรุป มอบของขวัญ ประกาศรับรอง						

แบบฟอร์มการเก็บข้อมูลของบ้านเบื้องต้น

ลำดับ	รายการ	จำนวน
1.	จำนวนประชากร ชาย	
2.	จำนวนประชากร หญิง	
3.	หลังคา	
4.	ครอบครัว	
5.	น้ำประปาภูเขา	
6.	ส้วม	
7.	หลุมขยะ	
8.	ดื่มน้ำดื่มสุข	
9	นอนในมุ้ง	
10.	ไต้ถุนบ้าน ไม่มีคอกสัตว์	
11.	มีท่อระบายน้ำ	
12.	จำนวนเด็กเป่าหมาย (ฉีดวัคซีน)	
13.	ผู้ใหญ่ 15-45 ปี (ฉีดวัคซีน)	
14.	อสบ.	
15.	หมอต้าแย	
16.	หมอชาวบ้าน	
17.	คสบ.	

แบบฟอร์มการประเมินครอบครัวตัวอย่างสาธารณสุข

รายการ	การปฏิบัติกิจกรรมตัวจริง	
	ได้/มี	ไม่ได้/ไม่มี
ชั้นบ้าน		
สามารถเข้าถึงจุดบริการสุขภาพภายใน 2 ชม. โดยทางเดิน		
มีแผนที่บ้าน ที่ตั้งหลังคาเรือนครบถ้วน		
มี คสข. ดำเนินงานปกติ		
มีหอข่าวด้านสาธารณสุข		
มีน้ำประปาภูเขาใช้เพียงพอตลอดปี		
ไม่มีการระบาดของโรคเกิดขึ้นตามฤดูกาล		
มี อสข. หรือหมอชาวบ้าน หมอคำแย		
มีผู้ยาประจำบ้านดำเนินปกติ (ไม่ขาดทุน)		
ชั้นครอบครัว		
มีส้วมและยังใช้เป็นประจำ		
ดื่มน้ำสะอาด (น้ำต้มสุกทุกครั้ง)		
บริเวณใต้ถุนบ้าน/รอบบ้านสะอาดทุกวัน		
ไม่มีสัตว์อยู่ใต้ถุนบ้าน ทำคอกสัตว์ไว้นอก		
มีหลุมขยะ ทำลาย เผาประจำ		
มีการระบายน้ำเสีย ไม่มีแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง		
ถางหญ้าขอบเขตรอบบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ		
ทุกครอบครัวนอนในมุ้ง		
เด็กอายุ 2 ปี ในครอบครัวฉีดวัคซีน (มีบัตร)		
ผู้หญิงในครอบครัวอายุ 15 – 45 ปี ฉีดวัคซีน (มีบัตร)		
มีการวางแผนครอบครัว (ลูกห่าง)		
สตรีมีครรภ์ได้รับการฝากครรภ์กับแพทย์ 1 ครั้งขึ้นไป (มีบัตร)		
คลอดลูกกับหมอดำแยที่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือแพทย์		
เด็กเกิดใหม่ได้รับการเลี้ยงนมแม่อย่างต่ำ 6 เดือน		

คณะรับผิดชอบสร้างบ้านตัวอย่างด้านสาธารณสุข

1. คณะรับผิดชอบชี้้นำการสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) นายวงเพ็ชร์ เต็ดเจียมแสง รองเลขาพรรคเมือง รองเจ้าเมือง เป็นประธาน
- 2) นพ.เตียงสะหมอน พอนปะเล็ค คณะประจำพรรคเมือง หัวหน้าห้องการสาธารณสุขเมือง เป็นรองประธาน
- 3) นางแสงบุณ อ่ำพาสุก กรรมการพรรคเมือง หัวหน้าก่อสร้างพื้นฐาน และพัฒนาชนบท เป็นรองประธาน
- 4) นายอินทอง แสงทิห้ำ หัวหน้าห้องการแถลงข่าวและวัฒนธรรมเมือง เป็นกรรมการ
- 5) นายบุณเลิศ แสงมะนิจัน ประธานแนวลาสร้างชาติเมือง เป็นกรรมการ
- 6) นางสมคิด วงไซ รองประธานสหพันธ์แม่หญิงเมือง เป็นกรรมการ
- 7) เลขาคณะพรรคพื้นฐานเขตน้ำเงิน, เขตบ้านน้ำฟ้า และเขตเวียงใต้ เป็นกรรมการ
- 8) นายบ้านน้ำเงิน, สะโกน, ไลลอค, น้ำฟ้า และ ผาแดง เป็นกรรมการ

2. กองเลขาของคณะกรรมการ คือ

- 1) นพ.อ่ำพอน วิแคลุ หัวหน้าหน่วยงานรักษาโรงพยาบาลเมือง เป็นหัวหน้า
- 2) นายบุณปัน วันพะพม หัวหน้าหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ-ป้องกันโรค เป็นรอง
- 3) นพ.สีทอง หลวงปันยา หัวหน้าหน่วยการยา เป็นรอง
- 4) นายจันละ เวียงมะนิ หัวหน้าหน่วยศึกษากันโรค เป็นรอง

3. สิทธิของคณะรับผิดชอบสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

- 1) มีสิทธิ์ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนการจัดตั้ง บุคคล นิติบุคคล รวมทั้งภาครัฐ และเอกชน ในขอบเขตงานสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข
- 2) ปลุกกระดมขบวนการทั่วปวงชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของงานสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

4. หน้าที่ของคณะรับผิดชอบสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุข

- 1) สร้างแผนการ หางบประมาณรับใช้กิจกรรม มีหน้าที่ชี้แนะ-นำพาจัดตั้งปฏิบัติงานสร้างบ้านตัวอย่าง
- 2) จัดกองประชุมปรึกษาหารือ แก้ไขปัญหา ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลทุกๆ 3 เดือน

- 3) มีหน้าที่สรุปรายงานผลการดำเนินงานให้แก่ระดับสูง และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทุกๆ 3 เดือน
- 4) ค้นคว้านโยบายยกย่องต่อครอบครัวและบ้านที่ดีเด่นในการประกอบส่วนงาน ออกใบรับรอง ป้ายให้แก่บ้านที่ปฏิบัติเงื่อนไขบ้านตัวอย่างสาธารณสุขได้ตามคาตหมาย
- 5) จัดพิธีเปิดขบวนการและสรุปปิดการสร้างบ้านตัวอย่างสาธารณสุขตามสภาพเงื่อนไขของแต่ละบ้าน

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่

บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

วันเริ่มโครงการ 01/08/2009-31/07/2010 (12 เดือน)

1. จุดประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชน ที่มีเนื้อที่ทำการผลิตถูกผลกระทบจากการขุดค้นถ่านหิน
- 2) เพื่อให้ประชาชนมีรายรับเพิ่มจากการเลี้ยงไก่
- 3) เพื่อเป็นการผลิตเนื้อไก่ส่งตลาดภายในเมือง
- 4) เพื่อปฏิบัติแผนพัฒนาปลาน้ำจืดทุกขั้วยกทีละชั้น

2. ระดับความคาตหมายของโครงการ

ประชาชนอยู่ในบ้านน้ำเงิน กลุ่มเลี้ยงไก่จะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ จะมีบทเรียนประสบความสำเร็จในการเลี้ยงไก่เป็นสินค้าสร้างรายรับให้กับครอบครัว

3. ผลประโยชน์ที่ได้รับ

ชาวบ้านน้ำเงิน กลุ่มเลี้ยงไก่จะได้ไก่ออก จำนวน 500 ตัวต่อหนึ่งปี ใน 2 ชุด คิดค่านวม 6 เดือน ขายออกหนึ่งชุด คิดเป็นมูลค่าขายออกทั้งสองชุด 15,000,000 กีบ

4. แผนดำเนินงาน

ลำดับ	กิจกรรม	ปี 2009-2010 เริ่ม 01/08/2009-31/07/2010 (12 เดือน)											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	จัดตั้งกลุ่ม												
2	จัดการฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงให้กลุ่ม												
3	ให้ชาวบ้านสร้างคอกไก่												
4	ให้ชาวบ้านหาซื้อไก่เข้ามาเลี้ยง												
5	ซื้อยามาสำรองไว้และฉีดป้องกันโรค												
6	ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์ (ข้าวโพด)												
7	ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน												
8	ติดตามการขายไก่ออก												
9	จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป												

5. งบประมาณรายรับ-รายจ่าย

1) ความต้องการงบประมาณเข้าในการเลี้ยงไก่ในรอบที่ 1

ลำดับ	รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (กีบ)	เป็นเงิน (กีบ)
1	ก่อสร้างคอกไก่				
	ซื้อเหล็ก ตะปู	กิโลกรัม	20	15,000	300,000
	ซื้อหญ้า	โพ	400	2,000	800,000
2	ซื้อพันธุ์ไก่รุ่นกลาง	ตัว	250	20,000	5,000,000
3	ซื้อยาป้องกันโรคให้ไก่	ขวด	20	14,000	280,000
4	ซื้ออาหารไก่				
	ข้าวเปลือก	กิโลกรัม	900	2,000	1,800,000
	ข้าวปลาย	กิโลกรัม	450	2,000	900,000
รวม					9,080,000

(1) กองทุนการเลี้ยงสัตว์จะสร้างเป็นกองทุน (สินเชื่อ) หมุนเวียนขึ้นบ้านในรอบ 1 ปี แล้วมอบโอนให้ครอบครัวอื่นเลี้ยงต่อไปในรอบใหม่

(2) จะกำหนดร่วมกับชาวบ้านให้มีเงินสมทบบริหารกองทุน (ดอกเบี้ย) ประจำแต่ละเดือน เพื่อให้กองทุนมีการขยายตัวขึ้นในแต่ละปี

(3) จะมีสัญญาการกู้ยืมเงินไว้กับแต่ละครอบครัวที่ได้ยืมเงินกองทุนเลี้ยงสัตว์ไว้กับคณะผู้นำของบ้านและเมือง

(4) จะสร้างกฎระเบียบในการคุ้มครองทุนร่วมกับชาวบ้าน แล้วเซ็นร่วมกันกับขึ้นเมืองไว้ เพื่อเป็นหลักฐานในการคุ้มครองทุนไม่ให้เสียหาย

(5) การปล่อยทุนในรอบที่ 1 และรอบต่อๆ ไป จะปล่อยเป็นเงินสดให้ชาวบ้านในจำนวนเงิน 1,816,000 กีบต่อครอบครัว โดยคัดเลือกเอาครอบครัวเป้าหมาย 5 ครอบครัวต่อบ้านในเบื้องต้น

6. งบประมาณรายรับ-รายจ่ายทั้งหมดในระยะ 12 เดือน

ผลรับทั้งหมดระยะ 12 เดือน	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด 12 เดือน	กำไรทั้งหมด 12 เดือน
15,000,000 กีบ	9,080,000 กีบ	5,920,000 กีบ

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงหมู

บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(สปป.ลาว)

วันเริ่มโครงการ 01/08/2009-31/07/2010 (12 เดือน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. จุดประสงค์

1) เป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชน ที่มีเนื้อที่ทำการผลิตถูกผลกระทบจากการขุดค้นถ่านหิน

2) เพื่อให้ประชาชนมีรายรับเพิ่มจากการเลี้ยงหมู

3) เป็นการผลิตเนื้อหมูส่งตลาดภายในเมือง

4) เพื่อปฏิบัติแผนพัฒนาปลาน้ำจืดความทุกข์ยากที่ละชั้น

2. ระดับความคาดหมายของโครงการ

ประชาชนกลุ่มเลี้ยงหมูจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ จะมีบทเรียน ประสบการณ์ในการเลี้ยงหมูเป็นสินค้าสร้างรายรับให้กับครอบครัว

3. ผลประโยชน์ที่จะได้รับ

ชาวบ้านกลุ่มเลี้ยงหมูจะได้ขายหมูออก จำนวน 50 ตัว ต่อหนึ่งปีใน 2 ชุด คิดคำนวณ 6 เดือน ขายออกหนึ่งชุด คิดเป็นมูลค่าทั้งสองชุด 30,000,000 กีบ

4. แผนดำเนินงาน

ลำดับ	กิจกรรม	ปี 2009-2010 เริ่ม 01/08/2009-31/07/2010 (12 เดือน)											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	จัดตั้งกลุ่ม												
2	จัดการฝึกอบรมด้านวิธีการเลี้ยงให้กลุ่ม												
3	ให้ชาวบ้านสร้างคอกหมู												
4	ให้ชาวบ้านหาซื้อหมูเข้ามาเลี้ยง												
5	ซื้อยามาสารองไว้และฉีดป้องกันโรค												
6	ให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชอาหารสัตว์เลี้ยงหมู												
7	ติดตามการเลี้ยงแต่ละเดือน												
8	ติดตามการขายหมูออก												
9	จัดเตรียมการย้ายทุนให้แก่ผู้อื่นเลี้ยงต่อไป												

5. งบประมาณรายรับ-รายจ่าย

1) ความต้องการงบประมาณเข้าในการเลี้ยงหมูในรอบที่ 1

ลำดับ	รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (กีบ)	เป็นเงิน (กีบ)
1	ก่อสร้างคอกหมู				
	ซื้อเหล็ก ตะปู	กิโลกรัม	10	15,000	150,000
	ซื้อหญ้า	ตัม	200	2,000	400,000
2	ซื้อพันธุ์หมูรุ่นกลาง	ตัว	25	250,000	6,250,000
3	ซื้อยาป้องกันโรคคหิวาห์	ขวด	50	15,000	750,000
4	ซื้อยามาสารองไว้ (ออกซิเจน)	ขวด	5	50,000	250,000
5	ซื้อยาพยาธิให้หมู	ขวด	5	30,000	150,000
6	ซื้อเมล็ดถั่วปลูกเลี้ยงหมู	กิโลกรัม	3	100,000	300,000
7	ซื้ออาหารหมู (รำ)	กิโลกรัม	14,000	1,000	14,000,000
รวม					22,250,000

6. รูปแบบการจัดตั้งปฏิบัติกองทุน

1) ห้องกรรการกสิกรรมและป่าไม้เมืองจัดตั้งกลุ่มและคัดเลือกคณะรับผิดชอบกองทุนขึ้นบ้าน จำนวน 6 คน เพื่อเป็นผู้ชี้แนะในการจัดตั้งปฏิบัติและติดตามทุนให้ยั่งยืนยาวนาน

2) กองทุนเลี้ยงสัตว์นี้จะเป็นกองทุน (สินเชื่อ) หมุนเวียนขึ้นบ้าน ในรอบ 1 ปี แล้วมอบโอนให้ครอบครัวอื่นเลี้ยงต่อไป ในรอบใหม่ หรืออาจจะพิจารณาให้ครอบครัวเดิมเลี้ยงต่อ

3) จะกำหนดร่วมกับชาวบ้านให้มีเงินสมทบบริหารกองทุน (ดอกเบี้ย) ประจำเดือน เพื่อให้กองทุนมีการขยายตัวขึ้นในแต่ละปี

4) จะมีสัญญากู้ยืมเงินไว้กับแต่ละครอบครัวที่ได้ยืมเงินกองทุนการเลี้ยงสัตว์ไว้กับคณะชี้แนะของบ้านและเมือง

5) จะสร้างกฎระเบียบในการคุ้มครองทุนร่วมกับชาวบ้าน แล้วเซ็นร่วมกันกับขึ้นเมืองไว้ เพื่อเป็นหลักฐานในการคุ้มครองทุนไม่ให้เสียหาย

6) การปล่อยทุนในรอบที่ 1 และรอบต่อไปจะปล่อยเป็นเงินสดให้ชาวบ้าน ในจำนวนเงิน 4,590,000 กีบต่อครอบครัว โดยคัดเลือกเอาครอบครัวเป้าหมาย 5 ครอบครัวต่อไปในเบื้องต้น

7. งบประมาณรายรับ-รายจ่ายทั้งหมดในระยะ 12 เดือน

ผลรับทั้งหมดระยะ 12 เดือน	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด 12 เดือน	กำไรทั้งหมด 12 เดือน
30,000,000 กีบ	22,250,000 กีบ	7,750,000 กีบ

การประเมินผลการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชนเผ่าลื้อ
บ้านน้ำเงิน เมืองเวียงจันทน์ แขวงหลวงน้ำทา
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)
ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ

บ้านน้ำเงินได้รับการประกาศเป็นบ้านพัฒนารอบด้าน
ได้จัดพิธีเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2010

การจัดงานประกาศบ้านน้ำเงินเป็นบ้านพัฒนารอบด้าน
โดยท่านเจ้าแขวงหลวงน้ำทา เป็นประธานในพิธี

ขบวนการบ้านแบบอย่างสาธารณสุข

บ้านน้ำเงินได้รับการประกาศเป็นบ้านแบบอย่างสาธารณสุข

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุวิดา ตันทประศาสน์
วันเกิด	วันที่ 23 พฤษภาคม 1953
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 11 - 13 หมู่ 1 ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 134 ถนนท่าเตื่อ บ้านทาดขาว เมืองสีสัตนาค นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
ประวัติการศึกษา	
ค.ศ. 1979	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บช.บ) สาขาการเงิน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
ค.ศ. 1981	ปริญญาบัญชีบัณฑิต (บช.บ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร
ค.ศ. 2006	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ค.ศ. 2016	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ประวัติการทำงาน	
ค.ศ. 1973-1993	หัวหน้าฝ่ายบัญชี/การเงิน มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร
ค.ศ. 1994-2016	ผู้จัดการทั่วไป (General Manager) บริษัท ชุดคั่นถ่านหินเวียงภูคา จำกัด นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว)